

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Michael Cestr

**ČESKO-POLSKÁ PŘESHraniČNÍ
SPOLUPRÁCE VE VYBRANÉ ČÁSTI
EUROREGIONŮ PRADĚD A SILESIA**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.

Olomouc 2014

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo):	Bc. Michael Cestr (R120250)
Studijní obor:	Regionální geografie
Název práce:	Česko-polská přeshraniční spolupráce ve vybrané části euroregionů Praděd a Silesia
Title of thesis:	Czech-Polish cross-border cooperation in a selected part of Praded and Silesia euroregions
Vedoucí práce:	doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
Rozsah práce:	134 stran, 4 vázané přílohy
Abstrakt:	Diplomová práce se zabývá problematikou česko-polské přeshraniční spolupráce ve vybrané části euroregionů Praděd a Silesia. Práce provádí hodnocení projektů česko-polské přeshraniční spolupráce v programovém období 2007–2013. Klíčová část práce se věnuje programovému období 2014–2020 a přináší návrh strategických projektů přeshraniční spolupráce a regionálního rozvoje v zájmovém území.
Klíčová slova:	přeshraniční spolupráce, socioekonomická analýza, regionální rozvoj, operační program, Euroregion Praděd, Euroregion Silesia
Abstract:	The thesis deals with the subject of cross-border cooperation on the Czech-Polish border, specifically in a selected part of Praded and Silesia euroregions. The thesis deals with the evaluation of the Poland-Czech Republic Cross-border Cooperation Operational Programme 2007–2013 in the area of interest. The aim of the thesis was to determine the perspectives of the Czech-Polish cross-border cooperation and regional development of the selected area for the period 2014–2020.
Keywords	cross-border cooperation, socio-economic analysis, regional development, operational programme, Euroregion Praděd, Euroregion Silesia

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením doc. RNDr. Zdeňka Szczyrby, Ph.D. a uvedl veškerou použitou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne

.....

Podpis autora

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu diplomové práce doc. RNDr. Zdeňku Szczyrbovi, Ph.D. za odborné rady a cenné připomínky při tvorbě této práce. Dále děkuji Anie z Głubczyc za spolupráci při přípravě polské verze materiálů, pracovníkům Městského úřadu v Krnově a okresních úřadů v Głubczycích, Prudniku a Nyse za ochotu pomoci a v neposlední řadě mé rodině za vytrvalou podporu při psaní této diplomové práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Michael CESTR**
Osobní číslo: **R120250**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Česko-polská přeshraniční spolupráce ve vybrané části euroregionů Praděd a Silesia**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce bude geograficky determinovat perspektivy budoucí česko-polské přeshraniční spolupráce v sociální a ekonomické oblasti ve vybrané části euroregionů Praděd a Silesia. Autor k tomuto využije údajů, týkajících se ukončených a současných realizovaných přeshraničních projektů v rámci OP Přeshraniční spolupráce Česko-Polsko, jakožto i rozvojových projektů v rámci předvstupních programů. Autor provede kritické zhodnocení stávající česko-polské spolupráce, aby se v další části pokusil nastinit perspektivy této spolupráce v budoucnu (včetně využití dokumentů pro nové plánovací období 2014-2020). Součástí diplomové práce bude taktéž analýza relevantních zdrojů zahrnujících otázky přeshraniční spolupráce.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Rozsah pracovní zprávy: **20 000 - 24 000 slov**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

Dokoupil, J. (2001). Přehled literatury k problematice pohraničí. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
Furmankiewicz, M. (2007). INTERNATIONAL CO-OPERATION OF POLISH MUNICIPALITIES: DIRECTIONS and EFFECTS. Tijdschrift voor economische en sociale geografie, 98 (3), pp. 349?359.
Jetmar, M. (2007). Mezuregionální a přeshraniční spolupráce v cestovním ruchu. Praha: MMR.
Jeřábek, M. et al. (2004). České pohraničí. Bariéra nebo prostor zprostředkování? Praha: Academia.
Musil, J., Müller, J.. (2008). Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. Sociologický časopis 44 (2): 321-348.
Novotný, L. (2009). Názory a postoje české populace na přeshraniční spolupráci. Naše společnost 7 (1): 27 ? 32
Závěrečná zpráva k projektu "Potenciální zaměření přeshraniční spolupráce s polskými a slovenskými regiony" (řešitel V. Toušek)
časopisy: Regionální studia, Geografie, Europa Regional ad.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **15. února 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2014**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 15. února 2013

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	CÍLE A METODIKA PRÁCE	11
2.1	Cíle práce	11
2.2	Metodika práce	12
3	VYMEZENÍ ÚZEMÍ	13
4	ASPEKTY PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE	14
4.1	Fenomén hranic a pohraničí	14
4.2	Vývoj přeshraniční spolupráce	19
4.3	Euroregiony v zájmovém území	22
4.3.1	Euroregion Praděd	22
4.3.2	Euroregion Silesia	25
5	SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA	26
5.1	Obyvatelstvo	26
5.1.1	Demografický vývoj	26
5.1.2	Pohyby obyvatelstva	31
5.2	Hospodářství	34
5.2.1	Ekonomická aktivita obyvatelstva	36
5.2.2	Nezaměstnanost	37
5.2.3	Ekonomika Krnovska	38
5.2.4	Ekonomika Jesenicka	41
5.2.5	Ekonomika Głubczycka	44
5.2.6	Ekonomika Prudnicka	46
5.2.7	Ekonomika Nyska	47

5.3	Dopravní infrastruktura	49
5.3.1	Silniční infrastruktura	49
5.3.2	Železniční infrastruktura.....	50
5.3.3	Dopravní dostupnost.....	50
5.4	Cestovní ruch	53
6	PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2007 – 2013	56
6.1	Regionální operační programy	58
6.1.1	ROP Moravskoslezsko	59
6.1.2	ROP Střední Morava	61
6.1.3	RPO Województwa Opolskiego	62
6.2	OP Přeshraniční spolupráce ČR-PR.....	65
6.2.1	Posilování dostupnosti	70
6.2.2	Ochrana životního prostředí	74
6.2.3	Cestovní ruch	76
6.2.4	Prevence rizik	87
6.2.5	Vzdělávání.....	89
6.2.6	Územní spolupráce institucí	90
6.2.7	Společenské, kulturní a volnočasové akce	91
6.2.8	Fond mikroprojektů	92
7	SWOT ANALÝZA ÚZEMÍ.....	95

8	PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2014 – 2020	96
8.1	Struktura fondů	96
8.2	Strategie Evropa 2020	97
8.3	Cíle a operační programy.....	98
8.4	Strategická část	101
8.4.1	Posilování dostupnosti	102
8.4.2	Ochrana životního prostředí	106
8.4.3	Cestovní ruch	108
8.4.4	Prevence rizik	111
8.4.5	Ostatní projekty	111
9	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	113
10	ZÁVĚR	121
11	SUMMARY	123
12	POUŽITÉ ZDROJE	124
	PŘÍLOHY	134

1 ÚVOD

V průběhu staletí procházel svět bouřlivým vývojem, staré státy zanikaly a nové vznikaly. Válečné události i mírové dohody symbolizovaly proměnu. Proměnu politické mapy světa, ale především životních podmínek lidí. Lidí, kteří žili po staletí spolu, ale válka je rozdělila na dva tábory. Na dva státy. Na dva národy. Takovým historickým milníkem byl rok 1742. Rok, který pro České země znamenal ztrátu Slezska ve prospěch Pruska. Nově vytyčená státní hranice měla nejen značné ekonomické důsledky, ale také důsledky sociální. Pro město Krnov, centrum tehdejšího Krnovského knížectví, znamenala lokalizace nové hranice ztrátu poloviny spádového území. Obce Vidnavska a Javornicka byly hranicí přeřaty na dvě části, což se odrazilo v sociálních vztazích. Pohraniční města přesto našla cestu k prosperitě, některá z nich se dokonce zařadila k nejvýznamnějším průmyslovým střediskům – proslavila je především textilní výroba.

Oblast Horního Slezska byla již od středověku pevně spjata s německým osídlením. To změnil další historický milník, rok 1945. Důsledkem nejhorší války v dějinách byla kompletní výměna obyvatelstva v rozsáhlých oblastech českého pohraničí a dnešního Polska. V období centrálně plánovaného hospodářství se sice na jednu stranu podařilo navázat na předválečnou průmyslovou výrobu, na druhou stranu uzavřenost státní hranice bránila k navazání jakýchkoliv přeshraničních vztahů či kontaktů. Rok 1989 přinesl nové naděje na obou stranách česko-polské hranice, které však ne vždy byly naplněny (transformace ekonomiky přinesla výrazný nárůst nezaměstnanosti). Nicméně pád totalitních režimů byl počátkem cesty k integraci obou zemí do Evropské unie i k zahájení kvalitní přeshraniční spolupráce. K jejímu prohloubení přispělo založení euroregionů, vstup České republiky a Polska do Evropské unie v roce 2004 a především společný vstup do Schengenského prostoru v roce 2007. Státní hranice jako bariéry rozvoje se postupem času proměnily v místo setkávání a vzájemných kontaktů obou národů.

Příhraniční oblasti se stále potýkají s řadou ekonomických a sociálních problémů, jako je vysoká nezaměstnanost či výrazný migrační úbytek obyvatelstva. Kvalitní přeshraniční spolupráce je však velkou příležitostí nejen k vzájemnému kulturnímu obohacení, ale i k ekonomickému a sociálnímu rozvoji celého regionu.

2 CÍLE A METODIKA PRÁCE

2.1 CÍLE PRÁCE

Cílem práce je provést socioekonomickou analýzu, která se zaměří na demografický a ekonomický vývoj vybraného území s důrazem na problematiku trhu práce a sekundárního sektoru ekonomiky, na problematiku dopravní infrastruktury a akcesibility území a na zhodnocení potenciálu cestovního ruchu oblasti. Dalším cílem je provedení podrobné analýzy programového období 2007 – 2013 s důrazem na deskripci a kritické zhodnocení konkrétních projektů realizovaných v rámci Operačního programu Přeshraniční spolupráce. V současné době probíhá příprava programového období 2014 – 2020. Výzkumným cílem je geograficky determinovat perspektivy česko-polské přeshraniční spolupráce a regionálního rozvoje vybraného území v budoucím období včetně návrhu konkrétních projektů, a to s použitím strategických dokumentů a metody kvalitativního výzkumu.

Hlavní cíle diplomové práce:

- provést komplexní socioekonomickou analýzu přeshraničního území s důrazem na demografický a ekonomický vývoj
- provést kritické zhodnocení realizovaných projektů česko-polské přeshraniční spolupráce v programovém období 2007 – 2013
- geograficky determinovat perspektivy česko-polsko přeshraniční spolupráce v programovém období 2004 – 2020

Cíle práce se vztahují k zájmovému území, které je vymezeno v kapitole č. 3.

2.2 METODIKA PRÁCE

Diplomová práce je zpracována s využitím odborné geografické literatury, strategických a koncepčních dokumentů, dat českého a polského statistického úřadu, regionálních materiálů a webových stránek se zaměřením na problematiku evropských dotačních programů a fondů.

Kapitola Aspekty přeshraniční spolupráce je zpracována na základě studia odborné geografické literatury se zaměřením na problematiku hranic, hraničních efektů, pohraničí a přeshraniční spolupráce a webových stránek o evropských fondech a euroregionech. Analýza demografického vývoje je provedena na základě zpracování dat ČSÚ a GUS (Główny Urząd Statystyczny). Historická data na polské straně byla zjištěna na základě studia materiálů instituce Śląska Biblioteka Cyfrowa Katowice, která poskytuje rozsáhlou sbírku historických statistických publikací a webové databáze Deutsche Verwaltungsgeschichte. Ekonomická analýza využívá převážně data ČSÚ, GUS, HBI a široké spektrum webových stránek.

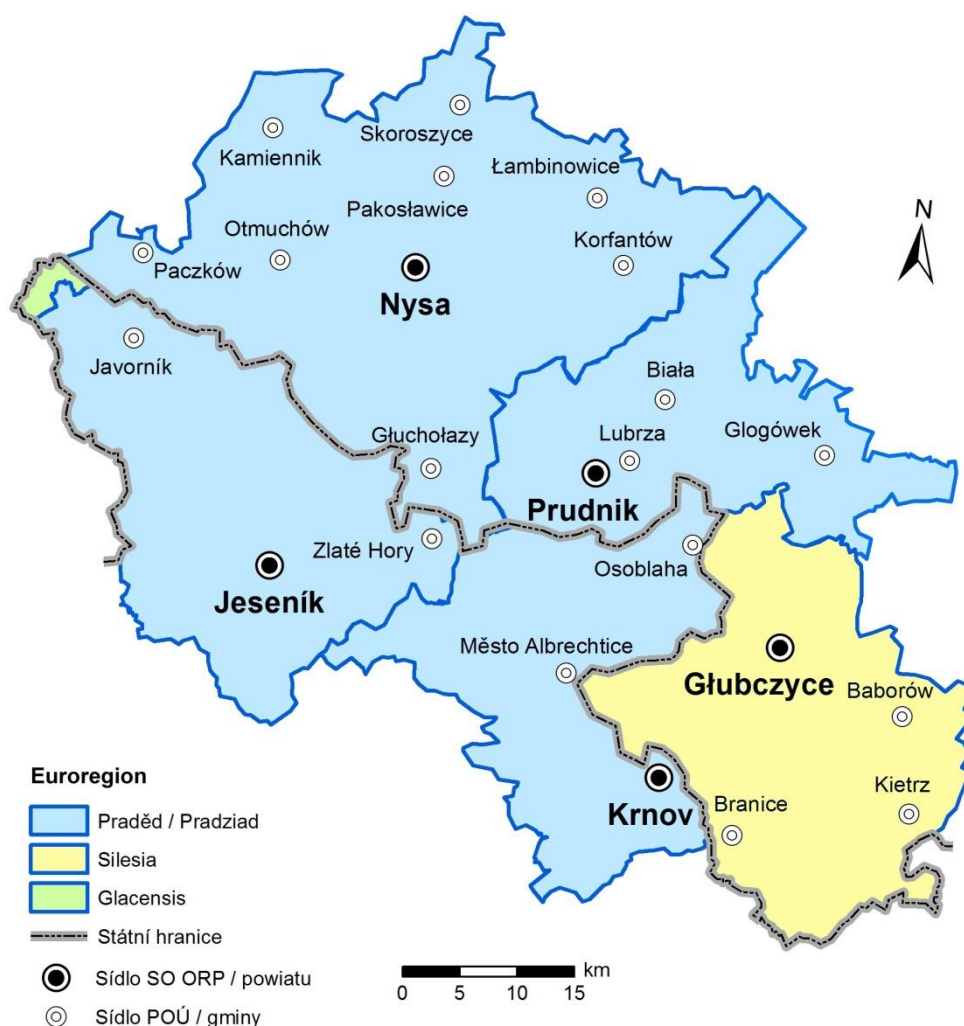
Kapitola Programové období 2007 – 2003 čerpá převážně z webových stránek, které provozuje české Ministerstvo pro místní rozvoj, konkrétně Centrum pro regionální rozvoj ČR (RISY) a polské Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (Portal Funduszy Europejskich; Mapa Dotacji UE) a z webové stránky Operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR – PR. Kapitola Programové období 2014 – 2020 vychází z informací na webových stránkách MMR ČR (web Strukturální fondy) a OPPS ČR-PR. Strategická část práce využívá informace převážně ze strategických rozvojových dokumentů od obecní ke krajské/vojvodské úrovni (včetně strategie Euroregionu Praděd) a data z dotazníkového šetření.

Dotazníkové šetření bylo zacíleno na představitele (starosty) všech obcí v zájmovém území a využívalo metody kvalitativního výzkumu (důraz kladen na vlastní názor starostů). Dotazníkové šetření probíhalo přes internet (technologie Google Drive) a formou osobních rozhovorů. K podpoře výzkumu byla vytvořena webová stránka <http://cz-pl.euweb.cz>.

Nedílnou součástí práce jsou mapové výstupy, které ilustrují rozložení realizovaných i budoucích projektů či přeshraniční vazby. Mapy jsou vytvořeny v programu ArcGIS 10.1. s využitím podkladových dat OpenStreetMap (Geofabrik).

3 VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Zájmová oblast definovaná pro potřeby této diplomové práce je na české straně vymezena územím správních obvodů obcí s rozšířenou působností Krnov a Jeseník, na polské straně ji tvoří Powiat głubczycki, Powiat prudnicki a Powiat nyski (obr. 1). Mapované území spadá převážně do Euroregionu Praděk/Pradziad, Powiat głubczycki patří do Euroregionu Silesia. Obec Bílá Voda na Jesenicku je členem Euroregionu Glacensis. Zvolené území tvoří logický celek provázaný silnými přeshraničními vazbami, které můžeme nalézt především v osách Krnov – Głubczyce – Prudnik a Jeseník – Nysa – Głuchołazy.

Obr. 1: Vymezení zkoumaného území přeshraniční spolupráce

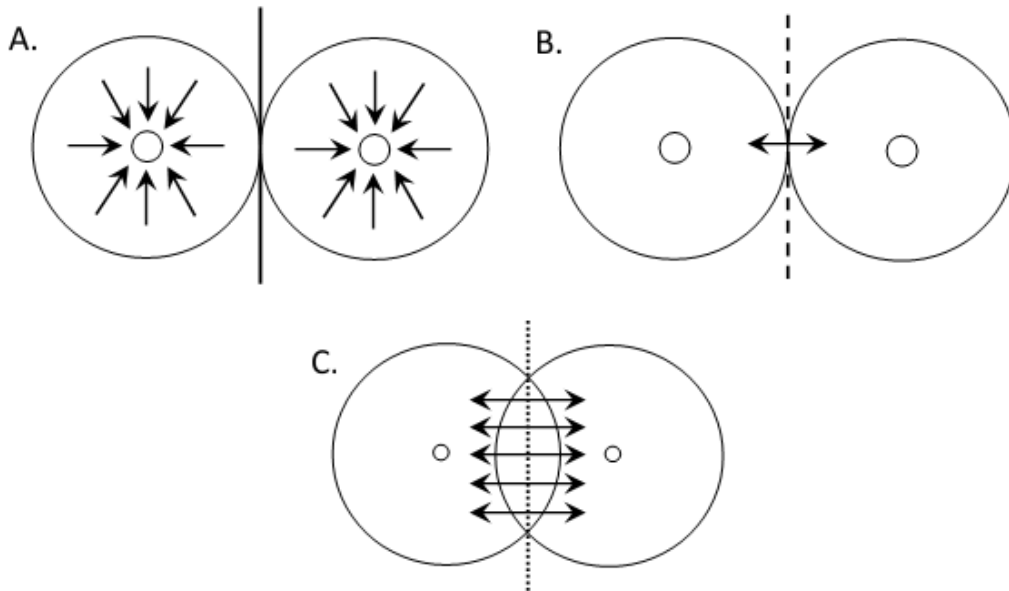
Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1.

4 ASPEKTY PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE

4.1 FENOMÉN HRANIC A POHRANIČÍ

Cílem této kapitoly je vytyčit teoretická východiska týkající se vymezení pohraničí, státních hranic a hraničních efektů. Hranice je důležitý geografický fenomén, který určuje rozdělení geografického prostoru a přímo tak ovlivňuje socioekonomický rozvoj území (Halás, 2002). Koncept hranice lze považovat za interdisciplinární, uchopit a definovat se jej snaží nejen geografie, ale také politologie, antropologie či sociologie. Hranici můžeme definovat z pohledu historického, kulturního, zkoumat sociální a ekonomické jevy, které jsou důsledkem lokalizace hranice. Haggett (1975) popisuje hranici jako obvod teritorií, které vymezuje jako území, kde jsou vykonávána práva vlastnictví. Každá hranice kolem sebe vytváří zónu tlaku, který klesá s rostoucí vzdáleností od hranice. Heigl (1978) hranici chápe jako právně zakotvenou a v přírodě vymezenou linii, která spojuje homogenní či heterogenní regiony, které tvoří administrativní, hospodářskou či politickou jednotu. Nejčastější pojetí hranice je ve vztahu ke státnímu území, tj. jako linie oddělující dva suverénní státy či suverénní stát od volného moře (Šindler, 1986). V řadě geografických prací se také objevuje myšlenka, že definice hranice jen jako linie je zjednodušující, neboť v reálu je hranice plochou začínající v zemském nitru, protínající zemský povrch a oddělující vzdušný prostor jednotlivých států. V anglické literatuře je nutné rozlišovat mezi pojmy *border*, *frontier* a *boundary*. Hranice můžeme klasifikovat podle mnoha kritérií – nejčastěji rozlišujeme hranice *přírodní* a *umělé* (antropogenní) či *liniové* a *zonální* (termín *fuzzy*). Podle propustnosti můžeme rozlišit (státní) hranice *uzavřené*, *částečně otevřené* a *otevřené* (Maier, 1990). Propustnost výrazně ovlivňuje socioekonomický rozvoj příhraničních regionů, zvláště negativně u zcela uzavřených hranic, které jsou příznačné pro totalitní centralizované státy. Propustnost hranic se mění v čase s vývojem evropské integrace (vznik Schengenského prostoru), kdy hranice (resp. příhraniční oblasti) nabývají zcela opačného významu – bariéry se mění v místa vzájemného kontaktu s příležitostí všestranného rozvoje celé oblasti. Dle genetických faktorů můžeme hranice klasifikovat na *subsekventní* – hranice definovaná až po diferenciaci sousedních regionů a *antecedentní* – hranice definovaná před diferenciací

území. Zvláštní typem je hranice *reliktní* – historická hranice, která je stále rozpoznatelná z charakteru socioekonomických jevů (Šindler, 1986), příkladem je hranice mezi historickými zeměmi (Čechy × Morava), hranice Sudet, resp. Protektorátu Čechy a Morava.

Obr. 2: Typologie hranic a příhraničních regionů – A. uzavřené, B. částečně otevřené (systém mostů), C. otevřené (silná integrace)

Zdroj: vlastní zpracování, inspirace dle Jeřábek, Dokoupil, Havlíček et al., 2004.

Příhraniční region může být zcela uzavřený (obr. 2-A), může také fungovat jako *systém mostu* (obr. 2-B) mezi sousedními státy, kdy je spojení mezi státy na několika místech, na kterých je umožněn přechod osob a výměna zboží (sít hraničních přechodů). Po vstupu České a Polské republiky do Schengenského prostoru (2007) se příhraniční region začíná vyvíjet jako *systém kontaktního území*, kdy dochází k prohlubování integrace – vzájemných vazeb a kontaktů, hranice je zcela otevřená a její přechod je možný kdekoliv – tento stav znázorňuje obr. 2-C. V takovém příhraničním regionu se může vytvářet nadnárodní společnost (Maier, 1990), resp. společná identita obyvatel euroregionu. Síla integrace je však rovněž závislá na odlišnostech obyvatel (národů) na obou stranách hranice (za nejvýraznější problém lze označit jazykovou bariéru obyvatel), svoji roli mohou sehrát i fyzickogeografické podmínky – fyzické bariéry jako jsou vodní toky a zejména pohoří mohou mít vliv na sílu interakce. Obrázek č. 2 znázorňující typologii hranic

a příhraničních regionů můžeme v prostoru Evropské unie chápat jako tři vývojová stadia příhraničních regionů, kdy uzavřené regiony se díky demokratizačnímu procesu postupně otevírají (rok 1989), interakce postupně sílí až dochází k úplnému otevření příhraničního prostoru (Schengenská smlouva), v praxi však může dojít i k přesně opačnému procesu.

Důsledkem lokalizace hranic je polarizace prostoru – tvorba periferií. Polarizací prostoru se poprvé zabýval již Walter Christaller ve své teorii centrálních míst (1933), ve které definoval jádra a oblasti mezi nimi označil za periferní. Jako hlavní faktor pro určení perifernosti Christaller zvolil vzdálenost od jádra. Friedmann (1966) přisoudil jádrovým regionům vysokou míru autonomie, schopnost vytvářet inovace a zachytit impulzy (hlavní změny) vývoje, přičemž periferní oblasti tyto schopnosti a vlastnosti nemají. Zároveň dochází k dalšímu posilování jádra nad periferií – kumulativním efektům: efekt dominance, efekt vazeb, informační efekt, psychologický efekt, modernizační efekt a výrobní efekt. Dopad těchto faktorů vytváří napětí mezi jádrem a periferií, které doporučuje řešit decentralizací moci.

Vývojové stupně prostorové ekonomiky dle Friedmanna (1966):

1. existence lokálních ekonomických struktur (preindustriální společnost)
2. polarizace prostoru (jádro-periferie) – růst rozdílů mezi regiony – divergence
3. disperze ekonomických aktivit, řízení z jádra do periferie
4. prostorové integrace – snižování rozdílů mezi regiony – konvergence

Periferní oblasti jsou definovány jako specifická území s poruchou funkčně-prostorových vztahů, která jsou výsledkem nerovnoměrného působení vzájemně se podmiňujících sociálních, ekonomických, politických, kulturních i fyzicko-geografických faktorů; jedná se o území nedostatečné integrace do (v daném místě a čase dominujících) struktur, procesů a systémů (Havlíček, Chromý, 2001). Za hlavní faktory určující perifernost území lze označit polohu území (vnější/vnitřní) a objektivní a subjektivní faktory. Objektivní faktory mohou být fyzickogeografické (členitost terénu), geometrické (vzdálenost od jádra), ekonomické (nezaměstnanost, úroveň mezd), demografické (struktura populace), ekologické (stav životního prostředí), politické (administrativní členění), kulturní a náboženské. Subjektivní faktory vychází

z dotazníkových šetření (výzkumy regionální identity). Situace příhraničních regionů vždy odráží kombinaci polohových a místních faktorů, můžeme rozlišovat mezi prostorovou a sociálně-ekonomickou periferií (Hampl, 2000). Typické periferní oblasti vznikají v pohraničních oblastech, míra otevřenosti hranice, resp. míra přeshraniční integrace (viz výše) má přímý dopad na perifernost daného území. Periferní oblasti mohou vznikat i ve vnitrozemí, např. v blízkosti krajských hranic, tato území se označují jako vnitřní periferie (Havlíček, Chromý et al., 2005). Důležitým faktorem perifernosti (polarity) území je také rozdíl mezi vyspělostí dvou sousedních států či regionů. Pokud je ekonomická vyspělost obou států (regionů) srovnatelná, označujeme hranici za symetrickou. Cílem oboustranně orientovaných vztahů je zejména udržování dobrého sousedství a zdravé konkurence a poznávání přírodního a kulturního potenciálu sousedního území. Pokud je vyspělost států rozdílná, jedná se o hranici asymetrickou. Přeshraniční interakce mají jiný charakter, intenzita vztahů může být i větší než u symetrické hranice. Interakce jsou založeny zejména ekonomické bázi – na využití ekonomické nerovnováhy. V obou případech je cílem regionální rozvoj celého příhraničního regionu (Havlíček, Chromý et al., 2005). V souvislosti s tematikou regionálního rozvoje můžeme o hranici hovořit jako o diskontinuitě mezi dvěma regionálními entitami (Řehák, 2000).

Příhraniční region můžeme definovat jako území, ve kterém je patrný hraniční efekt, můžeme zde hovořit rovněž o zónách tlaku (například v souvislosti s vojenským ohrožením území v minulosti). Charakter hraničního efektu závisí především otevřenosti a permeabilitě hranic a rovněž na charakteru sousedících regionů. Je-li příhraniční region uzavřený, vytváří se *bariérový* hraniční efekt a dochází k jednostranné orientaci příhraničního regionu do vnitrozemí, resp. k nárůstu periferního efektu v území. V případě otevřeného příhraničního regionu dochází k oslabení periferního efektu, ale i tradičních hierarchických vazeb v rámci státu, neboť se rozvíjí nové přeshraniční vazby (*kontaktní* hraniční efekt). Zásadním faktorem pro příhraniční region je propustnost – míra otevřenosti hranice určuje *filtrační* hraniční efekt (pohyb v místech hraničních přechodů), v případě menší permeability se jedná o *koncentrační* hraniční efekt. V tom případě se mobilita koncentruje jen do vybraných směrů. Pozitivem koncentračního efektu může být budování nové dopravní

infrastruktury, čímž dochází k posílení ekonomického potenciálu území. Příhraniční regiony však často fungují jako tranzitní území, což má negativní důsledky především ve zhoršení stavu životního prostředí – zhoršení kvality života obyvatel (Havlíček, Chromý et al., 2005).

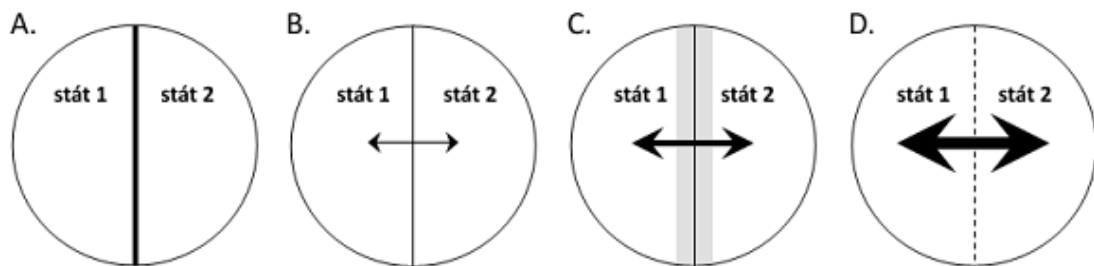
Martinez (1994) vymezuje následující hraniční efekty (viz obr. 3):

A. odcizení - při uzavřené hranici a absentující přeshraniční interakci

B. koexistence – při otevírání hranice a uskutečňování omezených kontaktů

C. kooperace – při nastolení ekonomické a sociální komplementarity mezi sousedními regiony

D. integrace – při odstranění hranice jako linie celního území s fiskálními důsledky

Obr. 3: Hraniční efekty mezi dvěma státy (regiony)

Zdroj: Martinez, 1994 (upraveno)

Tyto hraniční efekty lze interpretovat jako jednotlivá vývojová stádia přeshraničních interakcí (obdobně jako na obr. 2). I zde platí, že se nemusí jednat o jednosměrný lineární proces od stavu odcizení k integraci, neboť tento proces může proběhnout i opačným směrem. Příkladem opačného vývoje je vznik nové česko-slovenské hranice v roce 1993, konflikt v Jižní Osetii v roce 2008 (hranice s Gruzíí) či ruská anexe Krymu v roce 2014 (hranice Krymu a Ukrajiny).

Jak již bylo zmíněno, příhraniční region je územím, ve kterém se projevuje hraniční efekt. Určování hraničního efektu (měření jeho intenzity) závisí na zvolených parametrech. V praxi zcela logicky neexistuje jediné vymezení pohraničí. Příhraniční regiony jsou často vymezeny na základě administrativních jednotek – území můžeme vymežit na české straně jako okresy či správní obvody ORP, na polské straně jako powiaty či podregiony, které se dotýkají státní hranice. Historickogeografické vymezení

pohraničí může respektovat historické realie, na české straně především vymezení Sudet, tj. odrážet předválečné národnostní složení obyvatelstva. Pohraničí je možné vymezit na základě celé řady socioekonomických charakteristik, z nichž nejdůležitější jsou demografické a ekonomické ukazatele (souvisí s vymezením periferních oblastí). Oblast podpory v rámci operačních programů přeshraniční spolupráce však v současnosti pokrývá celé území ČR s výjimkou Hl. m. Prahy a Středočeského kraje.

4.2 VÝVOJ PŘESHHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE

Historie přeshraniční spolupráce v Evropě sahá do 50. let 20. století. První přeshraniční struktury vznikaly v západní Evropě převážně na nizozemsko-německých a francouzsko-německých hranicích s cílem společného řešení regionálního rozvoje a zvýšení ekonomické úrovně pohraničních oblastí. Vznik přeshraničních regionů ve složitém období po 2. světové válce nesl v sobě důležité poselství trvalého zajištění míru a překonání staletých politických bariér mezi znesvářenými státy. První euroregion v Evropě, Euroregion Gronau, vznikl v roce 1958 na nizozemsko-německých hranicích (BusinessInfo.cz, 2014). Významnou událostí byl vznik Asociace evropských příhraničních regionů (AEBR), kterou v roce 1971 založilo deset hraničních regionů. K nejdůležitějším partnerům AEBR se řadí Rada Evropy, Evropská komise a Evropský parlament. Asociace má v současnosti přes 80 členů a s dalšími desítkami euroregionů spolupracuje. Euroregiony v zájmovém území nejsou členy AEBR (AEBR, 2014). Pád „Železné opony“ v 1989 umožnil rozvoj přeshraniční spolupráce i ve východní Evropě. Prvním euroregionem na území České a Polské republiky byl Euroregion Nisa, který byl založen v roce 1991 na česko-polsko-německé hranici. Euroregion Praděd byl založen v roce 1997, Euroregion Silesia o rok později (více v kapitole 4.3).

Přeshraniční spolupráce je finančně podporována řadou **iniciativ a programů**: Fond **PHARE** byl založen v roce 1989 jako reakce na politické změny, které proběhly v Polsku a Maďarsku, postupně jej začaly využívat i další státy střední a východní Evropy. Program Phare byl původně určen pro podporu ekonomických a politických reforem v procesu transformace, později se přeorientoval na přípravu kandidátských zemí pro vstup do Evropské unie. Program Phare se členil na národní programy, programy přeshraniční spolupráce (CBC) a mnohonárodní programy. Česká republika z fondu Phare získala 1 mld. EUR (MFČR, 2003), Polsko 3,9 mld. EUR (GUS, 2014).

Program **Phare CBC** zahájený v roce 1994 byl určen na pomoc příhraničním oblastem při překonávání specifických problémů jejich rozvoje (podpora hospodářského rozvoje, infrastrukturní projekty v oblasti životního prostředí a dopravy). Program fungoval v letech 1994 – 2003 na česko-německé hranici, od roku 1995 na česko-rakouské hranici. Od roku 1999 se rozšířil i na česko-polské pohraničí. Česko-slovenské příhraničí bylo podpořeno jen jednorázově v roce 1999. Za dobu trvání programu Phare CBC bylo ČR poskytnuto 259 milionů EUR, Polsku 527 mil. EUR, z toho celkem 46 milionů EUR (v každé zemi 23 mil.) na česko-polské projekty (CRR, 2014; WWPE, 2007). Nástupcem programu Phare CBC je program Interreg IIIA.

Iniciativa **INTERREG** byla založena v roce 1990 s cílem hospodářské integrace vnitřních hraničních regionů EU. V letech 1994 – 1999 byla tato iniciativa označována Interreg II a kromě přeshraniční spolupráce na vnitřních i vnějších hranicích (IIA) se zaměřila na nadnárodní spolupráci v oblasti výstavby energetických sítí (IIB) a územního plánování (IIC). Česká republika a Polsko se do spolupráce zapojili v roce 1997 v rámci prostoru CADSES, který zahrnuje oblast střední a jihovýchodní Evropy (CRR ČR, 2010).

V letech 2000 – 2006 je iniciativa označována Interreg III a má tři části:

- Interreg IIIA - **přeshraniční spolupráce**
- Interreg IIIB – **nadnárodní spolupráce**
- Interreg IIIC – **meziregionální spolupráce**

Česká republika a Polsko se k iniciativě Interreg III připojili po vstupu do Evropské unie (období 2004 – 2006). Alokace finančních prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) v obou zemích v tomto období je uvedena v tabulce č. 1 – na přeshraniční spolupráci bylo alokováno 80 % z celkových prostředků.

Tab. 1: Alokace finančních prostředků v programu Interreg III v letech 2004 – 2006

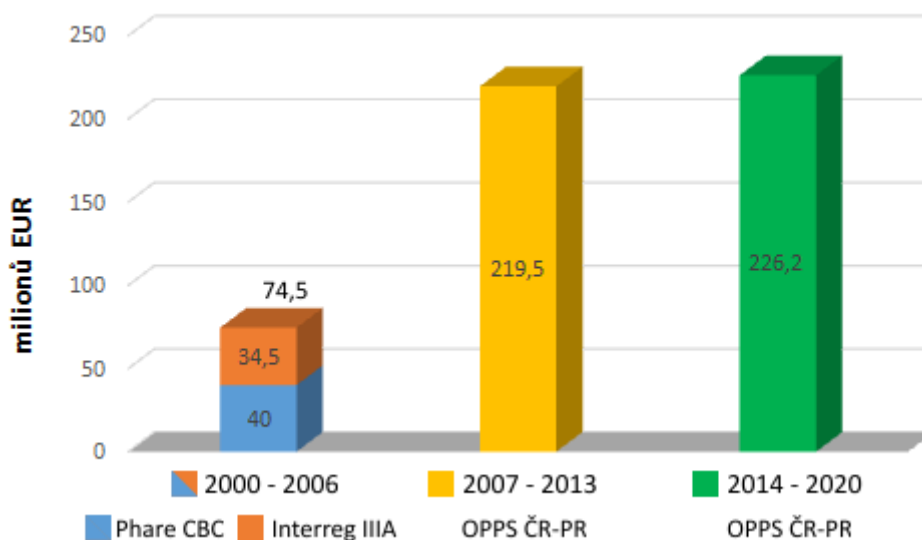
Alokace (mil. EUR)	Česká republika	Polsko	%
Interreg IIIA	54,93	177,09	80
Interreg IIIB	9,62	30,99	14
Interreg IIIC	4,12	13,28	6
Interreg III	68,67	221,36	100

Zdroj: CRR ČR, 2010; Interreg Polska, 2004

Na česko-polskou přeshraniční spolupráci bylo v rámci iniciativy Interreg IIIA České republice poskytnuto 16,5 mil. EUR a Polsku 18 mil. EUR (celkem 34,5 mil. EUR) Z uskutečněných projektů v zájmovém území v letech 2004–2006 můžeme uvést tyto investice (Interreg, 2006):

- Rekonstrukce hlavních přístupových komunikací a parkovišť v Jeseníku
- Rekonstrukce silnice Głuchołazy – Zlaté Hory
- Splašková kanalizace v Krnově – Kostelci
- Rozhledna na Borůvkové hoře (Rychlebské hory)
- Čarodějnické cyklotrasy (Jesenicko)

Program Phare CBC byl v ČR zacílen na území všech příhraničních okresů¹. Od zavedení programu Interreg IIIA se oblast podpory rozšířila na všechny kraje v ČR s výjimkou Středočeského kraje a Hlavního města Prahy, v Polsku na celé příhraniční podregiony (NUTS III). Příspěvek EU v programech Phare a Interreg činil maximálně 75 % nákladů projektu, od roku 2007 je tento podíl zvýšen na 85 % nákladů (OPPS ČR-PR, 2013). Programové období 2007–2013 přineslo výrazné zvýšení finančních prostředků z ERDF (více v kapitole č. 6), programové období 2014–2020 tuto vysokou finanční úroveň ještě mírně navyšuje (kapitola č. 8). Vzrůstající úroveň finančních příspěvků Evropské unie svědčí o velkém významu přeshraniční spolupráce pro rozvoj sjednocené Evropy. Srovnání programových období nabízí obrázek č. 4.

Obr. 4: Srovnání finanční alokace EU v jednotlivých programech (Zdroj: OPSS ČR-PR, 2013)

¹ nad tento rámec byly v ČR podporovány okresy Jihlava, Litoměřice, Louny a část okresu Strakonice

4.3 EUROREGIONY V ZÁJMOVÉM ÚZEMÍ

Euroregion je územní jednotka představující dobrovolnou formu přeshraniční spolupráce mezi dvěma či více státy. V České republice působí třináct euroregionů, z toho šest na česko-polské hranici (tabulka č. 2).

Tab. 2: Přehled euroregionů na česko-polské hranici

Euroregion	Vznik	Sídla	Státy
Neisse-Nisa-Nysa	1991	Liberec	CZ, PL, DE
Glacensis	1996	Rychnov nad Kněžnou, Kłodzko	CZ, PL
Pradęd / Pradziad	1997	Vrbno pod Pradędem, Prudnik	CZ, PL
Silesia	1998	Opava, Racibórz	CZ, PL
Těšínské Slezsko / Śląsk Cieszyński	1998	Český Těšín, Cieszyn	CZ, PL
Beskydy / Beskidy	2000	Frýdek-Místek, Bielsko-Biała, Žilina	CZ, PL, SK

Zdroj: webové stránky euroregionů

Tato kapitola se zaměřuje na popis struktury euroregionů v zájmovém území.

4.3.1 Euroregion Pradęd

Euroregion Pradęd/Pradziad vznikl na základě Rámcové dohody podepsané 2.7.1997 v Jeseníku. Zakládajícími členy jsou na české straně sdružení obcí Bruntálska, Jesenicka, Osoblažska, Rýmařovska a Vrbenska a na polské straně Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi (Sdružení pro rozvoj obcí povodí Osoblahy) a Unia Turystyczna Ziemi Nyskiej (Unie cestovního ruchu Nyské oblasti). Nositelem právní subjektivity na české straně je zájmové sdružení právnických osob Euroregion Pradęd se sídlem ve Vrbně pod Pradędem, na polské straně Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pradziad se sídlem v Prudniku. Obě sdružení jsou z právního hlediska nezávislé subjekty. Euroregion se rozkládá na území správních obvodů ORP Krnov, Bruntál, Rýmařov a Jeseník a části Opolského vojvodství (obr. 6). Základní údaje o euroregionu uvádí tabulka č. 3 (Euroregion Pradęd, 2014).

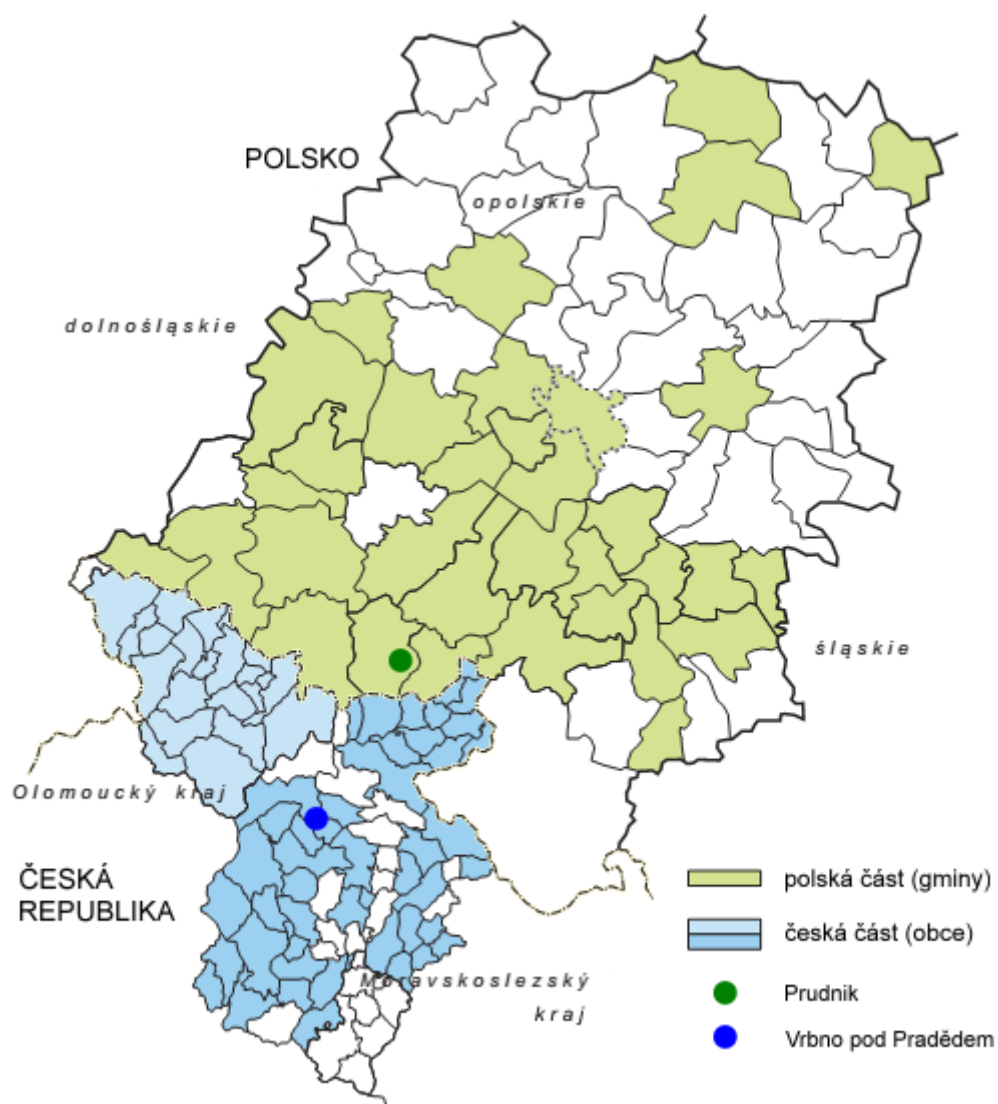
Obr. 5: Logo ER

Zdroj: Euroregion Pradęd, 2014

Tab. 3: Základní statistické údaje o Euroregionu Praděd/Pradziad (1.1.2013)

část	rozloha (km ²)	obyvatelstvo	členů (obcí)
česká	1 900	133 000	73
polská	5 760	628 000	32
celkem	7 660	761 000	105

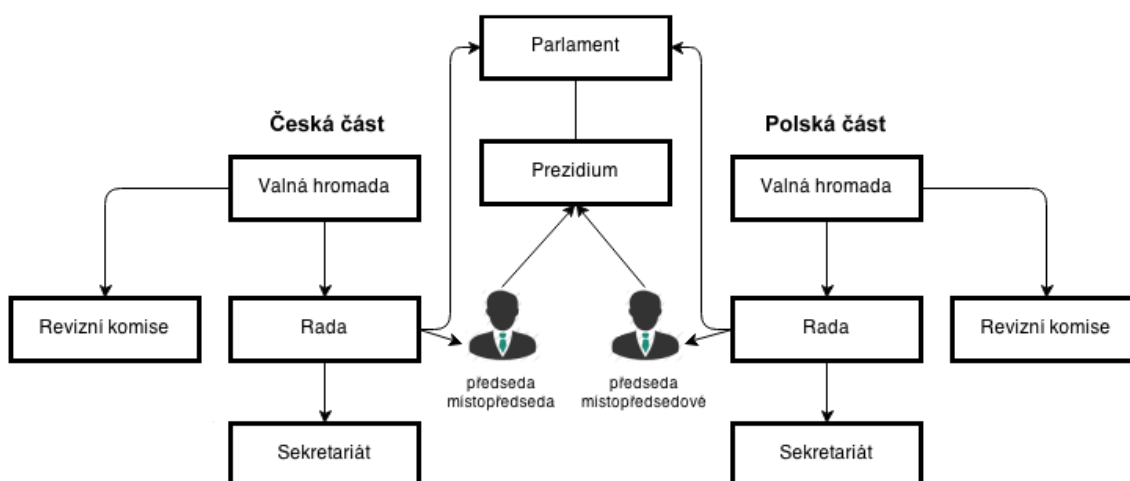
Zdroj: Strategie rozvoje polsko-české spolupráce Euroregionu Praděd na léta 2014 – 2020, 2013

Obr. 6: Mapa Euroregionu Praděd/Pradziad – členské obce (gminy)

Zdroj: Euroregion Praděd – ČSÚ, 2013, vlastní úpravy. Stav k 31.12.2012.

Nejvyšším společným orgánem je Parlament Euroregionu Praděd/Pradziad (38 členů), který se schází jednou ročně. Další společný orgán, Prezidium Euroregionu, tvoří předsedové a místopředsedové z obou stran hranice a schází se nepravidelně. Národními orgány jsou Valná hromada, Rada, Revizní komise a Sekretariát (Euroregion Praděd, 2014). Strukturu české a polské části euroregionu znázorňuje obrázek č. 7.

Obr. 7: Struktura orgánů Euroregionu Praděd/Pradziad

Vlastní tvorba. Zdroj dat: Euroregion Praděd, 2014; Euroregion Pradziad 2014.

Valná hromada – nejvyšší národní orgán, který je tvořen zástupci všech členských obcí

Rada – národní orgán, na české straně má 18 členů, na polské 20 členů. Členové rady jsou automaticky členy Parlamentu. Rada volí předsedu a jeho zástupce, kteří se stávají členy Prezidia Euroregionu.

Sekretariát – výkonný orgán sdružení plnící úkoly Rady, v čele stojí ředitel

Euroregion Praděd/Pradziad² je správcem Fondu mikroprojektů. Žádosti o dotace projednává a schvaluje česko-polský Euroregionální řídicí výbor, který má celkem 14 členů (Euroregion Praděd, 2014).

Rozvojem území euroregionu včetně návrhů strategických projektů se zabývá *Strategie rozvoje polsko-české spolupráce v Euroregionu Praděd na léta 2014 – 2020* (2013) – více v kapitole č. 8.

² V textu práce je používán výraz „Euroregion Praděd“ pro českou i polskou část euroregionu

4.3.2 Euroregion Silesia

Euroregion Silesia byl založen 20.9.1998 v Opavě, zakládajícími členy je na české straně Regionální sdružení pro česko-polskou spolupráci Opavské Slezsko (zakládající členové Opava a Krnov) a na polské straně Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry (Sdružení obcí povodí horní Odry). Euroregion měl původně nést název „Silesia Superior“ (Horní Slezsko), který více odpovídá lokalizaci euroregionu. Využití latiny v názvu má velkou výhodu pro možnost jeho využívání ve všech jazycích. Euroregion Silesia se rozkládá na území českých okresů Opava, Ostrava-město a částečně Nový Jičín a Bruntál a polských powiatů Racibórz, Głubczyce a Wodzisław a z malé části i Rybnik. Přehled základních statistických údajů přináší tabulka č. 4. Sídlem české části euroregionu je Opava, polské části Racibórz. Další významná členská města jsou Ostrava, Wodzisław Śląski, Nový Jičín, Hlučín, Fulnek, Odry a Głubczyce (Euroregion Silesia, 2013). Krnov byl členem euroregionu do 31.12.2011, kdy své členství ukončil z důvodu nízkého přínosu pro město (Město Krnov, 2011).

Tab. 4: Základní statistické údaje o Euroregionu Silesia (1.1.2013)

část	rozloha (km ²)	obyvatelstvo	obcí
česká	1 240	496 000	57
polská	1 500	282 000	19
celkem	2 740	778 000	76

Zdroj: Euroregion Silesia, 2013

Organizační struktura: nejvyšším společným orgánem Euroregionu Silesia je Prezidium, které je tvořeno 10 volenými členy. Národními orgány jsou Valná hromada (volí Radu a předsedu), Rada (volí členy Prezidia), Sekretariát, Revizní komise a Pracovní skupiny (Euroregion Silesia, 2013).

Příležitostí k rozvoji přeshraniční spolupráce je transformace euroregionů ze spolupracujících národních sdružení na **evropská seskupení pro územní spolupráci** (ESÚS). Výhodou ESÚS je právní subjektivita, která umožňuje euroregionu vystupovat jednotně, zřídit společný účet či sídlo (Evropská komise – ESÚS, 2011).

5 SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA

Poloha zájmového území na hranici dvou států a složitý historický vývoj má přímý dopad na sociální a ekonomické charakteristiky této oblasti. Klíčovým historickým milníkem je rok 1742, který pro České země znamenal ztrátu Slezska ve prospěch Pruska. Vytýčení nové hranice mělo značné ekonomické i sociální důsledky. Města v pohraničí přesto dokázala prosperovat a v 19. století se z nich stala významná průmyslová centra. Oblast byla již od 13. století pevně spjata s německým osídlením, další ranou tak byly události 2. světové války a především její důsledek – poválečná výměna obyvatelstva. Období centrálně řízené ekonomiky sice přineslo pokračování průmyslového rozvoje, nicméně uzavřenost státní hranice bránila v navazání trvalých přeshraničních kontaktů. Rok 1989 byl důležitým milníkem – příležitostí pro nástup na cestu k integraci v rámci Evropské unie. Transformace ekonomiky však měla řadu negativních důsledků, především růst nezaměstnanosti, která se nyní řadí k největším problémům zájmového území.

5.1 OBYVATELSTVO

5.1.1 Demografický vývoj

Při srovnání území správních obvodů ORP Krnov a Jeseník s Powiatem głubczyckim a prudnickim zjistíme velmi podobný demografický vývoj, jak názorně ukazuje tabulka č. 5 a obrázky 8 a 9. Výrazně se liší jen území nyského powiatu. Pro komparaci územních celků volíme rozmezí let 1890–2011, neboť data z roku 1869 jsou dostupná jen pro území České republiky. V roce 1890 mělo Krnovsko téměř 66 tisíc obyvatel, Jesenícko 68 tisíc, Głubczycko 87 tisíc, Prudnicko 97 tisíc a Nysko 99 tisíc obyvatel. Do 2. světové války můžeme ve zkoumaných územních celcích hovořit o celkové stagnaci počtu obyvatel, jen v nyském powiatu došlo k mírnému nárůstu obyvatelstva. Uvnitř územních celků (tehdejších okresů) však docházelo k velkým přesunům obyvatelstva z venkova do měst – procesu urbanizace. Tento proces byl vyvolán industrializací, která započala ve třicátých letech 19. století. Motorem industrializace se stal vynález parního stroje.

Tab. 5: Srovnání vývoje obyvatelstva SO ORP Krnov, SO ORP Jeseník, głubczyckého, prudnického a nyského powiatu v letech 1890 – 2011 na základě počtu obyvatel, bazických a řetězových indexů.

Rok	Počet obyvatel				
	Krnovsko	Jesenicko	Głubczycko	Prudnicko	Nysko
1890	65 794	68 016	86 948	97 061	98 922
1910	63 240	67 249	82 635	97 537	101 223
1930s	64 207	70 092	84 129	96 593	105 740
1950s	37 739	37 881	51 439	59 089	95 211
1970	42 098	39 709	58 500	65 700	127 700
1991	42 676	42 583	54 436	64 463	149 146
2011	41 816	40 486	48 217	57 583	142 119
Bazické indexy (%)					
1890	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
1910	96,12	98,87	95,04	100,49	102,33
1930s	97,59	103,05	96,76	99,52	106,89
1950s	57,36	55,69	59,16	60,88	96,25
1970	63,98	58,38	67,28	67,69	129,09
1991	64,86	62,61	62,61	66,41	150,77
2011	63,56	59,52	55,45	59,33	143,67
Řetězové indexy (%)					
1890	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
1910	96,12	98,87	95,04	100,49	102,33
1930s	101,53	104,23	101,81	99,03	104,46
1950s	58,78	54,04	61,14	61,17	90,04
1970	111,55	104,83	113,73	111,19	134,12
1991	101,37	107,24	93,05	98,12	116,79
2011	97,98	95,08	88,58	89,33	95,29

Zdroje: Historický lexikon ČSÚ 1869 – 2005; ČSÚ, 2011; GUS, 2012; Śląska Biblioteka Cyfrowa, 2014; Deutsche Verwaltungsgeschichte, 2006. Vlastní výpočty.

Poznámka: 1930s = na českém území údaje k roku 1930, na polském 1933,

1950s = na českém území údaje k roku 1950, na polském 1955.

Na urbanistický a průmyslový rozvoj měst mělo značný vliv připojení k železniční síti (Horská, Maur, Musil, 2012). Na železniční síť byla jako první v roce 1848 připojena Nysa, v roce 1855 Głubczyce. Krnov a Głuchołazy získaly železniční spojení s Olomoucí v roce 1872. O rok později došlo k propojení Krnova a Głubczyc. Jeseník získal železniční spojení s vnitrozemím až v roce 1888 (TrainSim, 2011). Proces

urbanizace byl zvláště silný u Krnova a Nysy. Počet obyvatel Krnova vzrostl v letech 1869–1939 o 126 %, u Nysy obyvatelstvo vzrostlo ve stejné době (od r. 1871) o 83 %. Oproti tomu v Jeseníku, Prudniku a Głubczycích tak značný nárůst obyvatelstva v období industrializace nezaznamenáváme (ČSÚ, 2006; Deutsche Verwaltungsgeschichte, 2006). Tabulka č. 6 a obrázek 10 znázorňuje růst sídel SO ORP a powiatů v letech 1890–2011.

Tab. 6: Vývoj počtu obyvatel nejvýznamnějších měst (sídla SO ORP a powiatů) v letech 1890 – 2011.

Rok / město	Počet obyvatel				
	Krnov	Jeseník	Głubczyce	Prudnik	Nysa
1890	17 502	8 435	12 586	17 577	22 444
1910	20 909	9 242	13 081	18 856	25 938
1930s	24 075	10 584	13 824	17 738	35 037
1950s	18 956	8 583	7 600	14 573	18 653
1970	22 643	9 957	11 300	20 400	31 900
1991	25 436	13 039	13 917	24 646	47 816
2011	24 831	11 897	13 104	22 164	45 457

Zdroje: Historický lexikon ČSÚ 1869 – 2005; ČSÚ, 2011; GUS, 2012; Śląska Biblioteka Cyfrowa, 2014; Deutsche Verwaltungsgeschichte, 2006.

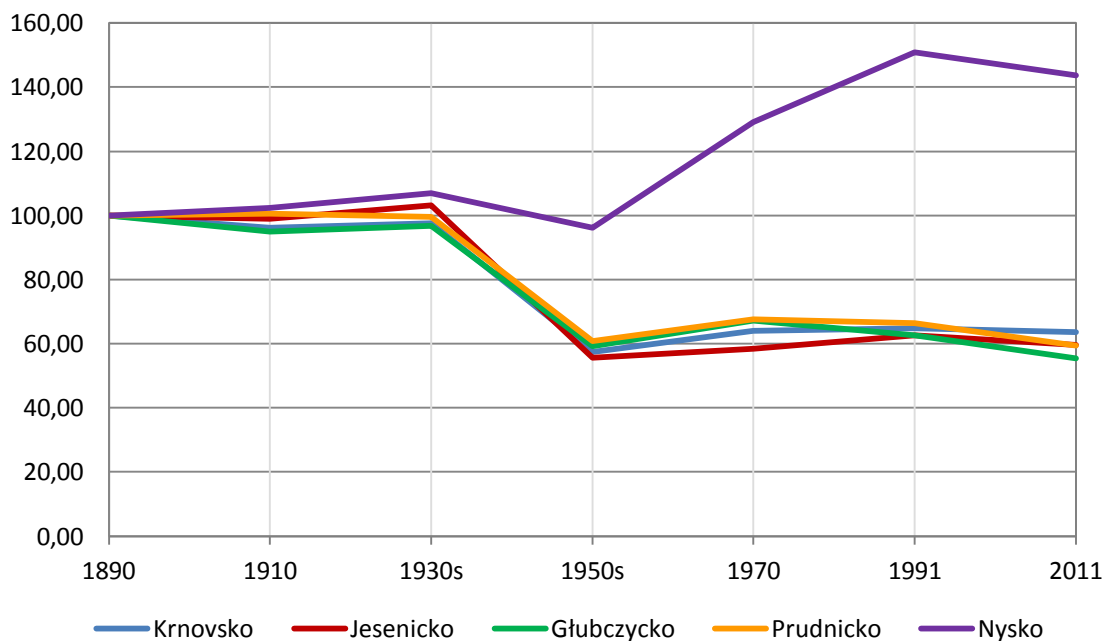
Poznámka: 1930s = na českém území údaje k roku 1930, na polském 1933,
1950s = na českém území údaje k roku 1950, na polském 1955.

Polské příhraničí bylo až do odsunu německého obyvatelstva nejhustěji osídleným územím dnešního Opolského vojvodství. Celé zájmové území již od německé kolonizace ve 13. století až do roku 1945 obývalo převážně německé obyvatelstvo. Publikace *Spis nazw miejscowości Śląska Opolskiego* z roku 1939 uvádí, že Powiat nyski je zcela německý, Powiat głubczycki je téměř úplně německý, ale na východě má ostrůvky slovanského osídlení (Poláci a Moravci) a Powiat prudnicki je na západě německý a na východě polský (Śląska Biblioteka Cyfrowa, 2014). Německé statistiky uvádí národnostní složení obyvatel území tehdejšího Pruska v roce 1890. Na Nysku tehdy žilo 98 % Němců, Prudnicko obývalo 54 % Němců a 46 % Poláků a Głubczycko 83 % Němců, 5,5 % Poláků a 11,5 % Moravců (lidé s moravskými kořeny – rodný jazyk čeština). Na Krnovsku žila v roce 1921 pouze 2 % obyvatel české národnosti, na Jesenícku dosáhl podíl Čechů pouze 1,3 %. Počet obyvatel české národnosti na území Sudet v období První republiky mírně stoupal (politické snahy o dosídlování území

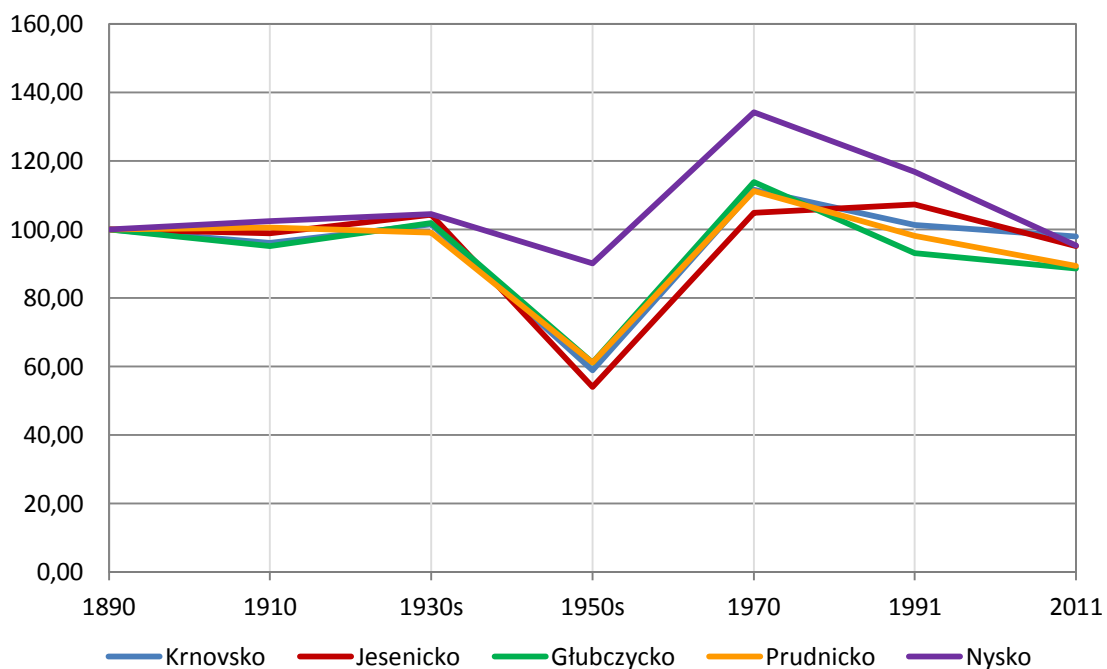
českými úředníky, vojáky a jejich rodinami), v roce 1930 žilo na Krnovsku 4,5 % a na Jesenicku téměř 4 % Čechů (ČSÚ, 1921, 1930). Po přijetí Mnichovské dohody v roce 1938 bylo zahájeno vyhánění českého obyvatelstva z pohraničí, ze Sudet bylo celkem vyhnáno okolo 200 tisíc osob (Benda, 2013).

Bezprostředně po skončení 2. světové války byl na obou stranách hranice zahájen odsun německého obyvatelstva. Zpočátku probíhal jako „divoký odsun“, kdy docházelo k umísťování Němců do pracovních táborů a tzv. pochodům smrti – v zájmovém území byl zaznamenán pochod směřující z Krnova přes Jeseník do Králík v červnu 1945 (Nowaková, 2010). Zároveň probíhalo dosídlení území obyvatelstvem převážně z vnitrozemí. Výměnou obyvatelstva dochází k přetrhání staletých vazeb a ke ztrátě identity území. Na Krnovsko a Jesenicko přichází noví obyvatelé především z Ostravska, Hané, Slovácka a rovněž ze Slovenska. Usídlují se zde také volyňští Češi (Zapletal, Kubalec, 1959). Po roce 1948 dochází k dosídlení českého území řeckým obyvatelstvem, kdy na Krnovsko a Jesenicko přichází několik tisíc Řeků (Otčenášek, 2001).³ Území dnešního Opolského vojvodství, jež nově připadlo Polsku, bylo osídleno obyvateli převážně z východní části státu, která byla odstoupena Sovětskému svazu. Většina území po válce dosáhla pouze 55 – 60 % předválečného stavu obyvatelstva, nejmenší celkový úbytek byl zaznamenán v nyském powiatu. Značný úbytek je zaznamenán především na venkově, kde došlo k likvidaci mnoha domů či dokonce celých vesnic. Největší pokles nastal na Krnovsku v obci Holčovice (o tři tisíce obyvatel), ve kterých bylo v poválečných letech zbouráno 330 domů a další desítky domů byly přeměněny na rekreační objekty (Obec Holčovice, 2003). Na Jesenicku je příkladem zlikvidované obce ves Hraničky v Rychlebských horách (Rychleby, 2014). V současnosti dochází k poklesu počtu obyvatel celého regionu – území se potýká s přirozeným úbytkem obyvatelstva i záporným migračním saldem.

³ Jen na Krnovsku je v 50. letech uváděno asi 4 000 řeckých obyvatel (Zapletal, Kubalec, 1959), z toho cca 2 500 Řeků v Krnově, který byl řeckou menšinou nazýván „malými Athénami“, jak uvádí výzkumná zpráva MVČR (Otčenášek, 2001).

Obr. 8: Srovnání vývoje obyvatelstva SO ORP Krnov, Jeseník, głubczyckého, prudnického a nyského powiatu na základě bazických indexů v letech 1890–2011

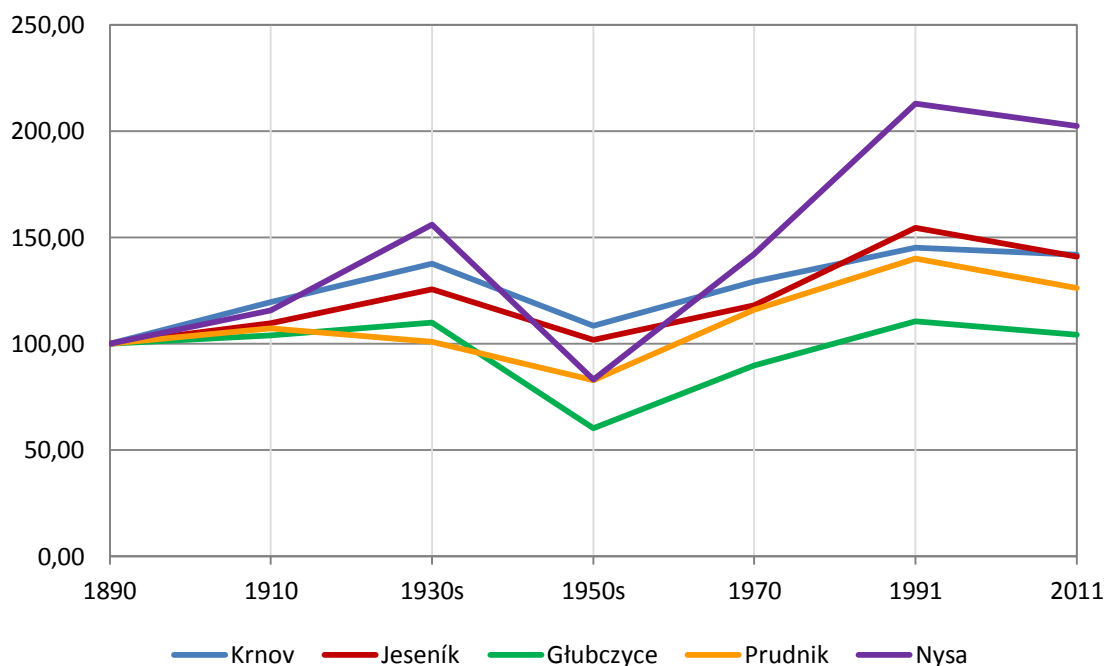

Obr. 9: Srovnání vývoje obyvatelstva SO ORP Krnov, Jeseník, głubczyckého, prudnického a nyského powiatu na základě řetězových indexů v letech 1890–2011

Zdroje (oba grafy): Historický lexikon ČSÚ 1869 – 2005; ČSÚ, 2011; GUS, 2012; Śląska Biblioteka Cyfrowa, 2014; Deutsche Verwaltungsgeschichte, 2006. Vlastní výpočty.

Poznámka: 1930s = na českém území údaje k roku 1930, na polském 1933

1950s = na českém území údaje k roku 1950, na polském 1955.

Obr. 10: Srovnání vývoje obyvatelstva měst Krnov, Jeseník, Głubczyce, Prudnik a Nysa na základě bazických indexů v letech 1890–2011

Zdroje: Historický lexikon ČSÚ 1869 – 2005; ČSÚ, 2011; GUS, 2012; Śląska Biblioteka Cyfrowa, 2014; Deutsche Verwaltungsgeschichte, 2006. Vlastní výpočty.

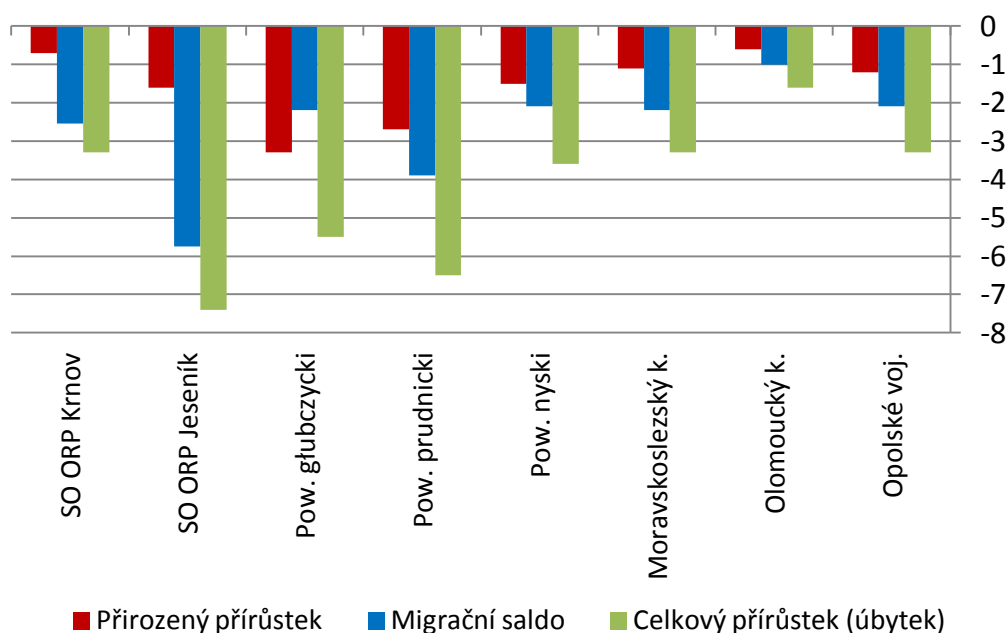
Poznámka: 1930s = na českém území údaje k roku 1930, na polském 1933,
1950s = na českém území údaje k roku 1950, na polském 1955.

5.1.2 Pohyby obyvatelstva

Přechod z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní v roce 1989 měl důsledky, které se promítly i do demografického vývoje, jenž se od počátku devadesátých let projevuje zejména poklesem porodnosti v obou státech. Jedním z důsledků je odklad rodičovství do vyššího věku a pokles úhrnné plodnosti. Zájmové území se vyznačuje zápornými hodnotami přirozeného přírůstku. Nejnižší míru přirozeného přírůstku v území vykazuje Powiat głubczycki (úbytek 3,3 na 1000 obyvatel v roce 2012) a v jeho rámci Gmina Branice (-6,5), dále Powiat prudnicki (-2,7) a konkrétně Gmina Lubrza s hodnotami úbytku 5,3 na 1000 obyvatel (CBFD⁴, 2012). Na české straně se tyto hodnoty pohybují kolem -1,5 na 1000 obyvatel (ČSÚ, 2012).

⁴ Cross-border Friendship Database je databáze společně spravovaná českým, polským, bavorským a saským statistickým úřadem.

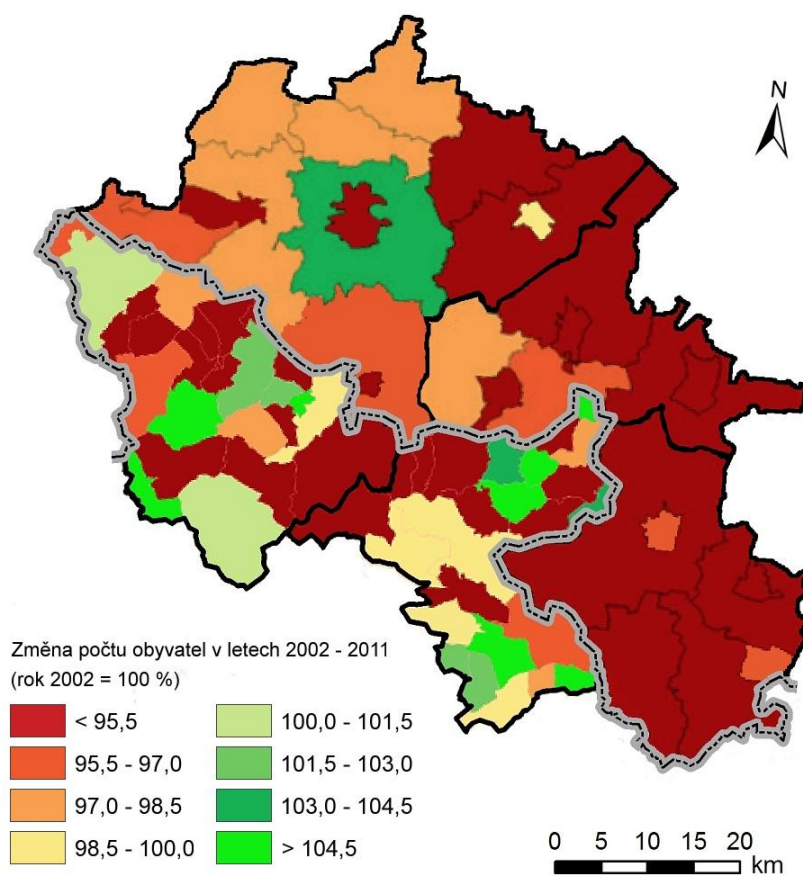
Hlavním důvodem migrace v porevolučním období jsou pracovní důvody. Opolské vojvodství a Moravskoslezský kraj se dlouhodobě potýkají s migračním úbytkem obyvatelstva. Tento jev se v pohraničních oblastech ještě zesiluje. Největší migrační úbytek obyvatelstva v relativních hodnotách vykazuje Jesenicko (-5,7) a Prudnicko (-3,8). Hlavním důvodem migrace je periferní poloha území a z ní plynoucí vysoká nezaměstnanost, nízká možnost uplatnění v perspektivních oborech i horší mzdové podmínky. Při pohledu na celkový přírůstek, resp. úbytek obyvatel v regionu zaznamenáváme nejhorší situaci v SO ORP Jeseník (celkový úbytek 7,4), jak znázorňuje obrázek č. 11.

Obr. 11: Srovnání pohybu obyvatelstva správních obvodů ORP a powiatů v zájmovém území s vyššími územními jednotkami v roce 2012 (na 1000 obyvatel)
Zdroj: ČSÚ, GUS, 2013.

V hodnotách celkového přírůstku / úbytku obyvatel se v oblasti vyskytují lokální rozdíly. Změnu počtu obyvatel v letech 2002 – 2011 na úrovni obcí, gmin a obvodů polských měst znázorňuje obrázek č. 12. Nejvýraznější pokles počtu obyvatel zaznamenáváme u gmin Głubczycka, Prudnicka a severovýchodní části Nyska. Na českém území jde především o Zlatohorsko, Vidnavsko a část Osoblažska. Vzhledem k rozdílu velikosti českých obcí a polských gmin můžeme detailněji zkoumat především české příhraničí. Na příkladu obcí Úvalno, Brantice a Zátor u Krnova můžeme pozorovat proces suburbanizace, podobně je zřetelný vzrůst počtu obyvatel v zázemí Nysy na

úkor samotného města. U dalších obcí můžeme přisoudit nárůst počtu obyvatel výhodným cenám stavebních pozemků, atraktivitou daného místa (přírodní podmínky) či lokalizací významného zaměstnavatele, příkladem jsou obce Hradec-Nová Ves, Ostružná, Vápenná či Supíkovice na Jesenicku a Liptaň, Dívčí Hrad a Slezské Pavlovice na Osoblažsku (ČSÚ, GUS, 2013). Lokální pozitivní hodnoty přirozeného či migračního přírůstku však nemohou zvrátit celkový trend postupného vylidňování pohraničních regionů.

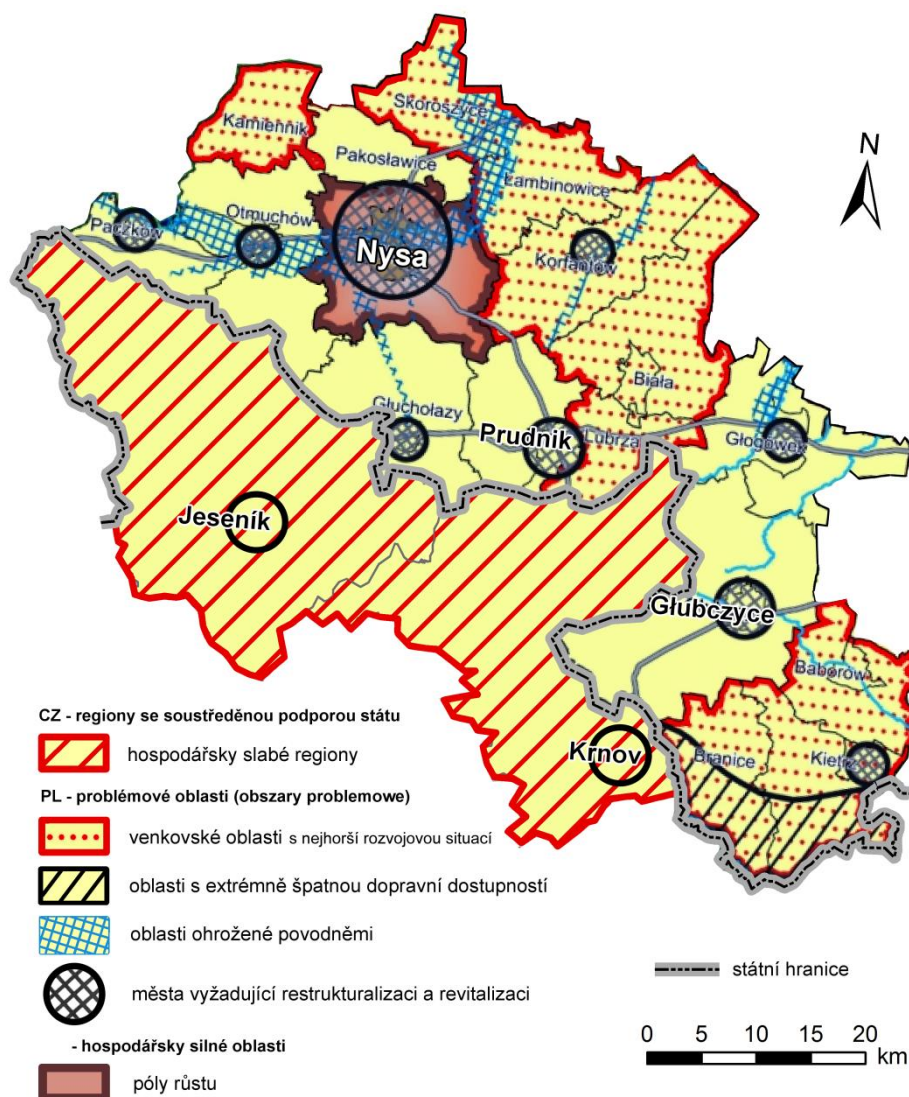
Obr. 12: Celkový přírůstek / úbytek obyvatel v obcích, gminách a polských městech v letech 2002 – 2011 v procentech (rok 2002 = 100 %)
Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1. Zdroj dat: ČSÚ, GUS, 2013.

5.2 HOSPODÁŘSTVÍ

Zájmové území můžeme označit jako průmyslově-zemědělský region. Výrazně průmyslový charakter mají velká města (Nysa, Krnov), velká část území má však ryze zemědělský charakter – na polském území vesnické gminy, na českém území dominuje především území Osoblažska – „*Slezská Haná*“. V podhorských oblastech Jeseníků (Zlatohorská vrchovina, Nízký Jeseník) převažuje živočišná výroba – pastviny. Značný význam v regionu má terciární sektor, především v oblasti lázeňství a cestovního ruchu.

Území správních obvodů ORP Krnov a Jeseník je Usnesením vlády č. 560/2006 zařazeno mezi regiony se soustředěnou podporou státu – řadí se k hospodářsky slabým regionům (Metodická podpora RR, 2013). Krnovsko a Jesenicko lze z hlediska exponovanosti zařadit k periferním oblastem (Novotná, ed., 2005). Oblast Opolského vojvodství je zařazena mezi problémové oblasti (*obszary problemowe*), konkrétně jako oblast depopulace a příhraniční oblast. Jako problémové jsou dále v polské části označeny venkovské oblasti včetně oblastí s nejhorší rozvojovou situací (vesnické gminy), oblasti s výskytem povodní (řeka Nysa Kłodzka), oblasti s extrémně špatnou dopravní dostupností (gminy Branice a Kietrz) a města vyžadující restrukturalizaci a revitalizaci (větší města). Mezi hospodářsky silné oblasti – póly růstu (*bieguny wzrostu*) je řazena především opolská aglomerace a další velká města – v zájmovém území Nysa, viz obr. 13 (Strategia Rozwoju WO do 2020 r., 2012). V české části jsou hospodářsky nejsilnější města Krnov a Jeseník s bezprostředním okolím. Oblast se potýká s vysokou nezaměstnaností, která je dána velkými strukturálními změnami v hospodářství po roce 1989 (viz kapitola 5.2.2). Tradiční průmyslová centra s dominancí textilní výroby se musela přeorientovat na jiná odvětví průmyslu (strojírenství) a na terciární sektor. Po nezdařené privatizaci a restrukturalizaci průmyslu po roce 1989 zcela zanikla řada významných podniků a další musely výrazně utlumit výrobu – negativním důsledkem jsou kromě růstu nezaměstnanosti opuštěné tovární areály – brownfields. V posledních letech jsou v oblasti budovány nové investiční parky a průmyslové zóny, které se snaží zvýšit ekonomickou výkonnost regionu a snížit nezaměstnanost. V polské části zájmového území se jedná o průmyslové zóny sítě Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna – „INVEST PARK“ a Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna. Speciální ekonomická zóna (specjalna

strefa ekonomiczna) je jedním z nástrojů rozvoje hospodářství státu, zejména k zajištění hospodářského růstu problémových regionů, k podpoře vývoje a využití nových technologií, ke zvýšení konkurenceschopnosti zboží, zvýšení exportního potenciálu a vytvoření nových pracovních míst. Speciální ekonomické zóny existují v mnoha zemích světa, v České republice však zřízeny nejsou (Svaz průmyslu a dopravy ČR, 2014). Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna (WSSE) vznikla v roce 1997 jako kompenzace k zániku důlní činnosti, WSSE má subzóny ve 41 lokalitách, v zájmovém území jsou to zóny v Nyse a Prudniku (WSSE, 2014). Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna byla vytvořena v roce 1996 – v zájmovém území má subzónu ve městě Kietrz (KSSE, 2014). V české části dominuje průmyslová zóna Krnov – Červený dvůr, další průmyslové zóny jsou v Jeseníku a Úvalně.

Obr. 13: Vymezení problémových oblastí a pólů růstu na českém a polském území

Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1. Zdroj: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., 2012.

5.2.1 Ekonomická aktivita obyvatelstva

Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva se na Krnovsku a Jesenicku pohybuje v rozmezí 46–47 %. Na polské straně je podíl EAO přibližně 38 %. Tyto hodnoty se výrazně neodchylují od krajských či vojvodských hodnot. V primárním sektoru pracuje nejvíce osob v głuźbcyckém powiatu, sekundární sektor je nejvíce zastoupen v nyském powiatu a terciární sektor v prudnickém powiatu. Nejmenší podíl pracovníků v průmyslu a stavebnictví má Jesenicko, které se naopak vyznačuje vysokým podílem osob zaměstnaných ve službách, což je dáno zaměřením území na cestovní ruch. Údaje o ekonomicky aktivním obyvatelstvu zobrazuje tabulka č. 7. Na polském území statistické údaje nezahrnují individuální zemědělce a podniky zaměstnávající méně než devět osob (ČSÚ, GUS, 2011).

Tab. 7: Složení EAO ve správních obvodech ORP a powiotech zájmového území, v Moravskoslezském, Olomouckém kraji a Opolském vojvodství v roce 2011

	Počet obyvatel	EAO (% obyv.)	Zaměstnaní (% obyv.)	I. sektor (%)	II. sektor (%)	III. sektor (%)
SO ORP Krnov	40 269	46,1	38,2	4,0	33,8	62,2
SO ORP Jeseník	38 779	46,7	38,1	4,7	28,8	66,5
Powiat głuźbczycki	48 500	37,7	31,1	8,4	37,2	54,4
Powiat prudnicki	57 800	38,4	32,5	5,5	27,1	67,4
Powiat nyski	142 600	39,3	31,4	3,1	37,5	59,4
MS kraj	1 205 834	47,7	41,8	1,7	36,4	61,9
OL kraj	628 427	48,4	42,6	3,4	34,8	61,8
Opolské vojvodství	1 016 200	39,8	34,6	2,1	39,8	58,1

Zdroj: ČSÚ – SLDB, 2011; GUS - NSP, 2011.

Poznámka: polské údaje bez individuálních zemědělců a podniků zaměstnávajících méně než 9 osob

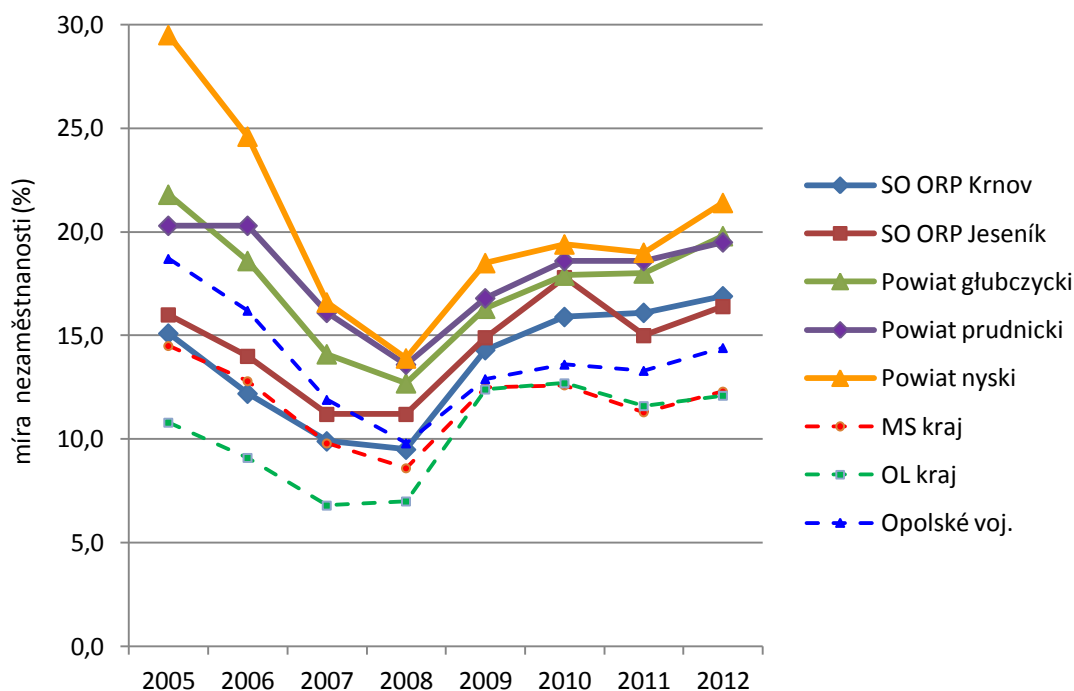
5.2.2 Nezaměstnanost

Zájmové území se dlouhodobě řadí k oblastem s nejvyšší nezaměstnaností v rámci České republiky a Polska. Při porovnání nezaměstnanosti v administrativních jednotkách území v letech 2005–2012 zjišťujeme, že nejhorší situace je v nyském powiatu, jak názorně ukazuje tabulka č. 8 a obrázek č. 14. Ve všech částech zájmového území míra nezaměstnanosti výrazně převyšuje celostátní i krajské/vojvodské hodnoty. V období 2005–2008 lze pozorovat prudký pokles nezaměstnanosti v území (zvláště Powiat nyski) díky ekonomickému růstu na obou stranách hranice. Příznivá ekonomická situace kulminuje v roce 2008, jejím projevem jsou nejnižší hodnoty měr nezaměstnanosti. Od roku 2009 v důsledku nástupu světové finanční krize (ekonomická recese) nezaměstnanost opět vzrůstá. Krátkodobé mírné oživení ekonomiky přichází v roce 2011 (nejpatrnější je na Jesenicku). Míra nezaměstnanosti se v jednotlivých obcích velmi liší, zatímco v Ostružné se míra nezaměstnanosti pohybuje kolem 8 % (díky orientaci na cestovní ruch), v některých obcích Osoblažska a Javornicka nezaměstnanost atakuje 30% hranici (ČSÚ, 2012).

Tab. 8: Srovnání měr nezaměstnanosti (%) v letech 2005–2012 ve správních obvodech ORP a powiitech zájmového území, Moravskoslezském, Olomouckém kraji a Opolském vojvodství

Území / Rok	SO ORP Krnov	SO ORP Jeseník	Powiat głubczycki	Powiat prudnicki	Powiat nyski	MS kraj	OL kraj	Opolské voj.
2005	15,1	16,0	21,8	20,3	29,5	14,5	10,8	18,7
2006	12,2	14,0	18,6	20,3	24,6	12,8	9,1	16,2
2007	9,9	11,2	14,1	16,1	16,6	9,8	6,8	11,9
2008	9,5	11,2	12,7	13,6	13,9	8,6	7,0	9,8
2009	14,3	14,9	16,3	16,8	18,5	12,5	12,4	12,9
2010	15,9	17,8	17,9	18,6	19,4	12,6	12,7	13,6
2011	16,1	15,0	18,0	18,6	19,0	11,3	11,6	13,3
2012	16,9	16,4	19,8	19,5	21,4	12,5	12,1	14,4

Data k 31.12. daného roku. Zdroj: Portál MPSV; GUS, 2013

Obr. 14: Srovnání měr nezaměstnanosti v letech 2005–2012 ve správních obvodech ORP a powiatach zájmového území, Moravskoslezském, Olomouckém kraji a Opolském vojvodství

Data k 31.12. daného roku. Zdroj: Portál MPSV; GUS, 2013

Následující kapitoly mají za cíl popsat ekonomickou situaci a představit největší zaměstnavatele v jednotlivých územních celcích zájmového území. Důraz je kladen na sekundární sektor ekonomiky.

5.2.3 Ekonomika Krnovska

Hlavním ekonomickým centrem oblasti je město Krnov, kde se koncentruje podstatná část průmyslové výroby. Tradice tkalcovské a soukenické tradice ve městě sahá do období středověku. Rozmach průmyslové výroby v Krnově je spojen se jménem továrníka Aloise Larische, který počátkem čtyřicátých let 19. století založil první textilní továrnu ve městě. Textilní továrny byly lokalizovány v bezprostřední blízkosti centra města a řeky Opavy. K tradičním krnovským řemeslům patří také varhanářství s tradicí od 17. století, závod na výrobu varhan (továrna bratří Riegerů, dnes Rieger-Kloss) byl založen roku 1873. V roce 1885 byl založen strojírenský podnik Hohlbaum, který se zaměřil na výrobu textilních strojů (Blucha, 2007). Ve dvacátých

letech 20. století v Krnově působilo 27 soukenických továren s parním pohonem, dva pletářské závody, továrny na stuhy a prýmký a další podniky (Ryšková, 2008). Spojením a znárodněním původních textilních podniků vznikl po druhé světové válce národní podnik Karnola a Závody S. K. Neumanna. Vlnářské závody Karnola (navazující na tradici továrny A. Larische) zaměstnávaly v šedesátých letech 2 240 zaměstnanců. Závody S. K. Neumanna (navazující na tradici továrny F. Gablera, dnes Pega) se specializovaly na výrobu stuh a prýmek a řadily se k největším závodům svého druhu ve střední Evropě. Město Krnov patřilo k nejvýznamnějším textilním střediskům Rakouska-Uherska a později Československa, což dokládá i předválečné označení města „*Slezský Manchester*“. Obnova krnovského průmyslu po druhé světové válce byla složitá, neboť se potýkala s devastovanými stroji a budovami, nedostatkem surovin a pracovních sil. Přesto se za několik let podařilo naplno obnovit průmyslovou výrobu a Krnov se opět zařadil mezi nejvýznamnější průmyslová střediska země (Nowaková, 2010). Zatímco krnovský průmysl se po válce opět rozvíjel, malé průmyslové závody v okolních obcích byly rušeny. Důsledkem tohoto rozhodnutí bylo neuspokojivé dosídlení venkovských obcí na Krnovsku. V období socialismu vzrostl význam strojírenského průmyslu, který reprezentovaly podniky Strojovit (koželužské stroje), Dakon (kotle), Železniční opravny a strojírny a Moravskoslezská armaturka. Dřevařský průmysl zastupovaly UP závody a Dřevosloh (Zapletal, 1969). Po roce 1989 proběhla restrukturalizace a privatizace krnovského průmyslu. Největší textilní podnik Karnola se nedokázal přizpůsobit konkurenčnímu prostředí a po postupném omezování výroby v roce 2000 zcela ukončil svou činnost. Pozůstatkem podniku jsou opuštěné tovární areály – brownfields, které se nacházejí především v centru města. Závody S. K. Neumanna byly privatizovány – vznikla akciová společnost PEGA-VEL, která funguje dodnes. Strojírenský průmysl je dnes v Krnově nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím. Největší strojírenskou firmou jsou Krnovské opravny a strojírny (704 zaměstnanců), které vznikly úspěšnou privatizací Železničních opraven a strojíren. Dakon (koncern Bosch) má dva výrobní závody v Krnově a Městě Albrechticích. Výrobu kožešských strojů ve firmě Strojovit se po sérii neúspěšných pokusů podařilo obnovit až v roce 2005. Prosperuje také Armaturka Krnov a firma Elfe, která vyrábí zařízení pro hutě, ocelárny, námořní a těžební průmysl. Další prosperující firmy působí v průmyslové zóně Červený dvůr, která vznikla na „zelené louce“ (greenfields) u hlavní silniční komunikace směrem na

Opavu. V současnosti se připravuje výstavba infrastruktury pro 2. etapu průmyslové zóny (Město Krnov, 2014). Z potravinářského odvětví je nejvýznamnější firma Kofola, která se řadí k největším výrobcům nealkoholických nápojů v Evropě. V blízkosti Krnova, v Úvalně, se nachází závod Den Braven (výrobce tmelů) a Segezha Packaging (papírové pytle). V Zátorě sídlí přední český výrobce nábytku, firma Iktus. Významným průmyslovým střediskem byla v minulosti Osoblaha, jejíž význam však po 2. světové válce (po vybombardování a odsunu německého obyvatelstva) prudce poklesl. Venkovské oblasti Krnovska se dnes zaměřují převážně na zemědělství, lesnictví a služby v cestovním ruchu. Největší zaměstnavatele v průmyslu představuje tabulka č. 9. Celkově největším zaměstnavatelem na Krnovsku je Sdružené zdravotnické zařízení Krnov, které zaměstnává 779 osob (SZZ Krnov, 2011).

Tab. 9: Největší zaměstnavatelé v průmyslu na Krnovsku v roce 2013

Společnost	Sídlo	Odvětví	Produkty	Zam.
Krnovské opravny a strojírny s.r.o.	Krnov	strojírenství	železniční vozy, tramvaje	704
Kofola a.s.	Krnov	potravinářství	nealkoholické nápoje	467
Bosch Termotechnika s.r.o.	Krnov	strojírenství	kotle	440
Pega-Vel, a.s.	Krnov	textilní prům.	textilní galanterie - stuhy, prýmký	292
Erdrich Umformtechnik s.r.o.	Krnov	strojírenství	díly pro autoprůmysl	240
Elfe, s.r.o.	Krnov	strojírenství	zařízení pro námořní a ropný průmysl	165
Den Braven Czech and Slovak a.s.	Úvalno	chemický pr.	stavební chemie - tmely	150
Strojosvit a.s.	Krnov	strojírenství	koželužské stroje	150
Iktus, s.r.o.	Zátor	dřevozprac.	nábytek	100
Aspec, spol. s r.o.	Krnov	potravinářství	pekárna	100
Krnovská škrobárna, s.r.o.	Krnov	potravinářství	škroby a mouky	90
IVG Colbachini CZ s.r.o.	Krnov	chemický pr.	pryžové hadice	85
Rame CZ s.r.o.	Krnov	strojírenství	trubky	84

Zdroj: HBI, 2013

5.2.4 Ekonomika Jesenicka

Historie Jesenicka je pevně spojena s hornickou tradicí – v okolí Jeseníku a Mikulovic se v minulosti těžila železná ruda, Zlatohorsko je spojeno s těžbou zlata, mědi, stříbra, olova a zinku. Historie těžby zlata na Zlatohorsku sahá až do počátku 13. století, kdy započalo dobývání zlata v povrchových dolech a také rýžováním. Ražené štoly jsou připomínány poprvé ve třicátých letech 14. století. Největší rozkvět dolování zlata nastal v 16. století, kdy byla vyražena Tříkrálová štola, která vedla od Gluchořaz až k dnešnímu vlakovému nádraží ve Zlatých Horách (délka 6 km). O rozvoj těžby se nejvíce zasloužil biskup Baltazar z Promnic. V 17. století dochází k úpadku těžby zlata a s ním i celého města. V 18. století roste význam tkalcovské výroby, zatímco rozsah těžby zlata stále klesá, až je roku 1752 město zbaveno horního práva (Zlaté Hory, 2014). Těžba byla obnovena až po 2. světové válce, kdy byl v roce 1951 zahájen systematický geologický průzkum zaměřený na polymetalické rudy. Zlatohorský revír byl označen za oblast s největší zásobou barevných a drahých kovů v Československu. V roce 1958 vznikl národní podnik Rudné doly Jeseník a byla zahájena výstavba těžebního závodu, který byl zprovozněn roku 1967. Kromě těžby polymetalických rud byla prováděna také těžba zlata. Těžba byla definitivně ukončena v roce 1993, kdy započala likvidace dolů. Jedním z nejvýraznějších pozůstatků těžby na Zlatohorsku je propadlá štola Žebračka (Zdař Bůh.cz, 2014). Další významná těžební oblast se nacházela na Žulovsku, kde se ve více než 200 lomech těžila žula, která se vyvážela do mnoha zemí Evropy. V roce 1878 byla v Žulové (pův. Frýdberk) založeno kamenictví, brusírna a leštírna kamene Hermann Franke, která se stala největší kamenickou firmou na Jesenicku. Těžba žuly v současnosti probíhá v několika lomech v okolí Žulové, v Supíkovcích a Lipové-lázních je prováděna těžba mramoru (Slezská žula; Slezský kámen, 2014). Ve Vápenné sídlí firma Omya, která se zabývá těžbou a zpracováním mramoru – výrobou drtí a plniv na bázi uhličitanu vápenatého. Jedná se o největší podnik svého druhu v České republice, viz obr. 15. (Omya, 2014).

Město Jeseník je spojeno s plátenickou tradicí. V roce 1822 založil podnikatel Adolf Rayman továrnu na jemné prádlo pod názvem Regenhart-Rayman. Podnik získal světovou proslulost a podnítil celkový rozvoj města. V roce 1890 byla založen další významný podnik – Blühdornova továrna na rukavice. Podnik Regenhart-Rayman byl

v roce 1946 znárodněn – byl zřízen národní podnik Tkalcovny a úpravny jemného lnu, od roku 1958 působící pod n. p. Moravolen (sídlo v Šumperku). Společnost Moravolen byla po roce 1989 zprivatizována, neustála však konkurenční tlak a v roce 2004 ukončila výrobu. Od šedesátých let 20. století v Jeseníku působila pobočka oděvní firmy OP Prostějov, v roce 2010 byl závod uzavřen a celá firma se ocitla v konkurzu.

Obr. 15: Moderní závod firmy Omya ve Vápenné

Zdroj: Omya, 2014

Průmyslová výroba je rovnoměrně rozmístěna na území celého Jesenicka. Nejdůležitějším průmyslovým odvětvím je strojírenství. Největšími podniky podle počtu zaměstnanců jsou Česko-slezská výrobní (Zlaté Hory) a Touax (Supíkovice), které se zaměřují na výrobu mobilních obytných a skladovacích kontejnerů. Tradičním podnikem je Řetězárna v České Vsi. Strojírenské firmy v Jeseníku se zaměřují na výrobu ocelových konstrukcí pro halové objekty. Velmi perspektivní společností je mikulovická firma Plastkon, která se zabývá výrobou plastových výrobků (květináče, lopaty, boby a sáně). Prosperují i menší podniky – firma Velobel ve Zlatých Horách, která se zaměřuje na výrobu doplňků a příslušenství pro jízdní kola, spolupracuje s japonskou firmou Shimano. Přehled nejvýznamnějších průmyslových podniků na Jesenicku přináší tabulka č. 10. Z dalších oblastí ekonomiky jednoznačně dominují služby, zejména v oblasti lázeňství a cestovního ruchu. Největším zaměstnavatelem v oblasti služeb jsou Jesenická nemocnice (253 zaměstnanců) a Priessnitzovy léčebné lázně, které zaměstnávají 249 osob (HBI, 2013).

Tab. 10: Největší zaměstnavatelé v průmyslu na Jesenicku v roce 2013

Společnost	Sídlo	Odvětví	Produkty	Zam.
Česko-slezská výrobní, a.s.	Zlaté Hory	strojírenství	mobilní kontejnery	277
Touax s.r.o.	Supíkovice	strojírenství	mobilní kontejnery	270
Řetězárna a.s.	Česká Ves	strojírenství	článkované řetězy	258
Slezský kámen a.s.	Jeseník	těžební pr.	těžba žuly a mramoru	210
Vítkovice Power Engineering a.s.	Jeseník	strojírenství	ocelové konstrukce HARD	200
Plastkon product s.r.o.	Mikulovice	chemický pr.	plastové výrobky (boby, květináče)	147
Stomix, spol. s r.o.	Žulová	stavebnictví	stavební hmoty (zateplovací systémy)	133
Fenix s.r.o.	Jeseník	strojírenství	sálavé topné panely	124
Warex spol. s r.o.	Jeseník	strojírenství	ocelové konstrukce, halové objekty	108
Cranp-Kovo spol. s r.o.	Javorník	strojírenství	ekologické kotle na biomasu	100
Omya CZ s.r.o.	Vápenná	těžba, chemie	těžba a zpracování mramoru	96
Ondřejovická strojírna a.s.	Zlaté Hory	strojírenství	tlaková zařízení	96
Velobel, s.r.o.	Zlaté Hory	strojírenství	doplňky jízdních kol	63

Zdroj: Významné firmy Olomouckého kraje, 2010; HBI, 2013.

Srovnání měst Krnov a Jeseník v ekonomické oblasti přináší každoroční výzkum Město pro byznys, který vyhláší týdeník Ekonom. Cílem výzkumu je sestavení žebříčku měst ČR podle podnikatelského potenciálu (do výzkumu je zařazeno 205 ORP a 22 městských částí Prahy). Města jsou hodnocena podle 50 kritérií v oblastech Podnikatelské prostředí a Přístup veřejné správy. V oblasti Podnikatelské prostředí se jedná například o kritéria: počet firem, kupní síla spotřebitelů, znečištění ovzduší, dopravní dostupnost, počet lékařů, nezaměstnanost, průměrný měsíční plat či počet studentů odborných škol. V oblasti Přístup veřejné správy jsou hodnocena například tato kritéria: úspěšnost získávání dotací, hospodaření radnice, úřední hodiny, webové stránky, počet strážníků, odborná kompetence úředníků či korupční prostředí.

Odborným garantem výzkumu je Hospodářská komora České republiky. V roce 2013 se v rámci celostátního srovnání Jeseník umístil na 48. místě, Krnov až na 75. místě. V dílčích výsledcích je však Krnov lepší v oblasti podnikatelského prostředí, Jeseník v oblasti přístupu veřejné správy. V krajském srovnání se Krnov umístil na 5. místě v rámci Moravskoslezského kraje (z hlediska podnikatelského prostředí je na 1. místě, v přístupu veřejné správy až na 11. místě). V rámci kraje má Krnov dobré výsledky za cenu vodného a stočného (nejnižší v ČR), cenu za odvoz odpadu a počet studentů v odborném vzdělávání, špatné hodnoty vykazuje v nezaměstnanosti, dostupnosti dálnice, elektronické komunikaci s úřadem a vstřícnosti úředníků. Jeseník se v rámci Olomouckého kraje umístil na 8. místě (8. místo za podnikatelské prostředí, 6.-7. místo za přístup veřejné správy), pozitivní hodnoty vykazuje v oblasti znečištění ovzduší, fungování informačního centra, spokojenost s přístupem radnice a rychlost vyřizování agendy, naopak negativní je nezaměstnanost, podíl výdajů na veřejnou dopravu, dostupnost dálnice a vývoj počtu ekonomických subjektů. V celorepublikovém srovnání se nejlépe umístil Humpolec (Město pro byznys, 2013).

5.2.5 Ekonomika Głubczycka

Powiat głubczycki můžeme charakterizovat jako zemědělskou oblast, větší průmyslové podniky (převážně v oboru potravinářství) jsou soustředěny v Głubczycích. Nejdůležitějším průmyslovým odvětvím Głubczyc je pivovarnictví. Tradice pivovarnictví sahá až do středověku a souvisí s právem várečným, které mělo v Głubczycích 226 domů. Průmyslový pivovar s parním pohonem založil v roce 1856 Wilhelm Haude. V roce 1863 se vlastníkem pivovaru stal August Weberbauer. V 19. století vznikly ve městě další dva pivovary a sladovny. Rozmach průmyslového pivovarnictví ve městě měl za následek úpadek malých venkovských pivovarů v okolí. Díky rozvinuté železniční síti se głubczycké pivo rozšířilo do širokého okolí (Krnovsko-hlubčické virtuální muzeum, 2006). Po 2. světové válce došlo ke znárodnění a sloučení podniků – pivovar působil pod názvem Głubczyckie Zakłady Piwowarsko-Słodownicze, po roce 1989 byl privatizován – nástupcem se stala společnost Zakłady Piwowarskie Głubczyce S.A. Pivovar vyrábí pivo značek Hammer, Brax, Karlik, Pils a Rycerske Mocne (Zakłady Piwowarskie Głubczyce S.A., 2014). Tradičním odvětvím byla také výroba vlněného zboží, jejíž počátky jsou spojeny se jmény podnikatelů Moritze Teichmanna

a Benjamina Hollaendera (polovina 19. století). Textilní podniky ve městě v době industrializace zaměstnávaly několik tisíc lidí, avšak po roce 1989 ukončily výrobu (Krnovsko-hlubčické virtuální muzeum, 2006).

V současnosti nejvýznamnějšími potravinářskými podniky jsou Zakłady Piwowarskie Głubczyce (pivovar), Mleczarnia Turek (mlékárna) a Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska Głubczyce (mlékárna). Oblast strojírenství zastupují společnosti Galmet a Elektromet, které se zabývají výrobou kotlů, bojlerů a slunečních kolektorů. Farmaceutický průmysl reprezentuje firma ASA. V Braciszówě (gmina Głubczyce) probíhá těžba pískovce (Gmina Głubczyce, 2014). V oblasti zemědělské výroby působí firma Top Farms Głubczyce, která působí na území celého powiatu a zabývá se produkcí obilovin, řepky, brambor, cukrové řepy, mléka a hovězího masa (Top Farms, 2014) a Kombinat Rolny Kietrz Sp. z o.o. (viz tabulka č. 11).

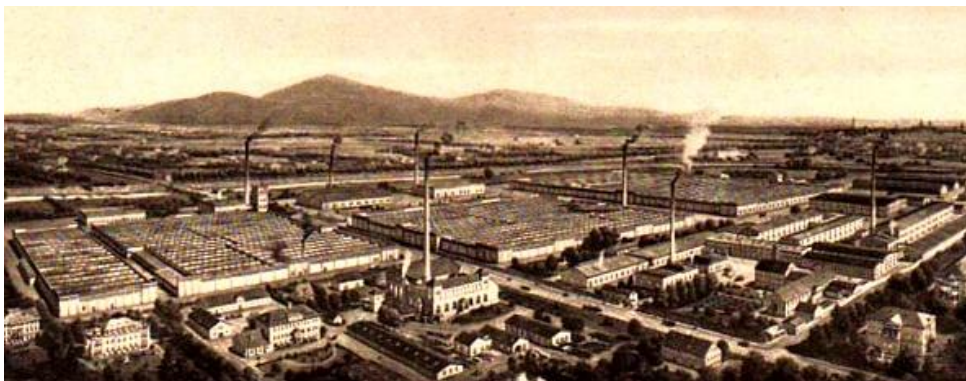
Tab. 11: Největší zaměstnavatelé v průmyslu a zemědělství na Głubczycku v roce 2010

Společnost	Sídlo	Odvětví	Produkty	Zam.
Galmet Sp. z o.o.	Głubczyce	strojírenství	kotle, bojler, solární ohřivače	600
Zakład Urządzeń Grzewczych Elektromet	Głubczyce	strojírenství	kotle, bojler, solární ohřivače	470
Kombinat Rolny Kietrz Sp. z o.o.	Kietrz	zemědělství	zemědělské plodiny a produkty	350
Top Farms Głubczyce Sp. z o.o.	Głubczyce	zemědělství	zemědělské plodiny a produkty	300
Zakłady Piwowarskie Głubczyce S.A.	Głubczyce	potravinářství	pivo	200
Mleczarnia Turek Sp. z o.o.	Głubczyce	potravinářství	mléčné výrobky	150
Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska	Głubczyce	potravinářství	mléčné výrobky	120
ASA Sp. z o.o.	Głubczyce	farmaceut.	léky	100

Zdroj: HBI, 2010

5.2.6 Ekonomika Prudnicka

Prudnický okres můžeme charakterizovat jako průmyslově-zemědělskou oblast. Průmyslová výroba je soustředěna především do Prudniku, významnější podniky se nachází také v Głogówku a Białe. Město Prudnik je spojeno se silnou textilní tradicí, ve městě od 19. století fungovala řada továren zpracovávající vlnu, len a hedvábí. Nejvýznamnější továrnou byl podnik židovského podnikatele Samuela Fränkla (založen 1845; obr. 16), který se zabýval také výrobou damašku. Rozmach textilní výroby na přelomu 19. a 20. století podnítil celkový rozvoj města, podnikatelé nechali postavit nemocnici i městské lázně. Před první světovou válkou Fränklův závod zaměstnával přes 4 000 pracovníků. Podnik prosperoval i po roce 1945, kdy byl znárodněn pod názvem Zakładów Przemysłu Bawełnianego – Frotex. Po roce 1989 byl podnik zprivatizován. Značné dluhy společnosti měly za následek propouštění stovek zaměstnanců. V roce 2011 podnik vyhlásil bankrot a ukončil výrobu (Regiopedia, 2014).

Obr. 16: Továrna S. Fränkla (později Frotex) v Prudniku Zdroj: Prudnik, 2014

V prudnickém okrese dnes dominuje dřevozpracující (výroba nábytku) a elektrotechnický průmysl. Významná je také firma Artech, která je součástí nadnárodní skupiny Armor a zabývá se výrobou inkoustových kazet do tiskáren. Z potravinářského průmyslu je nejvýznamnější podnik Ustronianka, který vyrábí v Białe minerální vody. Textilní průmysl dnes zastupuje jen firma Bardusch vyrábějící pracovní a ochranné oděvy. Přehled největších průmyslových podniků v powiatu nabízí tabulka č. 12. V zemědělství je významným zaměstnavatelem Stadnina Koni Prudnik. Společnost se zabývá chovem koní, dobytka a pěstováním zemědělských plodin. Působí také v oblasti služeb a cestovního ruchu – nabízí výuku jízdy na koních, rekreační vyjížděky a ubytování (SK Prudnik, 2014).

Tab. 12: Největší zaměstnavatelé v průmyslu na Prudnicku v roce 2012

Společnost	Sídlo	Odvětví	Produkty	Zam.
Steinpol Central Services Sp. z o.o.	Prudnik	dřevozprac.	nábytek	398
Coroplast Sp. z o.o.	Prudnik	elektrotech.	elektronické součástky	375
Artech Polska Sp. z o.o.	Prudnik	ostatní	inkoustové kazety	286
PPUH Filplast	Głogówek	ostatní	plastová okna a dveře	177
Ustronianka Sp. z o.o.	Biała	potravinářství	minerální vody	172
Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska	Prudnik	potravinářství	mléčné výrobky	115
Spółdzielnia Pionier	Prudnik	strojírenství	součástky, díly	92
VTO-Dekor Sp. z o.o.	Głogówek	ostatní	fólie, dýhy (povrch nábytku)	79
Bardusch Polska Sp. z o.o.	Prudnik	textilní prům.	pracovní a ochranné oděvy	64
ZPC Piast Sp. z o.o.	Głogówek	potravinářství	cukrovinky	63

Zdroj: PUP Prudnik, 2012

5.2.7 Ekonomika Nyska

Powiat nyski je převážně zemědělská oblast, nejvýznamnější průmyslové podniky se nachází v Nyse, Głucholazech a Otmuchówě. Nysa je významným hospodářským centrem Opolského vojvodství. V posledních letech zde probíhá restrukturalizace průmyslu. V roce 1952 zde byla založena automobilka Zakład Samochodów Dostawczych, která se zabývala výrobou dodávek a mikrobuseů značky Nysa. Od devadesátých let vyráběla také automobil Citroën Berlingo. V roce 2004 podnik ukončil výrobu a o práci přišlo 900 osob. Výrobu ukončil také strojírenský podnik Zakład Urządzeń Przemysłowych SA a výrobce koželužských strojů Garbarską Spółdzielnię Pracy Asko. Vzhledem k úpadku těchto významných firem a následnému růstu nezaměstnanosti byla v Nyse zřízena průmyslová zóna v rámci speciální ekonomické zóny WSSE (Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna – „INVEST PARK“) o rozloze 157 hektarů. V průmyslové zóně v současnosti sídlí tři podniky – výrobce plastových a hliníkových oken a dveří Alsecco, výrobce dveří Vasco Doors a výrobce

počítačové techniky a IT technologií Advantech, který zde zřídil i výzkumné inovační středisko „Centrum Badawczo-Rozwojowe“ (WSSE, 2014). Největším průmyslovým podnikem v Nysie je v současnosti výrobce cukrovinek Cukry Nyskie.

Dalším významným průmyslovým centrem jsou Głuchołazy. V minulosti zde dominoval dřevozpracující průmysl (Głuchołaska Fabryka Mebli), dnes se rozvíjí především strojírenská výroba (armaturky) a papírenství. Významným zaměstnavatelem je podnik na výrobu osvětlení. Textilnictví zastupuje výrobce rukavic Farex. Nedaleko Głuchołaz, ve vsi Sławniowice probíhá těžba mramoru. V Otmuchówě sídlí největší průmyslový podnik v powiatu – výrobce cukrovinek ZPC Otmuchów SA. V nedávné minulosti zde působil rovněž cukrovar. V Paczkówě působí firma Pollena, která se zabývá výrobou chemických prostředků (prostředky na mytí nádobí, prací prášky). Největší zaměstnavatele v průmyslu v nyském okrese znázorňuje tabulka č. 13. V ekonomice nyského okresu hrají významnou roli služby, zejména v oblasti cestovního ruchu a rekreace (Nysa, 2014).

Tab. 13: Největší zaměstnavatelé v průmyslu na Nysku v roce 2010

Společnost	Sídlo	Odvětví	Produkty	Zam.
ZPC Otmuchów SA	Otmuchów	potravinářství	cukrovinky	800
Spółdzielnia Pracy Cukry Nyskie	Nysa	potravinářství	cukrovinky	360
Alsecco Sp. z o.o.	Nysa	ostatní	okna a dveře	300
Głuchołaskie Zakłady Papiernicze Sp. z o.o.	Głuchołazy	papírenství	toaletní papír	290
Advantech Poland Sp. z o.o.	Nysa	elektrotech.	IT technologie - počítačové systémy	178
Fabryka Armatury Wakmet	Głuchołazy	strojírenství	kohouty, ventily	200
HLT Sp. z o.o.	Głuchołazy	elektrotech.	osvětlení	200
Fabryka Armatur SA	Głuchołazy	strojírenství	kohouty, ventily	148
Mega Sp. z o.o.	Nysa	automobilový průmysl	návěsy a přívěsy	147
Eko Vimar Orłański Sp. z o.o.	Otmuchów	strojírenství	ekologické kotle na biomasu	100

Zdroj: HBI, 2010.

5.3 DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

5.3.1 Silniční infrastruktura

Nejdůležitější silniční komunikace v mapovaném území jsou na českém území silnice I/44 (Šumpersko – Jeseník – Mikulovice), I/45 (Olomoucko – Krnov), I/57 (Opava – Krnov – Bartultovice) a I/60 (Jeseník – Bílý Potok). Na polském území tvoří páteřní síť státní silnice č. 38 (Kędzierzyn-Koźle - Głubczyce – Pietrowice), č. 40 (Kędzierzyn-Koźle – Głuchołazy), č. 41 (Nysa – Prudnik – Trzebina) a č. 46 (Opole – Nysa – Kłodzko). Tyto komunikace vytváří hlavní spojení vnitrozemské silniční sítě s česko-polskou hranicí. Páteřní silniční síť doplňují na českém území silnice 2. a 3. třídy, v Polsku vojvodské a okresní silnice. Důležitou roli hraje především silnice II/457 (Travná – Javorník – Zlaté Hory – Osoblaha), která spojuje západní a východní část území a vede v bezprostřední blízkosti státní hranice. Pro rekreační využití jsou významné silnice II/369 Hanušovice – Jeseník a II/453 Jeseník – Heřmanovice – M. Albrechtice. Dalšími významnými komunikacemi jsou vojvodské silnice č. 382 Paczków – st. hranice, č. 411 Głuchołazy – Nysa, č. 414 Prudnik – Opole a č. 416 Racibórz – Głubczyce – Gogolin (obr. 17).

Obr. 17: Silniční síť v zájmovém území Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1. (Data: Geofabrik)

5.3.2 Železniční infrastruktura

Pátevní síť na českém území tvoří jednokolejné neelektrifikované tratě č. 310 Olomouc – Krnov – Opava východ a č. 292 Krnov – Jeseník – Šumperk, na které navazují lokální tratě č. 295 Lipová-lázně – Javorník a č. 298 Třemešná ve Slezsku – Osoblaha (úzkorozchodná trať). Na trati č. 296 Velká Kraš – Vidnava je provoz osobní dopravy od roku 2010 zastaven. Trať č. 292 z Krnova do Jeseníku je vedena přes polské území jako peážní trať (úsek Jindřichov ve Slezsku – Głuchołazy – Mikulovice), tento úsek trati se vyznačuje havarijním technickým stavem.

Železniční síť v Opolském vojvodství v minulosti patřila k nejhustším v Evropě. Z důvodu špatné ekonomické situace PKP a polské dopravní politiky byl na většině regionálních železničních tratí zastaven provoz, mnohé tratě byly fyzicky zlikvidovány. V současné době je osobní doprava provozována na dvoukolejné neelektrifikované trati č. 137 v úseku Kędzierzyn-Koźle – Prudnik – Nysa a jednokolejných neelektrifikovaných tratích č. 287 Nysa – Brzeg a 288 Nysa – Opole (PKP, 2014). Na trati Nysa - Kamieniec Żąbkowicki, která je součástí tzv. *Podsudecke Magistraly Kolejowe* (Katowice – Legnica) je provoz osobní dopravy zastaven, přestože je vedena turisticky atraktivním územím (Nyské a Otmuchovské jezero). Provoz je zastaven rovněž na tratích Gogolin – Prudnik a Nysa – Głuchołazy, řada dalších tratí je opuštěná nebo byla zcela zlikvidována (např. trať Krnov – Głubczyce). Železniční síť v zájmovém území se vyznačuje nevyhovujícím stavem infrastruktury, který nepříznivě ovlivňuje rychlost vlaků a celkovou konkurenceschopnost železniční dopravy. V budoucnu tak hrozí další uzavírání železničních tratí a s tím související zhoršení dopravní dostupnosti. Mapu železniční sítě zájmového území znázorňuje obrázek č. 18.

5.3.3 Dopravní dostupnost

Značným problémem zájmového území je špatná dopravní dostupnost exponovaných oblastí, a to především ve vztahu ke krajským sídlům a sídlu vojvodství. Na Krnovsku je ve vztahu k Ostravě velmi exponovaný celý Osoblažský výběžek (extrémně obec Slezské Pavlovice) a okolí Heřmanovic. Ve vztahu k Olomouci lze považovat za exponovaný celý SO ORP Jeseník, značně pak okolí Bílé Vody a Zlatých Hor. V polské části zájmového území jsou ve vztahu k Opoli nejhůře dostupné gminy

Branice a Kietrz, tj. jižní část głubczyckého powiatu (Strategia rozwoju WO do r. 2020, 2012). Ve vztahu k subregionálním centrům (sídla SO ORP a powiatů) je situace obdobná, na polské straně však dopravní dostupnost výrazně zhoršuje neexistence železničního spojení v určitých oblastech (zejména Powiat głubczycki). Efekt hranice jako bariéry se však postupem času výrazně snižuje. U subregionálních center se tak projevuje přeshraniční spádovost (v oblasti služeb, především obchodu) – obce v jižní části głubczyckého powiatu spádují ke Krnovu a Opavě, severní část SO ORP Krnov využívá blízkosti Prudniku, pozorovat můžeme také vazby Javornicko – Paczków, Bílá Voda – Złoty Stok, Zlaté Hory – Głuchołazy aj.

Obr. 18: Železniční síť v zámjnovém území – stav železničních tratí v pohraničí
 Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1. Zdroj dat: Geofabrik, 2014.

Dalším problémem dopravní sítě je prostupnost státních hranic. Propojení české a polské silniční sítě se díky budování a rekonstrukci přeshraničních komunikací a otevírání nových přechodových bodů stále zlepšuje. Na zlepšení přeshraniční dostupnosti se zaměřily dopravní projekty v rámci OPPS ČR-PR 2007-2013 (zlepšení dostupnosti Javornického i Osoblažského výběžku, viz kapitola 6.2.1). Nutno podotknout, že přeshraniční dostupnost se zlepšila pouze pro individuální automobilovou dopravu, a to jen v určitých úsecích státní hranice – nejvíce problémová je v současnosti prostupnost hranic u Slezských Rudoltic, přitom vybudování silniční komunikace přes hranice by umožnilo výrazné zlepšení dopravní dostupnosti Osoblažska s Krnovem (přímé silniční spojení přes polské území). Permeabilita hranic veřejnou dopravou je prakticky nulová, neboť neexistují žádné pravidelné přeshraniční autobusové spoje. U železniční dopravy je situace obdobná, jedinými spoji překonávajícími státní hranice jsou české vlaky na peážní trati Jindřichov ve Slezsku – Głuchołazy – Mikulovice. Tyto vlaky sice ve stanici Głuchołazy zastavují pro výstup a nástup cestujících, tuto možnost však využívá zanedbatelné procento cestujících, příčinou je periferní poloha železniční stanice od centra města i malá informovanost cestujících na obou stranách hranice. Využití železniční dopravy pro přeshraniční dopravu by se mohlo zlepšit po obnovení železničních zastávek Głuchołazy Centrum a Pokrzywna (osada v chráněné krajinné oblasti Góry Opawskie) a po rekonstrukci celé peážní trati. Jediným provozuschopným úsekem, který propojuje českou a polskou železniční síť, je úsek Głuchołazy – Nowy Świątów, kde je však v současnosti pozastavena osobní doprava. Šancí pro rozvoj celého regionu by bylo zařazení dopravní osy Ostrava – Krnov – Prudnik – Opole (včetně železnice) do transevropské dopravní sítě TEN-T (Moravskoslezský kraj, 2014).

5.4 CESTOVNÍ RUCH

V zájmovém území se nachází celá řada vysoce atraktivních lokalit pro cestovní ruch, ale rovněž oblasti periferní, turisty téměř nenavštěvované. V oblasti můžeme vymezit dva póly cestovního ruchu, tím prvním je oblast Jeseníků (pěší turistika, sjezdové a běžecké lyžování, lázně), druhým je oblast Nyských jezer (rekreace, vodní sporty). Tyto dvě významné turistické oblasti se vzájemně doplňují – orientace Nyské oblasti na letní rekreaci a Hrubého Jeseníku na zimní aktivity. Ostatní části zájmového území jsou navštěvovány méně, přesto skýtají velké možnosti rozvoje cestovního ruchu. Oblast ročně navštíví přibližně 500 tisíc turistů, z toho 300 tisíc na české straně. V počtu míst v hromadných ubytovacích zařízeních na 1000 obyvatel výrazně dominuje SO ORP Jeseník se 135 místy. Naopak SO ORP Krnov a Powiat głubczycki mají pouze 14 míst, Powiat nyski má 23 a Powiat prudnicki jen 4 místa na 1000 obyvatel (ČSÚ, GUS, 2012). Významné turistické lokality jsou popsány v tab. 14 a znázorněny na obr. 19.

Krnovsko je součástí turistické oblasti Jeseníky – východ a prezentuje se také pod hlavičkou česko-polské destinace Slezsko bez hranic. Krnovsko se řadí z celorepublikového hlediska k málo navštěvovaným lokalitám. Nejvýznamnější atraktivitou Krnovska je úzkorozchodná dráha, která je vedena Osoblažským výběžkem. V Krnově se nachází řada pamětihodností, oblíbenou destinací je poutní místo Cvilín (Slezsko bez hranic, 2014).

Jesenicko se vyznačuje velkými rozdíly v atraktivitě lokalit. Na jedné se straně zde nalezneme významná lyžařská střediska (Ramzová, Ostružná, Petříkov) a světoznámé lázně, na druhé straně „zapadlé“ obce v Javornickém výběžku (Vidnava) či „zapomenuté“ pohoří Rychlebských hor. Zvlněný terén Krnovska a Jesenicka je ideální pro pěší turistiku, cykloturistiku, hipoturistiku a agroturistiku.

Głubczycko spadá do nové turistické destinace Slezsko bez hranic. V Głubczycích se nachází několik pamětihodností, z nichž nejvýznamnější je kostel Narození Panny Marie. Zajímavostí je radnice, která byla postavena v letech 2006–2008 na troskách radnice zničené na konci druhé světové války (Głubczyce, 2014).

Prudnicko spadá rovněž do turistické destinace Slezsko bez hranic. K nejvýznamnějším turistickým lokalitám patří Park krajobrazowy Góry Opawskie v jižní části okresu. Turisticky atraktivní jsou rovněž města Prudnik a Głogówek, těsně za hranicí prudnického powiatu se nachází monumentální novogotický zámek Moszna.

Nysko nabízí řadu turistických aktivit, které jsou soustředěny do oblasti Nyského a Otmuchowského jezera. Jezera nabízejí možnosti letní rekreace (autokempy, koupání, vodní sporty). V okolí jezer se nachází historická města Nysa, Otmuchów a Paczków. Na státních hranicích, v předhůří Gór Opawskich, leží město Głuchołazy s lázeňskou tradicí. Stranou zájmu turistů stojí obce v severní části powiatu.

Tab. 14: Nejvýznamnější turistické lokality zájmového území

Oblast	Destinace
Krnovsko	Úzkorozchodná dráha Třemešná ve Slezsku – Osoblaha
	Krnov – historické centrum, kostel sv. Benedikta
	Poutní vrch Cvilín – kostel a rozhledna
Jesenicko	Priessnitzovy léčebné lázně Jeseník
	Ski areály Ramzová, Ostružná, Petříkov, Červenohorské sedlo
	Rychlebské stezky – traily pro horská kola
	Velké mechové jezírko Rejvíz (NPR)
	Památky hornictví na Zlatohorsku (Zlatorudné mlýny)
	Javorník – zámek Jánský vrch (NKP)
Głubczycko	Głubczyce – historické centrum
Prudnicko	Park krajobrazowy Góry Opawskie
	Prudnik – historické centrum
	Głogówek – historické centrum, františkánský klášter
Nysko	Nyské a Otmuchowské jezero – letní rekreace
	Nysa – bazilika, Twierdza Nysa (fortifikační systém)
	Otmuchów – historické centrum
	Paczków – středověké opevnění a plynárenské muzeum

Zdroj: webové stránky aktivit

V oblasti se koná také celá řada významných kulturních akcí. Mezi největší akce se řadí Festival ohně a vody u Nyského jezera a Dny tvrze Nysa (rekonstrukce bitvy). Významnou přehlídkou česko-polské kultury jsou Hornoslezské slavnosti, které se pravidelně konají v Krnově a Głubczycích. Z hudebních festivalů můžeme jmenovat Krnovské hudební slavnosti či festival Jesenicko se baví. Výjimečnou akcí je filmová přehlídka 70mm filmů KRRR! v Krnově.

Obr. 19: Mapa cestovního ruchu zájmového území

Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1.

6 PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2007 – 2013

Fondy Evropské unie představují hlavní nástroj realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Cílem je zmírnění rozdílů v životní a ekonomické úrovni mezi chudšími a bohatšími regiony a zároveň posílení Evropské unie jako celku. Politika hospodářské a sociální soudržnosti je naplňována pomocí strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Strukturální fondy jsou určeny pro chudší a znevýhodněné regiony a jsou dva: Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond.

Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) je největším ze strukturálních fondů. Podporuje investiční (infrastrukturní) projekty – např. výstavbu silničních a železničních komunikací, odstraňování ekologických zátěží, rekonstrukce kulturních památek, výstavba zdravotnické infrastruktury, podpora inovací v podnikání. Z tohoto fondu jsou financovány projekty v rámci regionálních operačních programů, OP Přeshraniční spolupráce a některých tematických operačních programů (v oblasti podnikání, životního prostředí a podnikání).

Evropský sociální fond (ESF) podporuje projekty v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů. Podporuje neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty – např. rekvalifikace nezaměstnaných, programy pro zdravotně postižené, pro děti a mládež či vzdělávací programy pro školy a firmy.

Fond soudržnosti (CF) – Kohezní fond – je určen na podporu rozvoje chudších států (hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU). Podporovány jsou investiční projekty se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu, na ochranu životního prostředí, na oblast energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie (Strukturální fondy, 2014).

Cíle regionální politiky Evropské unie pro období 2007–2013

- Cíl 1: **Konvergence** – zaměřuje se na podporu hospodářského a sociálního rozvoje regionů (NUTS II), které mají hrubý domácí produkt na obyvatele nižší než 75 % průměru EU. Cíl je financován z ERDF, ESF a CF. V České republice pod něj patří všechny regiony NUTS II s výjimkou Hlavního města Prahy, v Polsku celé území státu.

- Cíl 2: **Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost** – zaměřuje se na podporu regionů na úrovni NUTS II nebo NUTS I, které nesplňují kritéria (výše HDP na obyvatele) pro zařazení do cíle Konvergence. Cíl je financován z ERDF a ESF. V České republice do tohoto cíle náleží Hlavní město Praha, v Polsku žádný region.
- Cíl 3: **Evropská územní spolupráce** – orientuje se na podporu přeshraniční spolupráce regionů (úroveň NUTS III) a na meziregionální a nadnárodní spolupráci regionů. Cíl je financován z ERDF. V oblasti přeshraniční spolupráce do něj v České republice spadají všechny kraje s výjimkou Hlavního města Prahy a Středočeského kraje, v Polsku se jedná o příhraniční podregiony, v zájmovém území konkrétně o Opolský a Nyský podregion (Evropská komise, 2014; EWT, 2014).

Celkové finanční prostředky EU pro regionální politiku a politiku soudržnosti v období 2007–2013 činily 347 mld. EUR. Polsko má z fondů EU přiděleno celkem 67,9 mld. EUR (nejvíce ze všech členských zemí EU), Česká republika získala pro splnění cílů celkem 26,7 mld. EUR. Nejvíce prostředků bylo alokováno pro cíl Konvergence, na úrovni EU27 se jedná o 283 mld. EUR, tj. 81,5 % všech prostředků, v České republice 25,9 mld. EUR, tj. 97 % prostředků pro ČR, v Polsku 67,2 mld. EUR, tj. 98,9 % prostředků. Nejvíce prostředků bylo v rámci cíle Konvergence na úrovni EU27 alokováno do oblasti dopravy (75,5 mld. EUR, tj. 22 % veškerých prostředků), v České republice bylo na dopravní projekty určeno 28 % a v Polsku 34 % prostředků určených pro danou zemi. Celková alokace do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost činila na úrovni EU 55 mld. EUR, České republice bylo určeno 0,4 mld. EUR (určeno pro Prahu). Na cíl Evropská územní spolupráce bylo v úrovni EU určeno 9 mld. EUR, České republice konkrétně 0,4 mld. a Polsku 0,7 mld. EUR (Evropská komise, 2014).

Operační programy v programovém období 2007–2013:

Česká republika: Doprava, Životní prostředí, Podnikání a inovace, Výzkum a vývoj pro inovace, Lidské zdroje a zaměstnanost, Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Integrovaný operační program, Technická pomoc, regionální operační programy (7 regionů), Programy územní spolupráce (přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce), Praha – Konkurenceschopnost, Praha – Adaptabilita (Strukturální fondy, 2014).

Polsko: Infrastruktura i Środowisko, Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki, Rozwój Polski Wschodniej, Pomoc Techniczna, Regionalne Programy Operacyjne (16 wojvodství), Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (Portal Funduszy Europejskich, 2014).

Evropská unie financuje maximálně 85 % projektových nákladů, zbylých 15 % představují vlastní zdroje příjemce (např. státní rozpočet). Realizace projektů v programovém období 2007–2013 musí být ukončena do 30.6.2015 s potenciální možností prodloužení až do konce roku 2015 (Strukturální fondy, 2014).

Pro rozvoj zájmového území jsou klíčové projekty regionálních operačních programů a projekty OP Přeshraniční spolupráce. Kapitola 7.1 představuje stručný přehled nejvýznamnějších projektů financovaných z ROP Moravskoslezsko, ROP Střední Morava a RPO Województwa Opolskiego. Kapitola 7.2 přináší podrobný popis projektů realizovaných v rámci OP Přeshraniční spolupráce 2007–2013 v zájmovém území.

6.1 REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAMY

Cílem regionálních operačních programů (ROP) je zvýšení konkurenceschopnosti regionů, urychlení jejich rozvoje a zvýšení atraktivity území pro investory i obyvatele. ROP jsou financovány z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci cíle Konvergence. Celková alokace prostředků pro ROP v České republice činí 4,6 mld. EUR (17 % prostředků), v Polsku je alokace 17,3 mld. EUR (25 % prostředků). ROP jsou zřizovány v regionech NUTS II, v České republice se jedná o 7 regionů soudržnosti, v Polsku o 16 wojvodství. ROP je v České republice řízen Regionální radou regionu soudržnosti, v Polsku jej řídí Zarząd województwa – správa wojvodství. Projekty jsou zaměřeny především na dopravní dostupnost (regionální infrastruktura), rozvoj měst a venkova, rozvoj podnikání a cestovního ruchu. ROP podporuje pouze infrastrukturní projekty (Strukturální fondy, 2014; Portal Funduszy Europejskich, 2014).

6.1.1 ROP Moravskoslezsko

Regionální operační program Moravskoslezsko je určen pro území Moravskoslezského kraje, celková alokace prostředků činí 734 mil. EUR, tj. přibližně 600 EUR na obyvatele kraje. Na Krnovsku byla v programovém období 2007–2013 realizována řada projektů, které přispěly především k rozvoji dopravní infrastruktury, školství a cestovního ruchu.

Realizované projekty na Krnovsku v rámci ROP Moravskoslezsko:

Regenerace brownfield: výstavba lokální infrastruktury Krnov-kasárna

Cílem projektu byla revitalizace znehodnoceného území bývalých kasáren (brownfield) v prostoru mezi Albrechtickou a Mikulášskou ulicí v Krnově. V rámci projektu byla provedena demolice zdevastovaných garáží, na jejich místě byla v roce 2011 realizována výstavba dopravní a technické infrastruktury s celkovými náklady 14 milionů korun (obr. 20). Dle vypracované územní studie je lokalita určena k výstavbě až deseti bytových či polyfunkčních domů, které měl postavit soukromý investor. Developerské společnosti však dlouhodobě neprojevují zájem o tuto lokalitu, proto je zvažována změna plánu využití území – oblast pro individuální bytovou výstavbu (Město Krnov, 2013).

Obr. 20: Území bývalých kasáren – lokalita pro novou bytovou výstavbu

Zdroj: Město Krnov, 2011

Modernizace a rozvoj úzkorozchodné dráhy Třemešná ve Slezsku – Osoblaha

Osoblažská úzkorozchodná dráha patří k největším a nejnavštěvovanějším atraktivitám Krnovska. Od roku 2004 jsou na dráze provozovány historické vlaky Slezských zemských drah. Díky projektu, který byl realizován v letech 2009 – 2011, došlo k rozšíření provozu historických vlaků (prodloužení sezóny), k pořízení dalších historických vagónů a rozšíření služeb (přeprava jízdních kol a imobilních cestujících, pivní vagón). Rozpočet projektu dosáhl 4,5 milionu korun (RR Moravskoslezsko, 2013). Pro programové období 2014 – 2020 je zvažován projekt prodloužení úzkorozchodné dráhy do Polska s financováním z OPPS (více v kapitole 8.4.1).

Nové cyklostezky na Slezské magistrále a v Krnově

Slezská magistrála je cyklotrasa spojující Jeseník s Ostravou. Trasa je zařazena do páteří sítě cyklotras ČR (v budoucnu ponese č. 8). Projekt za 65 milionů korun měl za cíl vybudovat novou cyklostezku z Krnova do Velkých Hoštic pro vedení této cyklotrasy. Stavba byla dokončena v březnu 2012. Dalším cyklistickým projektem realizovaným z ROP Moravskoslezsko byla výstavba nové cyklostezky z Krnova-Chomýže do Linhartov, která byla dokončena v srpnu 2013. Nové cyklistické stezky byly vybudovány také v intravilánu města Krnova (Albrechtická a Opavská ulice). Nové cyklostezky výrazně přispěly k bezpečnosti cyklistů (RR Moravskoslezsko, 2013).

Rekonstrukce kostelů sv. Benedikta a sv. Martina v Krnově

Kostel sv. Benedikta se řadí k nejstarším památkám Moravskoslezského kraje a k nejvýznamnějším turistickým atraktivitám města Krnova. V apsidě původního jednolodního románského kostela z první poloviny 13. století se nachází vzácné středověké malby z románského a gotického období. Restaurování unikátních maleb probíhalo v letech 2000 – 2007, celková rekonstrukce kostela s náklady téměř 10 milionů korun byla dokončena v roce 2012, kdy byl kostel zpřístupněn veřejnosti (Svatý Benedikt, 2013). Další významnou pamětihodností Krnova je farní kostel sv. Martina z přelomu 13. a 14. století. Cílem projektu Římskokatolické farnosti Krnov je dílčí rekonstrukce kostela, zlepšení prostředí pro konání kulturních a náboženských aktivit a zejména zpřístupnění 67 metrů vysoké věže včetně bytu věžného pro veřejnost. Realizace projektu s rozpočtem bezmála 10 milionů korun bude ukončena v červenci 2014 (RISY, 2013).

V rámci dvou projektů Mikroregionu Krnovsko vznikla nová víceúčelová hřiště v Zátoru, Jindřichově, Osoblaze, Úvalně, Lichnově a Městě Albrechticích. Další projekty přispěly k modernizaci školních zařízení (základní školy v Zátore, Městě Albrechticích a Krnově, mateřská škola v Krnově) – např. vybavení škol interaktivními tabulemi, zavedení e-learningu, přístavba školní jídelny apod. Projekt „Silnice 2011“ zajistil rekonstrukci silnic II. a III. třídy v celém Moravskoslezském kraji, na Krnovsku se jednalo o komunikaci III. třídy Brantice – Radim – Krasov (RR Moravskoslezsko, 2013).

6.1.2 ROP Střední Morava

Regionální operační program Střední Morava je určen pro území Olomouckého a Zlínského kraje. Celková alokace evropských prostředků je 672 mil. EUR, tj. přibližně 550 EUR na obyvatele regionu (Strukturální fondy, 2014). Tato kapitola představuje nejvýznamnější projekty ROP Střední Morava na území SO ORP Jeseník.

Největší projekty podpořené z ROP Střední Morava na Jesenicku byly zaměřeny na revitalizaci center měst Zlaté Hory a Jeseník. Ve Zlatých Horách byla provedena revitalizace náměstí Svobody (rekonstrukce místních komunikací, sadové úpravy, veřejné osvětlení, kanalizace a pořízení mobiliáře) v celkové hodnotě téměř 54 milionů korun. V Jeseníku byla provedena kompletní revitalizace Masarykova náměstí (rozpočet projektu téměř 59 milionů korun).

V rámci opatření Podnikatelská infrastruktura a služby bylo rekonstruováno šestnáct chat, penzionů a hotelů v Ostružné, Bělé pod Pradědem, Lipové-lázních, Jeseníku a Zlatých Horách. Největší z projektů v hodnotě 77 milionů korun řešil kompletní rekonstrukci penzionu Helios v Lipové-lázních včetně vybudování wellness centra. Dalším významným projektem byla rekonstrukce hotelu Praděd Thamm ve Zlatých Horách (včetně výstavby bowlingových drah, wellness a bazénu).

V oblasti cestovního ruchu byl zrealizován projekt „Podpora zvyšování návštěvnosti a rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Jeseníky“, který obnášel marketingové prezentační kampaně turistického regionu v médiích (tisk, rádio, internet). Další projekt podpořil údržbu a značení 222 km tras pro běžecké lyžování. Ve Zlatých Horách bylo vybudováno Multifunkční volnočasové centrum (kino, prostory pro pořádání kulturních a společenských akcí a volnočasových aktivit mládeže).

V Mikulovicích vzniklo Centrum pro sport a volný čas – projekt v hodnotě 42 milionů korun obnášel výstavbu dvou tělocvičen. Ve Vápenné bylo zrekonstruováno fotbalové hřiště (výstavba šaten, sociálního zázemí a tribun pro diváky) a výstavba víceúčelového hřiště.

V oblasti dopravní infrastruktury byla provedena kompletní rekonstrukce komunikace II/457 Javorník - Mikulovice (vybrané úseky byly realizovány za podpory OPPS ČR-PR) a III/4531 Bílá Voda – Bílý Potok. V extravilánu obce Mikulovice a v intravilánu Jeseníku byla provedena výstavba cyklistické stezky pro optimalizaci vedení cyklotrasy č. 53/54 Moravská stezka (RISY, 2013).

6.1.3 RPO Województwa Opolskiego

Na Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego (RPO WO) je ze strukturálních fondů přiděleno 427 mil. EUR, tj. přibližně 410 EUR na obyvatele vojvodství. V rámci RPO byly na území prudnického, nyského a głubczyckého powiatu v období 2007-2013 podpořeny desítky projektů (RPO WO, 2014).

Powiat głubczycki

Projekty v oblasti vzdělávání se zaměřily na modernizaci školních dílen střední školy strojní v Głubczycích, na nákup vybavení do škol v Kietrzi či na modernizaci školy v Baborówě. Oblast energetiky reprezentoval projekt zvýšení energetické účinnosti – zateplení objektů střední školy strojní a okresní nemocnice v Głubczycích a škol v Kietrzi. Z dopravních projektů je důležitou investicí obchvat Głubczyc (dokončení stavby 9/2014). Město Kietrz vybuodovalo krytý bazén, který slouží obyvatelům města i jeho návštěvníkům. Oblast kultury reprezentuje projekt „Park Historyczny we Włodzieninie“, jehož součástí byla přestavba věže zříceniny kostela sv. Mikuláše na rozhlednu a vybudování naučné stezky. V rámci oblasti zdraví byly pořízeny nové zdravotnické přístroje do nemocnice v Głubczycích. V rámci oblasti revitalizace byly podpořeny projekty rekonstrukce głubczyckého františkánského kláštera, 1. etapa revitalizace historického centra v Głubczycích a rekonstrukce nemocnice v Branících. Největším projektem v oblasti životního prostředí byla sanace povodí řeky Trójy a výstavba a modernizace kanalizační sítě v gminách Kietrz a Branice (Mapa Dotacji UE, 2014).

Powiat prudnicki

Vzdělávací projekty se zaměřily na modernizaci Centra odborné přípravy v Prudniku pro zlepšení kvality praktické výuky a celoživotního vzdělávání. V oblasti energetiky byly realizovány projekty na zvýšení energetické účinnosti v Prudniku a Głogówku. Dopravní projekty se zaměřily na rekonstrukci silničních komunikací, např. vojvodské silnice č. 414 v úsecích Smolarnia – Krobusz a Krobusz – Biała. Největší projekt v oblasti cestovního ruchu byl realizován v chráněné krajinné oblasti Góry Opawskie. Cílem projektu bylo vytvoření ubytovací základny, značení pěších, cyklistických a koňských tras a vybudování dvou dřevěných rozhleden. V Głogówku bylo zmodernizováno městské koupaliště. Nejvýznamnějším projektem v kulturní oblasti byla kompletní rekonstrukce novorenesanční Vily Hermanna Fränkla (též Pałac Fränklów), která nyní slouží jako sídlo Prudnického Ośrodka Kultury (obr. 21). V rámci zdravotnických projektů se jednalo například o projekt pořízení tomografů pro prudnickou nemocnici. Z dalších projektů jmenujme revitalizaci části historických jader Prudniku a Głogówku (Mapa Dotacji UE, 2014).

Obr. 21: Interiér Pałace Fränklów v Prudniku po rekonstrukci

Zdroj: POK Prudnik, 2014

Powiat nyski

V oblasti vzdělávání bylo v powiatu podpořeno šest projektů – např. modernizace střechy a učeben na zemědělské škole v Nyse či nákup vybavení do střední a základní školy v Korfantówě. V oblasti energetiky byla provedena výstavba zařízení na výrobu elektrické a tepelné energie na bázi zemního plynu v Nyse. Největším dopravním projektem byla rekonstrukce vojvodské silnice č. 401 v úseku Gródkow – Pakosławice v celkové hodnotě 56 milionů PLN. V oblasti cestovního ruchu byl vybudován hotel SPA v Pokrzywne, krytý bazén v Jarnoltówku (Góry Opawskie), rekonstruován městský stadion v Głucholazech, konferenční komplex v Nyse či rekonstruován stadión a bazén v Paczkowie. Oblast bezpečnosti zastupoval projekt rekonstrukce Nyského jezera pro zajištění protipovodňové ochrany v hodnotě bezmála 412 milionů PLN. V oblasti výzkumu a inovací bylo realizováno 23 projektů, z nichž největší se zabýval zavedením inovativních a ekologických technologií pro výrobu skelné vaty (firma Advantech Poland) a plastových oken (firma Alsecco). V kulturní oblasti byla například provedena rekonstrukce Nyskiego Domu Kultury im. Wandy Pawlik či modernizace hlediště v kulturním domě v Głucholazech. Oblast ochrany zdraví reprezentovaly projekty pro pořízení vybavení do zdravotnických zařízení v Nyse. V oblasti telekomunikace a elektronických služeb byly nejvýznamnějšími projekty „Opolská škola – škola budoucnosti“ (realizován také v głubczyckém a prudnickém powiatu) a „Inter@ktywny Powiat Nyski“. V oblasti revitalizace byla provedena například rekonstrukce objektů nemocnice v Nyse, přestavba centra rehabilitace v Korfantówě a revitalizace městského centra v Głucholazech. Životní prostředí zastoupila modernizace kanalizační sítě v Paczkowě a rekultivace skládky odpadů v Korfantówě (Mapa Dotacji UE, 2014).

6.2 OP PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE ČR-PR

Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013 je financován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj. Hlavním cílem programu je přeshraniční spolupráce a rozvoj česko-polského příhraničí, konkrétně posilování vzájemných hospodářských, společenských a kulturních vztahů, společná péče o přírodní bohatství, rozvoj cestovního ruchu a tvorba společného trhu práce (OPPS ČR-PR, 2013). Oblast realizace česko-polských přeshraničních projektů znázorňuje obrázek č. 22. Na české straně jsou projekty OPPS ČR-PR realizovány na území Libereckého, Královéhradeckého, Pardubického, Olomouckého a Moravskoslezského kraje, na polské straně se jedná o příhraniční podregiony (CRR ČR, 2013).

Obr. 22: Územní vymezení česko-polské přeshraniční spolupráce v letech 2007-2013 s vyznačením zájmového území

Zdroj: CRR ČR, 2013; upraveno v grafickém editoru

Strategie operačního programu je zaměřena na odstranění bariér, které snižují konkurenceschopnost příhraničních oblastí a zabraňují ekonomické a sociální integraci území (OPPS ČR-PR, 2013).

Faktory konkurenceschopnosti česko-polského pohraničí:

- a) **Atraktivní prostředí** – posilování dopravní dostupnosti, ochrana životního prostředí, péče o krajinu, prevence rizik, rozvoj cestovního ruchu, podpora rozvoje venkova
- b) **Konkurenceschopná ekonomika** – kvalitní podnikatelské prostředí, integrovaná ekonomika, výzkum, vývoj a inovace (spolupráce vysokých škol, výzkumných center a podniků)
- c) **Otevřená, flexibilní a soudržná společenství** – flexibilní trh práce, kvalifikovaná pracovní síla, vzdělaná společnost, rovnost příležitostí, spolupráce v kulturní a sociální oblasti, správa veřejných služeb

Strategie klade důraz na rozvoj podnikatelského prostředí, na podporu vzdělávání, posílení dopravní dostupnosti a zlepšení kvality životního prostředí s cílem snížit či zcela eliminovat negativní migrační saldo; a dále na zvýšení atraktivity území pro cestovní ruch. Strategie uplatňuje princip **udržitelného rozvoje**, tj. vyrovnaný ekonomický, sociální a environmentální rozvoj (OPPS ČR-PR, 2013).

Globální cíl operačního programu přeshraniční spolupráce zní:

Podpora socioekonomického rozvoje území česko-polského příhraničí posilováním jeho konkurenceschopnosti a soudržnosti a propagací partnerské spolupráce jeho obyvatel

Prioritní osy operačního programu jsou definovány:

1. Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik
2. Podpora rozvoje podnikatelského prostředí a cestovního ruchu
3. Podpora spolupráce místních společenství
4. Technická pomoc

Faktory konkurenceschopnosti, prioritní osy a cíle jsou vzájemně provázány, jak názorně ukazuje obrázek č. 23.

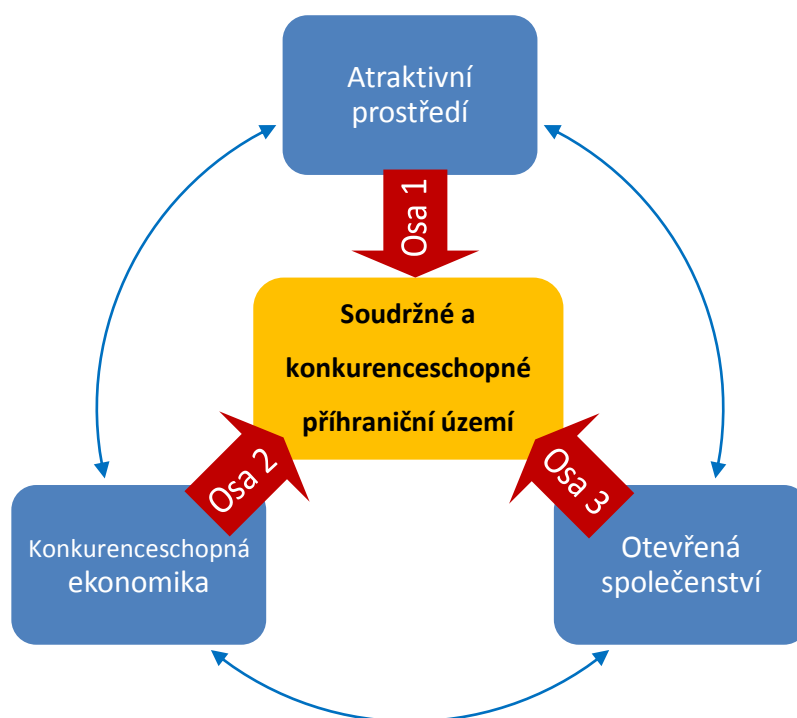
Největší objem prostředků byl alokován v prioritní ose č. 1 (především v oblasti dopravní infrastruktury), největší počet projektů byl realizován v prioritní ose č. 2, viz tabulka č. 15. Celkový rozpočet OPPS ČR-PR 2007-2013 přesáhl 258 milionů EUR (z toho 219,5 milionů EUR, tj. 85 % jsou prostředky ERDF). K 31.12.2012 bylo realizováno celkem 249 velkých projektů a více než 2 100 mikroprojektů. V zájmovém území bylo na 29 projektů alokováno přes 33 milionů EUR (stav k I/2014).

Tab. 15: Rozpočet OPPS ČR-PR 2007-2013 dle prioritních os

Prioritní osy OPPS ČR-PR	Rozpočet OPPS (EUR)	Počet projektů ¹	Zájmové území (EUR) ²	Počet projektů
Osa 1 – dostupnost, prostředí, rizika	96 031 753	51	22 947 239	11
Osa 2 – podnikání a cestovní ruch	81 888 666	93	9 567 943	14
Osa 3 – spolupráce místních spol.	64 775 800	49	576 422	4
Osa 4 – technická pomoc	15 491 248	56	čerpáno centrálně	–
Celkem	258 187 467	249	33 091 604	29

Zdroj: Výroční zpráva o provádění OPPS ČR-PR 2007-2013 za rok 2012

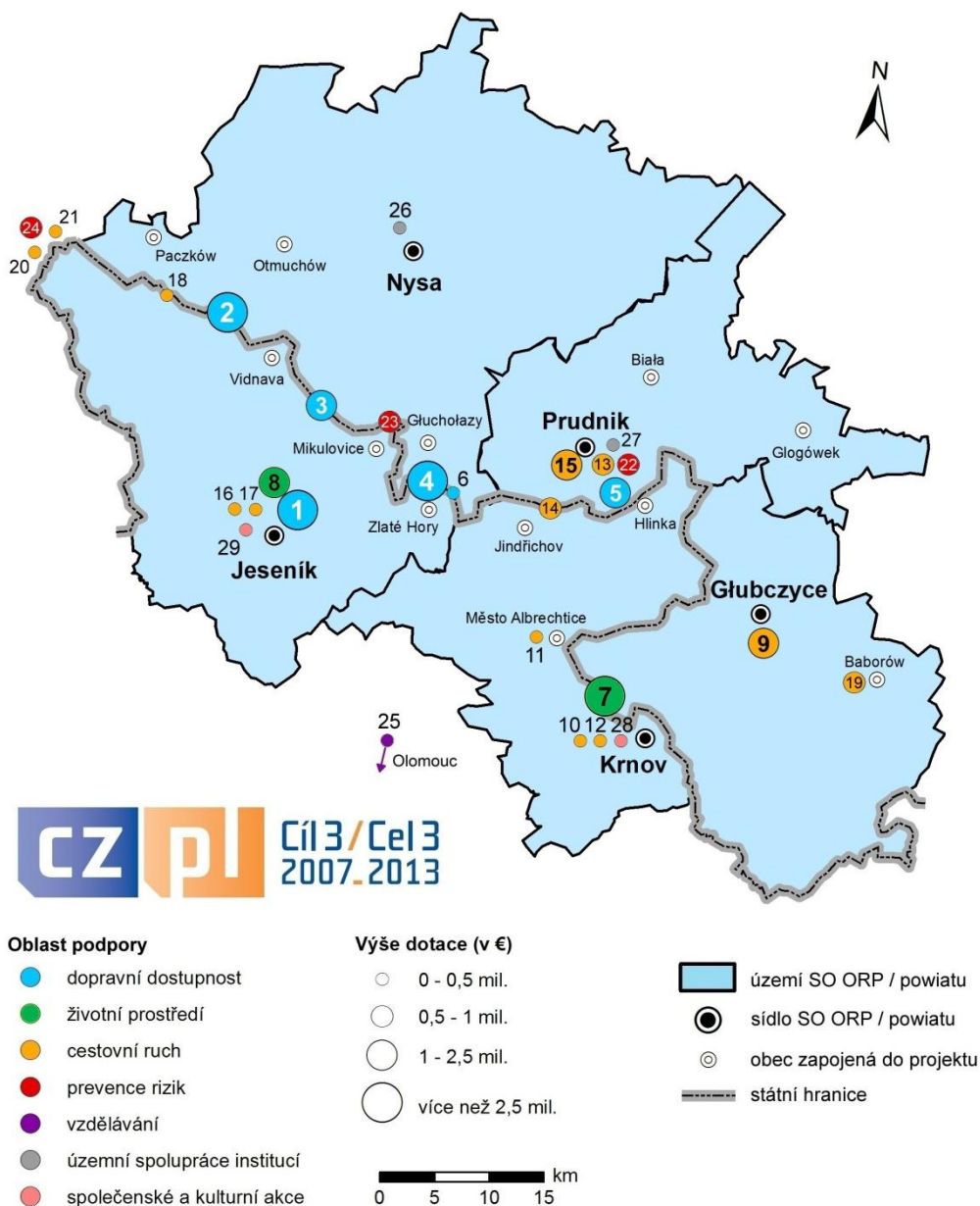
Poznámky: 1 – Počet velkých projektů k 31.12.2012; 2 - Rozpočet nezahrnuje Fond mikroprojektů

Obr. 23: Provázanost faktorů, prioritních os a cílů OPPS ČR-PR

Upraveno dle dokumentu OPPS ČR-PR, 2013

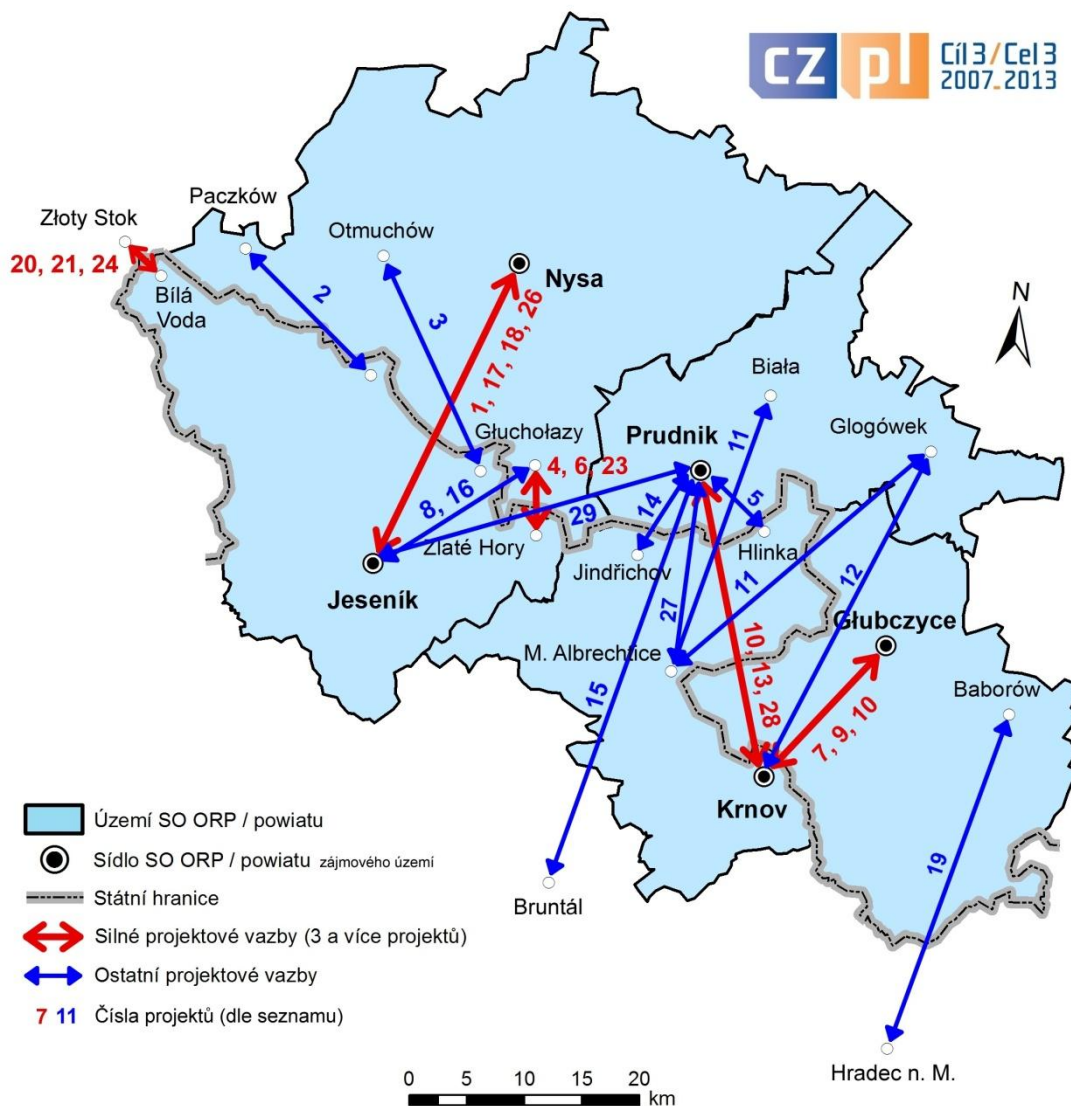
Lokalizace projektů OPPS v zájmovém území je znázorněna na obrázku č. 24. Projekty jsou na mapě znázorněny dle místa žadatele projektu, u projektů dopravní infrastruktury v místě stavby (administrátorem dopravních projektů je zpravidla kraj či vojvodství). Neaktivnějšími žadateli jsou instituce v Prudniku, Jeseníku a Krnově. Z hlediska finančních výdajů jsou nejnákladnější projekty dopravní infrastruktury (některé přesahují výši dotace 2,5 milionů EUR). Nejnákladnějším projektem celého zájmového území je projekt Ochrana hraniční řeky Opavice.

Obr. 24: Projekty OP Přeshraniční spolupráce 2007-2013 v zájmovém území

Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1. Zdroj dat: OPPS ČR-PR, 2013; RISY, 2013.

Nejsilnější přeshraniční vazbu (dle počtu velkých projektů realizovaných v rámci OPPS 2007-2013) nalezneme mezi obcemi Jeseník a Nysa (4 společné projekty). Velmi silné vazby jsou mezi obcemi Krnov – Głubczyce, Krnov – Prudnik, Zlaté Hory – Głuchołazy a Bílá Voda – Złoty Stok (3 společné projekty) a dále Jeseník – Głuchołazy (2 projekty). Přeshraniční projektové vazby názorně demonstruje obrázek č. 25.

Obr. 25: Projektové vazby OPPS ČR-PR 2007-2013 v zájmovém území

Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1. Zdroj dat: OPPS ČR-PR, 2013; RISY, 2013

V zájmovém území bylo zmapováno 29 přeshraničních projektů, které jsou představeny v následujících kapitolách. Číslo uvedené za názvem projektu odpovídá pozici v mapě (obr. č. 24) a seznamu projektů (příloha č. 1). Kapitola 6.2.8 představuje vybrané mikroprojekty, které byly realizovány z Fondu mikroprojektů euroregionů Praděd a Silesia.

6.2.1 Posilování dostupnosti

Oblast podpory Posilování dostupnosti rozpracovává specifický cíl *Zlepšení stavu infrastruktury a dopravní obslužnosti v česko-polské příhraniční oblasti*. V rámci OPPS ČR-PR 2007-2013 bylo v zájmovém území realizováno šest projektů dopravní infrastruktury s celkovými náklady 15,8 milionů EUR. Lokalizace projektů je znázorněna na obrázku č. 28.

• Léto v Nyse, zima v Jeseníku – výstavba dopravní parkovací infrastruktury (1)

Žadatel: Město Jeseník

Lokalizace projektu: Jeseník, Nysa

Trvání projektu: 2008 – 2011

Rozpočet: 3 309 611 EUR

Příspěvek EU: 2 813 169 EUR

Cílem projektu bylo vybudování dvou záchytných parkovišť pro osobní automobily, turistické autobusy a kamionovou dopravu v Jeseníku a Nyse. Parkoviště v Jeseníku vzniklo v blízkosti komunikace I/60 a je primárně určeno pro zimní návštěvníky regionu, parkoviště v Nyse bylo postaveno u Nyského jezera a je určeno především letním turistům (RISY, 2013).

• Zvýšení přeshraniční dostupnosti Vidnava – Paczków (2)

Žadatel: Olomoucký kraj

Lokalizace projektu: Paczków, Javorník, Bernartice, Vidnava

Trvání projektu: 2008 – 2009

Rozpočet: 3 216 859 EUR

Příspěvek EU: 2 734 330 EUR

Cílem projektu bylo zvýšení dopravní dostupnosti hraničního přechodu Bílý Potok – Paczków. Byla provedena kompletní rekonstrukce silniční komunikace II/457 v úseku Javorník – Vidnava (viz obr. 26) a vojvodské silnice č. 382 z Paczkówa ke státní hranici včetně rozšíření jízdních pruhů (RISY, 2013).

• Zvýšení přeshraniční dostupnosti Otmuchów – Mikulovice (3)

Žadatel: Olomoucký kraj

Lokalizace projektu: Otmuchów, Vidnava, Velké Kunětice

Trvání projektu: 2008 – 2009

Rozpočet: 2 766 450 EUR

Příspěvek EU: 2 351 483 EUR

Předmětem realizace projektu byla rekonstrukce silniční komunikace II/457 v úseku Vidnava – Velké Kunětice a polských okresních silnic č. 1635 a 1636 v úseku Zwanowice – Kałków včetně chodníku a cyklostezky (RISY, 2013).

• Zvýšení přeshraniční dostupnosti Nysa – Rejvív (4)

Žadatel: Województwo Opolskie

Lokalizace projektu: Głuchołazy, Zlaté Hory (Dolní Údolí, Rejvív)

Trvání projektu: 2008 – 2010

Rozpočet: 3 324 953 EUR

Příspěvek EU: 2 826 210 EUR

V rámci tohoto projektu byla provedena rekonstrukce vojvodské silnice č. 411 v úseku Głuchołazy – Bodzanów (rozšíření silnice, výstavba silničních zálivů pro autobusy, kanalizace a stezky pro pěší a cyklisty) a silnice II/453 v úseku Dolní Údolí – Rejvív v délce 6,8 km (RISY, 2013).

Obr. 26: Silnice II/457 po rekonstrukci

Zdroj: Olomoucký kraj, 2013

Obr. 27: Nová silnice Rylovka – Krzyżkowice

Zdroj: Obec Hlinka, 2014

• **Navrácení přeshraniční funkce cesty Prudnik - Rylovka na základě Schengenské smlouvy (5)**

Žadatel: Powiat prudnicki

Lokalizace projektu: Prudnik, Lubrza, Hlinka

Trvání projektu: 2008 – 2010

Rozpočet: 2 706 651 EUR

Příspěvek EU: 2 300 653 EUR

Cílem projektu byla obnova přeshraniční silniční komunikace vedoucí z osady Rylovka (část obce Hlinka) do Krzyżkowic (obr. 27) a rekonstrukce okresní silnice č. 1615 z Krzyżkowic přes Dytmarów do Prudniku. Tato komunikace je součástí historické cesty propojující Głubczyce, Osoblahu a Prudnik. Realizací projektu došlo ke zvýšení propustnosti hranice, ke zlepšení dopravní dostupnosti Osoblažského výběžku a k posílení přeshraniční spolupráce mezi obcemi Hlinka a Krzyżkowice (RISY, 2013).

• **Rekonstrukce přeshraniční komunikace Jarnołtówek – Zlaté Hory (6)**

Žadatel: Gmina Głuchołazy

Lokalizace projektu: Głuchołazy, Zlaté Hory

Trvání projektu: 2012 – 2013

Rozpočet: 482 021 EUR

Příspěvek EU: 409 718 EUR

Cílem projektu bylo obnovení historického silničního spojení Zlatých Hor a Jarnołtówku – posílení dopravní dostupnosti a cestovního ruchu v oblasti Opavských hor a Zlatohorské vrchoviny. V rámci projektu byla provedena rekonstrukce místní komunikace v Jarnołtówku a Zlatých Horách s celkovou délkou 2,2 km a šířkou vozovky od 3,5 do 5 metrů. Komunikace má význam především pro posílení lokálních přeshraničních vazeb (RISY, 2013).

Poznámka: V roce 2014 byl v rámci oblasti podpory Posilování dostupnosti dodatečně schválen k financování projekt *Přestavba historické cesty Opavských hor a Zlatohorské vrchoviny jako součást evropské stezky Via Montana* (původně náhradní projekt s podmínkou; žadatel Powiat prudnicki). Projekt byl schválen po uzavěře podkladů pro dotazníkové šetření a není zahrnut do analýzy projektů.

Zhodnocení dopravních projektů:

Projekty OPPS realizované v programovém období 2007–2013 výrazně přispěly ke zvýšení kvality dopravní infrastruktury především v oblasti Javornického výběžku (společně s projekty ROP). Projekty OPPS znázorňuje obrázek č. 28. Klíčovým projektem byla rekonstrukce komunikace II/457 v úseku Javorník – Vidnava – Velké Kunětice, která je z velké části vedena přímo po hraniční linii. Prostupnost hranice se značně zvýšila po vstupu obou zemí do Schengenského prostoru, kdy byla zprovozněna celá řada nových přechodů pro silniční dopravu, převážně na Javornicku (např. Bílá Voda, Bernartice, Velké Kunětice). Došlo tak k úplnému otevření tzv. „severní brány“ Jesenicka. Jedinou dopravní investicí na Osoblažsku bylo obnovení historické silnice v úseku Rylovka – Krzyżkowice. Tento projekt přinesl mírné zlepšení dopravní dostupnosti Osoblažského výběžku pro polské návštěvníky (cestovní ruch), resp. města Prudniku pro české obyvatele (využití pro nákupy). Přeshraniční komunikace však stále chybí v jižní části Osoblažska (v okolí Slezských Rudoltic). Tato komunikace by přinesla výrazné zlepšení dopravní dostupnosti města Krnova pro obyvatele Osoblažského výběžku (pro automobily, vozidla integrovaného záchranného systému či veřejnou dopravu). Projektům nových přeshraničních komunikací je věnována kapitola č. 8.4.1.

Obr. 28: Projekty dopravní infrastruktury v rámci OPPS ČR-PR 2007-2013

Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1. Mapový podklad: OSM

6.2.2 Ochrana životního prostředí

Specifickým cílem této oblasti podpory je *Zlepšení stavu a kvality životního prostředí v česko-polské příhraniční oblasti*. Ochrana životního prostředí je v zájmovém území zastoupena dvěma projekty s celkovými náklady téměř 4,8 milionů EUR.

• Ochrana hraniční řeky Opavice z polské a české strany (7)

Žadatel: Město Krnov

Lokalizace projektu: Krnov, Głubczyce

Trvání projektu: 2008 – 2010

Rozpočet: 4 368 274 EUR

Příspěvek EU: 3 713 032 EUR

Cílem projektu bylo zlepšení čistoty vody řeky Opavice v blízkosti Krnova. V rámci projektu byla vybudována splašková kanalizace v příhraničních sídlech Chomýž (část Krnova), Pietrowice a Mokre Kolonia (Gmina Głubczyce). Na českém území byla vybudována kanalizace o délce 5,9 km, na polském území o délce 7 km. V rámci projektu byla také vybudována čistírna odpadních vod v Pietrowicích. Součástí projektu byla rovněž kompletní rekonstrukce povrchů vozovek. Díky realizaci projektu došlo k výrazné eliminaci vypouštění splašků do řeky Opavice a ke zlepšení životních podmínek obyvatel a přírodního prostředí v rámci chráněného území Rejón Mokre-Lewice (OPPS ČR-PR, 2013).

Zhodnocení projektu:

Projekt bezesporu přispěl ke zlepšení kvality čistoty řeky (došlo k odstranění septiků, které ústily přímo do řeky) a tedy ke zvýšení životní úrovně v příhraničních sídlech. Projektoví manažeři Krnova a Głubczyce jej v dotazníkovém šetření zařadili mezi nejužitečnější realizované projekty přeshraniční spolupráce (více v kapitole 9).

Auditní orgán (MF ČR) však v květnu 2012 upozornil na pochybení ve výběrovém řízení projektu, čímž došlo k překročení 2% hranice „chybovosti“ na úrovni OP. Důsledkem bylo úplné pozastavení plateb z EU, což způsobilo komplikace pro řadu příjemců. Financování OP bylo obnoveno až na konci roku 2012. Problémem se zabýval Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, který přes určité nedostatky neprokázal vliv na průběh výběrového řízení (OPPS ČR-PR, 2013).

• **Regenerace degradovaného lázeňského území v rámci česko-polské příhraniční spolupráce (8)**

Žadatel: Společnost Vincenze Priessnitzze, o.s.

Lokalizace projektu: Jeseník, Głucholazy

Trvání projektu: 2012 – 2013

Rozpočet: 405 205 EUR

Příspěvek EU: 319 802 EUR

Projekt byl zaměřen na regeneraci a revitalizaci zanedbaných lázeňských území v Jeseníku a Głucholazech. V Jeseníku byla provedena revitalizace tří specifických částí: prostoru promenádní aleje pod Priessnitzovým sanatoriem, části přírodního inhalatoria před Jubilejní vilou a části přírodního parku za Jubilejní vilou a ve svahu pod Hudebním pavilonem. Na promenádě byla provedena obnova historické aleje (vysázení nových a ošetření starých stromů), vytvořeny pásy nových záhonů s výsadbou květin a rekonstruován povrch chodníků (obr. 29). V prostoru přírodního inhalatoria byl uplatněn princip pravidelných záhonů vymezených živými ploty, které jsou protnuty přírodními pěšinami. Regenerace lázeňského území klade důraz na estetické hodnoty, na posílení léčebných účinků prostředí a stabilizaci přírodních a ekologických hodnot (Lázeňské prameny, 1/2013). V Głucholazech se projekt dotýkal prostoru Parkové hory, byly rekonstruovány silniční komunikace, provedena kultivace lesních ploch a zřízeno arboretum, v němž byly vysázeny nové stromy a keře. Cílem projektu byla obnova přírodních ekosystémů v historickém lázeňském území (RISY, 2013). Projekt prospěl nejen životnímu prostředí, ale v nemalé míře také rozvoji cestovního ruchu.

Obr. 29: Nová promenáda v Priessnitzových léčebných lázních

Zdroj: WellnessNoviny.cz, 2013

6.2.3 Cestovní ruch

Oblast podpory naplňuje specifický cíl *Rozšíření nabídky cestovního ruchu v česko-polské příhraniční oblasti*. Celkové náklady v zájmovém území dosáhly 9,2 milionů EUR.

- **Česko-polská kulturně-turistická základna Głubczyce – Krnov (9)**

Žadatel: Gmina Głubczyce

Lokalizace projektu: Głubczyce, Krnov

Trvání projektu: 2010 – 2011

Rozpočet: 1 183 625 EUR

Příspěvek EU: 1 004 658 EUR

Společný projekt partnerských měst Krnova a Głubczyc s cílem posílení kulturních aktivit na obou stranách hranice a rozvoje cestovního ruchu. Projekt byl rozdělen do dvou etap – investiční, která byla realizována v roce 2010 a neinvestiční, která proběhla v roce 2011. V rámci investičních akcí byla kompletně zrekonstruována krnovská Flemmichova vila – prostory nyní využívá Městské informační a kulturní středisko (MIKS) pro pořádání dlouhodobých i krátkodobých muzejních a výtvarných výstav (Městské muzeum Krnov, 2013). Na polském území byl zrekonstruován objekt Městského kulturního střediska v Głubczycích, které slouží jako galerie, informační centrum, koncertní síň a kino (MOK Głubczyce, 2013). V rámci neinvestičních aktivit bylo uspořádáno 40 česko-polských kulturních akcí a vydány informační materiály pro české a polské turisty (RISY, 2013).

Box č. 1: FLEMMICHOVA VILA (1914, architekt Otto Prutscher)

Neoklasicistní vila byla vybudována jako rodinné sídlo krnovského továrníka Theodora Flemmicha. Přízemí se zimní zahradou a halou s dřevěným schodištěm sloužilo k reprezentativním účelům. Rodina využívala vilu až do znárodnění, v letech 1951 – 2003 sloužil objekt jako kojenecký ústav. Provoz kojeneckého ústavu byl k 31.12.2003 zrušen pro nerentabilitu a prostory byly bezúplatně převedeny na Město Krnov (Goryczková, 2008). Využití vily bylo diskutováno u odborné i laické veřejnosti, největší podporu získal návrh na zřízení mateřské školy a chráněného bydlení. Zastupitelstvo města v červnu 2007 schválilo využití vily pro stálou expozici individualistické moderny a jako spolkový dům (Město Krnov, 2007). Myšlenku spolkového domu rozvíjelo v letech 2008-2010 občanské sdružení Flemmichova vila. Po rekonstrukci slouží vila pouze jako výstavní síň MIKSu – schválený záměr zastupitelstva města nebyl naplněn (o.s. Flemmichova vila, 2011).

• **Slezsko bez hranic – nová turistická destinace (10)**

Žadatel: Město Krnov

Lokalizace projektu: Krnovsko, Prudnicko, Głubczycko

Trvání projektu: 2009 – 2012

Rozpočet: 164 832 EUR

Příspěvek EU: 140 107 EUR

Obr. 30: Logo destinace

Zdroj: Slezsko bez hranic, 2013

Cílem projektu bylo vytvoření nové turistické destinace *Slezsko bez hranic* na území SO ORP Krnov, prudnického a głubczyckého powiatu. V rámci projektu byla zpracována strategie rozvoje cestovního ruchu, provedena inventarizace stávající infrastruktury a suprastruktury cestovního ruchu s návrhem na jejich doplnění, vytvořena marketingová strategie. Byly vytvořeny propagační materiály destinace (box č. 2), prezentační videa a webové stránky www.silesiatourism.com (RISY, 2013).

Box č. 2: **SLEZSKO BEZ HRANIC** (citace z webových stránek turistické destinace)

„Přijměte pozvání do malebného kraje plného kulturních, historických i přírodních krás, navštivte Slezsko bez hranic. Staleté tradice, které spojují celé území, se zapsaly do podob historických měst, hradů a zámků. Cennou devizou je nedotčenost přírody a autentičnost krajiny, které vytvářejí jedinečné podmínky pro každého, kdo hledá odpočinek od uspěchané každodennosti. Náročnějším návštěvníkům nabízejí města široké zázemí ubytování, bohatost kulturního i sportovního vyžití a další různorodost služeb. Avšak také venkovská sídla poskytnou komfort a soukromí, stejně jako příležitosti k aktivnímu odpočinku. Nenáročné terény jsou příznivé pro milovníky pěší turistiky, ctitele cykloturistiky překvapí množství zajímavých cyklostezek a cyklotras. Příležitost zde najdou i zájemci o hipoturistiku. Polské i české území Slezska bez hranic je spojeno s pohostinností, magickými místy uprostřed lesů, tajemnem, bezpečím i klidem nádherné přírody...“

Zdroj: Slezsko bez hranic, 2013

Zhodnocení projektu:

Představitelé partnerských měst se snažili nalézt novou společnou identitu – vytvořit silnou značku pro rozvoj cestovního ruchu. Pozitivní myšlenka má své úskalí, které spočívá v nejednoznačnosti lokalizace *Slezska bez hranic*. Destinace ve svém záběru záměrně pomíjí existenci dalších oblastí Slezska (především Opavské a Těšínské Slezsko), které se prezentují jako samostatné destinace cestovního ruchu.

• Slezsko bez hranic – rozhledny a vyhlídková místa (11)

Žadatel: Město Město Albrechtice

Lokalizace projektu: Město Albrechtice, Biała, Głogówek

Trvání projektu: 2010 – 2011

Rozpočet: 564 429 EUR

Příspěvek EU: 479 763 EUR

Projekt zahrnoval realizaci tří investičních akcí na území měst Město Albrechtice, Biała a Głogówek. Na Hraničním vrchu u Města Albrechtic byla provedena přestavba dvou nepoužívaných vysílačů na unikátní dvojrozhlednu (obr. 31). V Biale byla provedena rekonstrukce a zpřístupnění renesanční vodní věže z roku 1606. V areálu františkánského kláštera v Głogówku byla postavena astronomická observatoř a zřízena stálá historická expozice města. Nové stavby jsou propagovány pod jednotnou značkou turistické destinace *Slezsko bez hranic* (OPPS ČR-PR, 2013).

Obr. 31: Rozhledna u Města Albrechtic
Autor: Michael Cestr

Obr. 32: Výřez propagační mapy
Zdroj: Repro mapy

Zhodnocení projektu:

Projekt lze zařadit k nejzdařilejším projektům cestovního ruchu v regionu. Díky projektu vznikly nekonvenční stavby (dvojrozhledna, astronomická observatoř), které mají potenciál přilákat návštěvníky i ze vzdálenějších regionů. Pestrobarevné propagační „mapy“ vydané v rámci projektu jsou však pro návštěvníky nepoužitelné, neboť ignorují veškerá kartografická pravidla, jak ilustruje obrázek č. 32.

• **Objevujeme kulturní dědictví minoritských klášterů ve Slezsku – produkt kulturního a církevního cestovního ruchu (12)**

Žadatel: Konvent minoritů v Krnově

Lokalizace projektu: Krnov, Głogówek

Trvání projektu: 2010 – 2012

Rozpočet: 481 009 EUR

Příspěvek EU: 387 766 EUR

Cílem společného projektu františkánských (minoritských) klášterů v Krnově a Głogówku bylo vytvoření společného produktu kulturního a církevního cestovního ruchu. V kostele Narození Panny Marie v Krnově (obr. 33) byly provedeny kompletní restaurátorské práce nástěnných a nástropních maleb Josefa Sterna a Františka Sebastiniho, ve františkánském klášteře v Głogówku (obr.34) byly provedeny restaurátorské práce v kapli sv. Anny, kapli sv. Antonína a oprava varhanní skříně. V rámci neinvestičních akcí se uskutečnily semináře o historii a architektuře klášterů, o restaurování kostela a o františkánské spiritualitě, koncerty klasické hudby, setkání mládeže a pouť (Fresky Krnov, 2013).

Obr. 33: Interiér klášterního kostela v Krnově

Zdroj: Fresky Krnov, 2014

Obr. 34: Interiér kláštera Głogówek

Zdroj: Klasztor Franciszkanów, 2014

Projekt přispěl ke zvýšení potenciálu cestovního ruchu v obou městech.

• **Vytvoření přeshraničního materiálního základu pro ochranu textilních kulturních tradic Prudniku a Krnova (13)**

Žadatel: Gmina Prudnik

Lokalizace projektu: Prudnik, Krnov

Trvání projektu: 2008 – 2009

Rozpočet: 681 985 EUR

Příspěvek EU: 579 687 EUR

V rámci projektu bylo vybudováno Centrum tkalcovských tradic v Prudniku (obr. 35) jako oddělení Muzea Ziemi Prudnickiej a provedena dílčí rekonstrukce jedné z budov bývalého textilního podniku Karnola v Krnově⁵ (OPPS ČR-PR, 2013). Centrum tkalcovských tradic není statickou muzejní expozicí, ale živou kulturní institucí, které má za cíl uchovat textilní tradici města i pro další generace. Centrum organizuje tkalcovské workshopy pro děti i dospělé, kde si účastníci mohou vyzkoušet či se naučit tkalcovské techniky (Muzeum Ziemi Prudnickiej, 2014).

Obr. 35: Centrum tkalcovských tradic
Zdroj: Slezsko bez hranic, 2014

Obr. 36: Továrna Aloise Larische v Krnově
Autor: Michael Cestr

Zhodnocení projektu:

Vybudování Centra tkalcovských tradic je užitečným krokem k propagaci a udržení textilní tradice na Prudnicku. Přínos projektu pro obyvatele Krnova a jeho návštěvníky je však velmi nízký – dílčí regenerace brownfieldu nepřinesla otevření ani malé části připravovaného muzea textilnictví. Objekty bývalé Larischovy továrny (obr. 36) – národní kulturní památka – tak dál čekají na vhodný dotační titul.

⁵ Oficiální web OP Přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013 uvádí mylnou informaci, že v rámci projektu vzniklo nové Muzeum textilu v Krnově (OPPS ČR-PR, 2013).

• **Přeshraniční cyklostezka Prudnik – Jindřichov jako element cyklostezek Euroregionu Praděd (14)**

Žadatel: Powiat prudnicki

Lokalizace projektu: Prudnik, Jindřichov

Trvání projektu: 2009 – 2010

Rozpočet: 862 800 EUR

Příspěvek EU: 733 377 EUR

Hlavním cílem projektu bylo propojení Jindřichova a Prudniku novou cyklostezkou (obr. 37). Na českém území má cyklostezka o šířce 3 metry asfaltový povrch a je rozdělena na dva stavebně oddělené úseky. První je veden od kostela svatého Mikuláše v Jindřichově na jih ke Svinnému potoku, druhý vede od zámku na sever ke státní hranici. Od státní hranice je trasa vedena přes Park krajobrazowy Góry Opawskie po štěrkové (lesní) cestě. Celková délka trasy je 12 km (Powiat prudnicki, 2013).

Obr. 37: Česko-polské značení – státní hranice

Zdroj: Obec Jindřichov, 2014.

Zhodnocení projektu:

Přeshraniční propojení obou sídel cyklistickou stezkou (trasou) lze v zásadě považovat za užitečný projekt. Diskutabilní je však úsek cyklostezky vedoucí od jindřichovského kostela na jih ke Svinnému potoku (2,4 km), neboť pro přeshraniční spojení nemá žádný význam. Cykloturisté směřující na jih od Jindřichova mohli již před výstavbou tohoto úseku využít turistickou trasu KČT.

• **Přírodní dědictví měst Prudnik a Bruntál – nový přeshraniční produkt cestovního ruchu (15)**

Žadatel: Gmina Prudnik

Lokalizace projektu: Prudnik, Bruntál

Trvání projektu: 2009 – 2010

Rozpočet: 2 132 276 EUR

Příspěvek EU: 1 812 434 EUR

Cílem projektu byla revitalizace městských parků v Prudniku (obr. 38) a Bruntále včetně zhotovení nových uměleckých prvků – sochařských a výtvarných děl a nástěnných prezentací měst na druhé straně hranice. Na realizaci tohoto projektu navázal projekt *Společnou cestou obnovy kulturně-společenského dědictví v městských parcích v Bruntále a polském Prudniku*, který byl financován z Fondu mikroprojektů Euroregionu Praděd a zaměřil se na pořádání kulturních a sportovních akcí v revitalizovaných parcích (RISY, 2013).

Obr. 38: Historický altán – dominanta městského parku v Prudniku

Autor: Michael Cestr

• **Odkaz Vincenze Priessnitze v česko-polském příhraničí (16)**

Žadatel: Společnost Vincenze Priessnitze, o.s.

Lokalizace projektu: Jeseník, Głucholazy

Trvání projektu: 2008 – 2010

Rozpočet: 1 293 053 EUR

Příspěvek EU: 1 041 783 EUR

V rámci tohoto projektu vzniklo v Jeseníku unikátní hydroterapeutické a relaxační centrum – Balneopark Vincenze Priessnitze – vodní zahrady a stezka se soustavou vodoléčebných stanovišť (přírodní lázně horních a dolních končetin, koupel s akupresurou, stříky, sprcha...), viz obrázek č. 39. V Głucholazech byla provedena revitalizace lázeňského parku, rekonstrukce skalky, obnova bazénu a vytvoření brouzdališť pro vodoléčebné účely, jak dokládá obrázek č. 40. Oba lázeňské areály jsou bezplatně přístupné široké veřejnosti (Priessnitzovy léčebné lázně, 2013).

Obr. 39: Balneopark v Jeseníku

Zdroj: Priessnitzovy léčebné lázně, 2013

Obr. 40: Lázeňský park v Głucholazech

Zdroj: Miasto i Gmina Głucholazy

Zhodnocení projektu:

Díky projektu vznikly dvě unikátní centra hydroterapie. Kvalitu projektu dokládá úspěch v soutěžích: projekt zvítězil v *Soutěži o nejinspirativnější projekt roku 2011*, která byla vyhlášena v rámci česko-polského operačního programu (OPPS ČR-PR, 2012); Balneopark v Jeseníku získal 2. místo v rámci soutěže *Park roku 2012*, kterou vyhlásil Svaz zakládání a údržby zeleně (SZUZ, 2012). Mezi nejužitečnější projekty ve vztahu k rozvoji města jej rovněž zařadila starostka Jeseníku v dotazníkovém šetření. Projekt je příkladem správného a účelného využívání evropských fondů.

• **Vítejte u nás – v nysko-jesenickém regionu (17)**

Žadatel: Jeseníky - Sdružení cestovního ruchu

Lokalizace projektu: SO ORP Jeseník, Powiat nyski

Trvání projektu: 2009 – 2011

Rozpočet: 404 425 EUR

Příspěvek EU: 321 136 EUR

Projekt se zaměřil na společnou propagaci nysko-jesenického regionu. Byly vydány propagační materiály v mnoha jazykových mutacích, které byly prezentovány na veletrzích cestovního ruchu na obou stranách hranice. Cílem projektu bylo rovněž navázání kontaktů a spolupráce s odbornou veřejností (Powiat nyski, 2013).

• **Na stezkách bez hranic (18)**

Žadatel: Sdružení měst a obcí Jesenicka

Lokalizace projektu: SO ORP Jeseník, Powiat nyski

Trvání projektu: 2009 – 2010

Rozpočet: 232 248 EUR

Příspěvek EU: 187 887 EUR

Projekt se zaměřil na podporu cykloturistiky v jesenicko-nyském regionu – cílem bylo propojení českých a polských cyklotras (po vstupu do Schengenského prostoru). Na 25 místech na obou stranách hranice byly umístěny informační tabule – turistické vývěsní mapy, které informují o zajímavostech v okolí, bylo postaveno 16 odpočívadel se zázemím (sedm na českém a devět na polském území). Dále byly vytištěny propagační materiály (mapy, letáky) pro uživatele cyklotras (RISY, 2013; Jesenická rozvojová, 2013).

Zhodnocení projektu:

Česko-polské příhraničí je ideálním prostředím pro cykloturistiku, zmíněné investice do mobiliáře lze považovat za prospěšné pro rozvoj udržitelných forem cestovního ruchu v tomto regionu.

• **Rozvoj cestovního ruchu, rekreace a sportu v česko-polském pohraničí (19)**

Žadatel: Gmina Baborów

Lokalizace projektu: Baborów, Hradec nad Moravicí

Trvání projektu: 2008 – 2010

Rozpočet: 1 090 287 EUR

Příspěvek EU: 926 744 EUR

Cílem projektu bylo vybudování nového rekreačně-sportovního areálu v Baborówě a sociálního zázemí sportovní haly v Hradci nad Moravicí. V rámci projektu byl také vybaven sál v Hradci nad Moravicí multimediální technikou a počítači (RISY, 2013).

Zhodnocení projektu:

Projekt výstavby, rekonstrukce a vybavení zmíněných sportovních areálů měl význam spíše pro lokální rozvoj zapojených obcí, než pro rozvoj přeshraničního cestovního ruchu.

• **Přírodně historická stezka po stopách královny Marianny Oranžské (20)**

Žadatel: Gmina Złoty Stok

Lokalizace projektu: Złoty Stok, Bílá Voda

Trvání projektu: 2008 – 2010

Rozpočet: 71 441 EUR

Příspěvek EU: 60 724 EUR

Projekt se zabýval rekonstrukcí komplexu šachtových pecí historických vápenek ve Zlotem Stoku, na kterých vznikly vyhlídkové plošiny. V rámci projektu byla také vyznačena pěší historická stezka Marianny Oranžské v okolí Bílé Vody a Zlotého Stoku o délce 10 km s osmi naučnými tabulemi.

Zhodnocení projektu:

Projekt působí z finančního hlediska nevyváženě, neboť investiční akce (rekonstrukce vápenek) se zaměřily pouze na polské území. Přeshraniční efekt má pouze nová naučná stezka (vyznačena na obou stranách hranice), byť i renovované vápenky zvyšují potenciál cestovního ruchu.

• Přeshraniční stezka princezny Marianny Oranžské – 2. etapa (21)

Žadatel: Powiat ząbkowicki

Lokalizace projektu: Ząbkowice Śląskie, Kamieniec Ząbkowicki, Złoty Stok, Łądek Zdrój, Stronie Śląskie, Międzyzlesie, Bílá Voda, Javorník, Králíky, Staré Město pod Sněžníkem

Trvání projektu: 2010 – 2011

Rozpočet: 74 895 EUR

Příspěvek EU: 63 660 EUR

První etapa tohoto projektu byla realizována v rámci Fondu mikroprojektů Euroregionu Glacensis a zabývala se historickou studií působení princezny Marianny Oranžské v tomto regionu a tvorbě koncepce využití stezky. V rámci druhé etapy byla provedena realizace stezky v terénu o celkové délce 200 km – umístění informačních panelů na sloupcích a objektech a turistických vývěsních map v mnoha obcích. Stezka je primárně určena pro motoristy – trasu znázorňuje obr. č. 41 (Szlak Marianny Orańskiej, 2013).

Obr. 41: Mapa stezky Marianny Oranžské

Zdroj: Szlak Marianny Orańskiej, 2013)

Zhodnocení projektu:

Propojení přeshraničního regionu s osobností významné nizozemské a pruské princezny, která se zasloužila o rozvoj této oblasti je pozitivním počinem. Velmi zdařilé jsou interaktivní webové stránky projektu.

6.2.4 Prevence rizik

Oblast podpory rozpracovává specifický cíl *Zlepšení bezpečnosti v česko-polské příhraniční oblasti*. Náklady projektů v zájmovém území přesáhly 2,3 milionů EUR.

- **Vytvoření základny přeshraniční spolupráce záchranných služeb (22)**

Žadatel: Powiat prudnicki

Lokalizace projektu: Prudnik, Město Albrechtice

Trvání projektu: 2009 – 2010

Rozpočet: 692 422 EUR

Příspěvek EU: 588 559 EUR

Cílem projektu bylo vytvoření logistické základny pro přeshraniční zásahy záchranných jednotek (ekologické havárie, lesní požáry) a tím zvýšení bezpečnosti na obou stranách hranice. V rámci projektu byla pořízena těžká zásahová vozidla, modernizováno zázemí – hasičské stanice a provedena společná cvičení, školení a výměnné praxe záchranných složek z Prudniku a Města Albrechtic (RISY, 2013).

- **Rozvoj záchranných systémů (23)**

Žadatel: Olomoucký kraj

Lokalizace projektu: Vidnava, Velká Kraš, Zlaté Hory, Głuchołazy

Trvání projektu: 2010 – 2011

Rozpočet: 1 009 036 EUR

Příspěvek EU: 857 681 EUR

Projekt byl zaměřen na zlepšení přeshraniční spolupráce českých a polských hasičských jednotek ze čtyř obcí. Byla pořízena nová hasičská vozidla (3 cisternové automobilové stříkačky a 2 dopravní automobily) a proběhla také společná cvičení, semináře a soutěže (RISY, 2013).

• **Integrovaný záchranný systém v příhraniční oblasti – spolupráce a dovybavení jednotek požární ochrany (24)**

Žadatel: Powiat ząbkowicki

Lokalizace projektu: Bílá Voda, Złoty Stok, Ząbkowice Śląskie

Trvání projektu: 2009 – 2010

Rozpočet: 665 757 EUR

Příspěvek EU: 565 893 EUR

V rámci tohoto projektu byly hasičské stanice na obou stranách hranice vybaveny novou hasičskou technikou. Jednotka hasičů ve městě Ząbkowice Śląskie získala hasičské vozidlo s hydraulickým výložníkem pro provádění činností ve výškách a Sbor dobrovolných hasičů v Bílé Vodě cisternu Tatra – obrázek č. 42 (RISY, 2013).

Obr. 42: Nová cisterna pro SDH Bílá Voda

Zdroj: Bílá Voda, 2014

Zhodnocení projektů:

Projekty zaměřené na přeshraniční spolupráci hasičských sborů pokryly významnou část pohraničí (Javornicko, Zlatohorsko, Albrechticko, Prudnicko). Díky projektům mohly i malé obce dosáhnout na špičkovou hasičskou techniku, kterou by jen z obecních rozpočtů nemohly ufinancovat. Starostové obcí zařadili tyto projekty v dotazníkovém šetření k nejužitečnějším investicím. Přeshraniční spolupráce záchranných jednotek je v pohraničí nezbytná, zvláště v oblastech se špatnou dopravní dostupností (Osoblažský výběžek).

6.2.5 Vzdělávání

Specifickým cílem oblasti Podpora spolupráce v oblasti vzdělávání je *Zvyšování znalostí a dovedností obyvatel v česko-polské příhraniční oblasti.*

• **Spolupráce škol a veřejných institucí v česko-polském pohraničí v oblasti vzdělávání k vyšší uplatnitelnosti na trhu práce (25)**

Žadatel: Univerzita Palackého v Olomouci

Lokalizace projektu: Olomouc, Katowice, Opole, příhraniční okresy Euroregionu Praděd

Trvání projektu: 2013 – 2015

Rozpočet: 330 638 EUR

Příspěvek EU: 281 043 EUR

Projekt působící pod akronymem **Edu2Work** přispívá k vytvoření funkční sítě vazeb mezi veřejnou správou, školskými zařízeními, neziskovým sektorem a dalšími institucemi. Projekt se zaměřuje na výzkum socioekonomické situace regionu s důrazem na trh práce a snaží se přispět k zeslabení bariérového efektu státní hranice a k rozvoji víceúrovňových přeshraničních vazeb. Řešiteli projektu jsou Katedra geografie Univerzity Palackého v Olomouci a Główny Instytut Górnictwa Katowice. Na projektu spolupracují: Politechnika Opolska, Euroregion Praděd, střední školy z Jeseníku a Prudniku, mikroregiony, vybrané obce, úřady práce a řada dalších institucí.

Hlavní cíle projektu:

1. Posílení a prohloubení přeshraniční spolupráce, výměna zkušeností a informací – jejich aplikace do praxe regionálního rozvoje (česko-polské workshopy)
2. Analýza přeshraničního trhu práce, řešení prostupnosti státní hranice (vytvoření sítě spolupracujících institucí, mobilita pracovních sil)

Specifický cílem projektu je prohloubit znalosti studentů středních a vysokých škol za účelem jejich vyšší uplatnitelnosti na trhu práce.

V rámci projektu jsou pořádány exkurze, semináře a workshopy, do kterých se zapojují vyučující a studenti vysokých a středních škol, starostové obcí a experti z praxe.

Terénní cvičení ve Vidnavě, které proběhlo v dubnu 2014, se zaměřilo na přípravu projektů pro rozvoj regionu (Edu2Work, 2014).

6.2.6 Územní spolupráce institucí

Oblast podpory rozpracovává specifický cíl *Posilování přeshraničních vazeb institucí poskytujících veřejné služby*. Náklady na oba projekty přesáhly 300 tisíc EUR.

- **Institucionální spolupráce mezi Městskými kulturními zařízeními Jeseník a Nyskim domem kultury (26)**

Žadatel: Dom Kultury im. Wandy Pawlik w Nysie

Lokalizace projektu: Nysa, Jeseník

Trvání projektu: 2010 – 2013

Rozpočet: 172 208 EUR

Příspěvek EU: 146 377 EUR

Projekt byl zaměřen na stáže a společné workshopy českých a polských zaměstnanců Městských kulturních zařízení Jeseník a Nyského domu kultury. V rámci projektu se také uskutečnily výměnné pobyty mládeže hudebních a tanečních skupin – cílem bylo vzájemné poznání kultury a překonání jazykové bariéry (MKZNDK, 2013).

- **Tradiční česko-polská kuchyně v Euroregionu Praděd – přiblížení vzdělávací nabídky partnerských škol v Prudniku a v Městě Albrechticích (27)**

Žadatel: Powiat prudnicki

Lokalizace projektu: Prudnik, Město Albrechtice

Trvání projektu: 2009

Rozpočet: 149 513 EUR

Příspěvek EU: 127 086 EUR

Projekt se zaměřil na spolupráci partnerských škol (Střední škola zemědělství a služeb Město Albrechtice a Zespół Szkół Rolniczych Prudnik), konkrétně oborů Kuchař, číšník a Hotelnictví. 1. etapa byla zaměřena na jazykovou přípravu s důrazem na odbornou terminologii v oblasti gastronomie a hotelnictví. V rámci 2. etapy proběhl týden české kuchyně realizovaný v Městě Albrechticích a týden polské kuchyně v Prudniku. V rámci 3. etapy projektu byla vytvořena kuchařka české a polské kuchyně (RISY, 2013).

6.2.7 Společenské, kulturní a volnočasové akce

Oblast podpory má specifický cíl *Posilování přeshraničních vazeb obyvatelstva*.

• Hravé příhraničí (28)

Žadatel: Městské informační a kulturní středisko Krnov

Lokalizace projektu: Krnov, Prudnik

Trvání projektu: 2014 – 2015

Rozpočet: 141 175 EUR

Příspěvek EU: 119 998 EUR

Projekt realizuje Městské informační a kulturní středisko Krnov ve spolupráci s Prudnickim Ośrodkiem Kultury. Plánována je řada kulturních akcí – česko-polské koncerty ve Flemmichově vile v Krnově a v Pałaci Franklów v Prudniku a dvoudenní festival krnovsko-prudnické kultury na náměstí v Krnově či výstavy dětských prací. Budou také uspořádány kurzy arteterapie s ekologickou tematikou, celodenní semináře pro děti na téma odpady, včelařství a zpracování přírodních materiálů a poznávací výlety česko-polským příhraničím pro děti. Cílovou skupinou projektu jsou především návštěvníci kulturních akcí, žáci a studenti a neprofesionální hudebníci (MIKS, 2014).

• Senioři v Schengenu (29)

Žadatel: Penzion pro seniory Jeseník

Lokalizace projektu: SO ORP Jeseník, Powiat prudnicki, Powiat nyski

Trvání projektu: 2008 – 2010

Rozpočet: 113 526 EUR

Příspěvek EU: 94 797 EUR

Projekt byl zaměřen na společenské a kulturní akce pro seniory z domovů seniorů na Jesenicku, Prudnicku a Nysku. Hlavním realizátorem byl Penzion pro seniory Jeseník ve spolupráci s Domem pomocy społecznej w Prudniku, do aktivit se zapojili senioři i z dalších obcí na obou stranách hranice. V rámci projektu se uskutečnily semináře, workshopy pro seniory i zaměstnance domovů, společná setkání seniorů a byl vypracován komunitní plán sociálních služeb Jesenicka a Prudnicka. Investiční část projektu zahrnovala rekonstrukci domovů seniorů v Jeseníku a Prudniku (RISY, 2013).

Zhodnocení projektů:

U projektů přeshraniční spolupráce institucí je v obecné rovině diskutabilní udržitelnost projektů. Finanční prostředky EU zde mají sloužit k nastartování spolupráce, která má pokračovat i po ukončení projektu (tj. i bez dotací). Kvalita přeshraniční spolupráce se neodvívá od výše udělených finančních prostředků, nýbrž od společného zájmu obou aktérů spolupráce. V tomto ohledu mohou být inspirací některé neziskové organizace (spolky).

6.2.8 Fond mikroprojektů

Fond mikroprojektů slouží pro podporu projektů lokálního významu s přeshraničním dopadem a cílem posílení kulturních a společenských vztahů. Specifickým cílem je *Stimulace rozvoje místního společenství prostřednictvím podpory aktivit lokálních aktérů*. Projekty realizované v rámci Fondu mikroprojektů jsou neinvestiční a malé investiční akce s finanční podporou ze strany EU ve výši 2 000 – 30 000 EUR a celkovými náklady maximálně 60 000 EUR. Správci Fondu mikroprojektů jsou euroregiony. Alokaci prostředků ve Fondu mikroprojektů v česko-polských euroregionech představuje tabulka č. 16, na mikroprojekty je alokováno 20 % finančních prostředků operačního programu (OPPS ČR-PR, 2013).

Tab. 16: Rozdělení finančních prostředků v EUR ve Fondu mikroprojektů v programovém období 2007–2013

Euroregion	Česká část	Polská část	Celkem (EUR)
Nisa	2 990 000	3 900 000	6 890 000
Glacensis	6 965 000	5 000 000	11 965 000
Praděd	4 385 000	5 000 000	9 385 000
Silesia	3 063 000	3 900 000	6 963 000
Těšínské Slezsko	2 483 000	3 000 000	5 483 000
Beskydy	850 000	2 355 869	3 205 869
Celkem	20 736 000	23 155 869	43 891 869

Zdroj: OPPS ČR-PR, 2013

Cílem této kapitoly je představit vybrané projekty financované z Fondu mikroprojektů.

• Neobjevené Jeseníky

Projekt *Neobjevené Jeseníky* byl realizován Euroregionem Praděd v roce 2010 (rozpočet 35 tisíc EUR). Projekt se zaměřil na propagaci méně známých turisticky zajímavých míst v Jeseníkách, které jsou prezentovány v propagační brožuře a na mapě oblasti. Příkladem prezentovaných míst je přírodní památka Staré hliniště v Krnově, Lesní bar u Horní Lipové či zatopený lom Mořské oko u Karlovic. Materiály byly vydány v české a polské jazykové mutaci (Euroregion Praděd, 2013).

Podobné zaměření měl projekt *Turistické trasy nysko-jesenického příhraničí a Tématické trasy na česko-polském pohraničí v Euroregionu Praděd*, které připravilo Starostwo Powiatowe v Nyse (Powiat nyski, 2014).

• Za poklady příhraničí aneb turistika 21. století

Projekt realizovalo Město Krnov v letech 2013-2014 na území Krnovska, Głubczycka a Prudnicka (rozpočet 9 tisíc EUR). Hlavním cílem je přiblížení moderních trendů cestovního ruchu široké veřejnosti. V rámci projektu došlo k instalaci 80 kusů tabulek obsahujících QR kódy a NFC čipy (obr. 43). Tabulky se nachází u turistických atrakcí a tvoří tématické okruhy: církevní památky, architektonické skvosty a památky, přírodní atrakitivity, slavné vily, rozhledny, muzea a příhraniční kuriozity. Po nasnímání QR kódu mobilním telefonem je uživatel připojen na webovou stránku obsahující informace o navštíveném místě. V oblasti bylo také založeno 10 nových keší (pokladů ve hře Geocaching), které motivují k průzkumu zajímavých míst pohraničí. Projekt má za cíl podnítit zejména mladší generaci k aktivnímu trávení volného času a k zájmu o své okolí (RISY, 2014).

Obr. 43: Tabulka s QR kódem a NFC čipem
Foto: Michael Cestr

• **Česko-polské příhraničí z ptačí perspektivy**

Projekt realizovalo v roce 2011 Město Krnov společně s partnerským městem Głubczyce. Cílem projektu bylo vydání čtyř publikací, které představily krajinu česko-polského pohraničí a Jeseníků v jednotlivých ročních obdobích pomocí leteckých snímků. Celkové náklady na pořízení snímků a vydání publikací přesáhly 15 tisíc EUR (Slezsko bez hranic, 2012).

• **Orienteering Park Praděd**

Cílem projektu, jehož realizátorem je sportovní klub Haná Orienteering, je přiblížení orientačního běhu veřejnosti jako aktivního způsobu trávení volného času v přírodě. V rámci projektu byly v roce 2013 vybudovány dva areály orientačního běhu – ve Vidnavě a Glucholazech s celkovými náklady téměř 10 tisíc EUR. Jedná se o tzv. areály pevných kontrol – kontrolní stanoviště jsou pevně umístěna v terénu. Každý areál nabízí dvě trasy – pro začátečníky a pokročilé a slouží pro česko-polské orientační závody i široké veřejnosti (Orienteering Park Praděd, 2014).

• **Tvořivé Slezsko**

Tento projekt realizovalo v letech 2011–2013 Městské informační a kulturní středisko Krnov ve spolupráci s Prudnickim Osrodkiem Kultury. Cílem projektu bylo seznámení obyvatel příhraniční oblasti s historií Krnovska a Prudnicka s důrazem na řemeslné a lidové tradice. Projekt se skládal ze čtyř hlavních částí: Lidové tradice ve Slezsku, Řemesla slezských měst, Umění 19. století a Výstavy výtvarného umění. Dlouhodobé tematické výstavy byly doplněny lektorskými programy – výuka starých řemeslných postupů (Městské muzeum Krnov, 2014).

V rámci Fondu mikroprojektů byly schváleny desítky různorodých projektů, které se dotýkaly témat: společenské a kulturní akce, rozvoj cestovního ruchu (nové turistické a cyklistické trasy) a spolupráce škol. Poslední příjem projektů v rámci FMP Euroregionu Praděd proběhl 31.3.2014 (schvalování proběhne 5.6.2014).

Projekty OPPS ČR-PR 2007-2013 jsou podávány průběžně a schvalovány na monitorovacích výborech. Poslední příjem projektů proběhl 31.1.2014, schvalování projektů proběhne v květnu 2014 (OPPS ČR-PR, 2014).

7 SWOT ANALÝZA ÚZEMÍ

S	SILNÉ STRÁNKY	W	SLABÉ STRÁNKY
	<ul style="list-style-type: none"> – Hustá síť přeshraničních silničních spojení lokálního významu – Čisté životní prostředí – Chráněná území přírody (CHKO) – Turisticky atraktivní region (výborné podmínky pro cestovní ruch – kultura, příroda; letní, zimní rekreace) – Lokalizace lázeňských center evropského významu – Existence funkční spolupráce hasičských záchranných sborů – Existence silných přeshraničních vazeb (partnerská města a instituce) 		<ul style="list-style-type: none"> – Periferní poloha části území (Jeseníky, Osoblažsko) – špatná dopravní dostupnost – Neexistence rychlostních komunikací – Neexistence přeshraniční veřejné dopravy – Neexistence spolupráce zdravotnické záchranné služby (dlouhý čas dojezdu RZP) – Vysoká nezaměstnanost, negativní migrační saldo – Existence rozsáhlých areálů brownfields – Nedostatečná přeshraniční spolupráce v oblasti podnikání a mobility pracovních sil
O	PŘÍLEŽITOSTI	T	OHROŽENÍ
	<ul style="list-style-type: none"> – Výstavba nové dopravní infrastruktury – Obnova železničních tratí a spojení (Wrocław – ČR) – Napojení silniční a železniční sítě do systému TEN-T – Vytvoření společného integrovaného dopravního systému – Vyhlášení národního parku Jeseníky – Vytvoření společného funkčního integrovaného záchranného systému (všechny složky) – Rekonverze brownfields pro bydlení, podnikání, kulturu a rekreaci – Zřízení vysoké školy / univerzity – Zřízení ESÚS – rozvoj přeshraniční spolupráce 		<ul style="list-style-type: none"> – Nedostatečné financování dopravní infrastruktury a veřejné dopravy ze strany států (kraje, vojvodství) – Rušení železničních tratí – Povodňové ohrožení – Degradace přírodních a krajinných hodnot – Úpadek lázeňství – Stěhování úspěšných firem do jiných regionů (nekvalifikovaná pracovní síla, špatná dopravní a ekonomická situace) – Růst nezaměstnanosti, pokračující vyliďňování regionu – Růst kriminality a negativních jevů ve společnosti, sociální exkluze obyvatel – Celkový ekonomický a sociální úpadek regionu

Zdroj: vlastní tvorba na základě socioekonomické analýzy území a strategických plánů

8 PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2014 – 2020

Příprava na programové období 2014 – 2020 probíhá již od roku 2010. Evropská komise v říjnu 2011 zveřejnila balíček nařízení, která se stanou legislativním základem pro podporu z Evropských strukturálních a investičních fondů pro období 2014-2020. Nařízení kohezní politiky byla definitivně schválena 17.12.2013 (MMR, 2014). Dohodu o partnerství (Umowa Partnerstwa) pro programové období 2014-2020, která je základem pro čerpání prostředků z evropských fondů, schválila polská vláda 10.1.2014, česká strana dne 9.4.2014 (MIR; MMR, 2014).

8.1 STRUKTURA FONDŮ

Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF)

- Politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti
 - Strukturální fondy
 - Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)
 - Evropský sociální fond (ESF)
 - Fond soudržnosti (CF)
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)
- Evropský námořní a rybářský fond (EMFF)

ERDF se zaměří na podporu investic zejména pro malé a střední podniky, budování infrastruktury, investice do výzkumu a vývoje, do rozvoje potenciálu regionů, pro vytváření sítí a výměnu zkušeností.

ESF má za cíl podpořit zaměstnanost, mobilitu pracovních sil, vysokou úroveň vzdělání, rovné příležitosti a boj s chudobou

CF se zaměří na investice do dopravní infrastruktury evropského významu a životního prostředí a efektivní využívání energie

EAFRD má za cíl podporu konkurenceschopnosti zemědělství a rozvoj venkova

EMFF podporuje udržitelný rybolov a celkový rozvoj pobřežních oblastí (MMR, 2014).

8.2 STRATEGIE EVROPA 2020

Hlavním cílem evropských fondů je naplnění strategie **Evropa 2020**. Jedná se o desetiletou strategii, jejímž cílem je dosáhnout nového růstu v rámci celé EU (Evropská komise – Evropa 2020, 2014). Strategie EVROPA 2020 má hlavní cíle:

1. Zaměstnanost
 - zaměstnat 75 % osob ve věku 20 – 64 let (CZ 75 %, PL 71 %)
2. Výzkum a vývoj
 - investovat do výzkumu a vývoje 3 % HDP EU (CZ 2,7 %, PL 1,7 %)
3. Změna klimatu a udržitelné zdroje energie
 - snížit emise skleníkových plynů o 20 % ve srovnání se stavem v roce 1990 (Česká republika může své emise zvýšit o 9 %, Polsko o 14%)
 - zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na 20 % (CZ 13 %, PL 15,48 %)
 - zvýšit energetickou účinnost o 20 % (CZ neurčeno, PL 14 %)
4. Vzdělávání
 - snížit míru nedokončení školní docházky dětí pod 10 % (CZ 5,5 %, PL 4,5 %)
 - dosáhnout v kategorii 30 – 34 let min. 40% podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva (CZ 32 %, PL 45 %)
5. Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení
 - Snížit počet lidí žijících v chudobě (sociálním vyloučení) o 20 milionů (CZ 30 tisíc, PL 1,5 mil.)

Evropa 2020 - Stěžejní iniciativy pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění:

- Inteligentní růst
 - Digitální agenda pro Evropu
 - Unie inovací
 - Mládež v pohybu
- Udržitelný růst
 - Evropa méně náročná na zdroje
 - Průmyslová politika pro éru globalizace
- Růst podporující začlenění
 - Program pro nové dovednosti a pracovní místa
 - Evropská platforma pro boj proti chudobě

8.3 CÍLE A OPERAČNÍ PROGRAMY

Nové programové období 2014 – 2020 se bude v řadě aspektů lišit od období minulého. Výraznou změnou je rozšíření počtu zapojených fondů (viz výše) a snížení počtu cílů kohezní politiky ze tří na dva:

- Cíl 1: Investice pro růst a zaměstnanost
- Cíl 2: Evropská územní spolupráce

V novém programovém období budou nově vyčleněny 3 kategorie regionů podle ekonomické výkonnosti, znovuzavedeno pravidlo N+3 pro časovou způsobilost výdajů, zavedeno nastavení systému předběžných podmínek, budou zjednodušena pravidla pro způsobilost výdajů, ale zároveň zpřísněna pravidla pro vyplácení záloh členskými státy. V realizovaných projektech bude kladen větší důraz na plnění stanovených indikátorů (Strukturální fondy, 2014). Nejvýraznější změnou ve struktuře českých operačních programů je sloučení ROPů do jediného programu pod názvem Integrovaný regionální operační program (IROP). Hlavním cílem této změny je zjednodušení a zefektivnění celého systému (MMR, 2014).

Operační programy v programovém období 2014 – 2020:

Česká republika: Doprava; Životní prostředí; Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost; Zaměstnanost; Výzkum, vývoj a vzdělávání; Integrovaný regionální operační program; Technická pomoc, Programy územní spolupráce (přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce); Praha – pól růstu; Program rozvoje venkova; Rybářství (BusinessInfo.cz, 2013)

Polsko: Infrastruktura i Środowisko; Inteligentny Rozwoj; Wiedza, Edukacja, Rozwój; Polska Wschodnia; Pomoc Techniczna; Regionalne Programy Operacyjne (16 wojvodství); Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (MIR, 2014).

Celková alokace prostředků EU na kohezní politiku v novém programovém období činí 376 mld. EUR, Česká republika bude moci čerpat 20,5 mld. EUR a Polsko 82,5 mld. EUR. Ve vztahu k období 2007-2013 se v České republice jedná o více než 20% pokles, v Polsku naopak zaznamenáváme 20% nárůst finančních prostředků z EU (Evropská komise, 2014).

Příprava operačních programů probíhá dle nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1299/2013, 1301/2013 a 1303/2013 (EUR-Lex, 2013). Nařízení č. 1303/2013 stanovilo **tématické cíle** pro ESIF a společný strategický rámec:

1. posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací
2. zlepšení přístupu, využití a kvality informačních a komunikačních technologií
3. zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků
4. podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství
5. podpora přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik
6. ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů
7. podpora udržitelné dopravy (odstraňování překážek v síťových infrastrukturách)
8. podpora zaměstnanosti, kvalitních pracovních míst a mobility pracovních sil
9. podpora sociálního začleňování, boj proti chudobě a diskriminaci
10. investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku
11. posilování institucionální kapacity veřejných orgánů

Operační programy přeshraniční spolupráce naplňují cíl Evropská územní spolupráce (Cíl 2). Na Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2014 – 2020 bude z ERDF alokováno **226,2 milionů EUR**. Podporované území OP se nemění. Pro kontrolu přeshraniční spolupráce a dopadu projektů bude posílena úloha Společného sekretariátu (OPPS ČR-PR, 2014).

Na základě výše zmíněných tématických cílů byly definovány **investiční priority (IP) ERDF**. Pro OPPS ČR-PR jsou klíčové tyto priority:

- Podpora investic k řešení rizik, zajištění odolnosti pro případ katastrofy a rozvoj systémů krizového řízení (IP **5b**)
- Podpora zaměstnanosti rozvojem vnitřního potenciálu, včetně přeměny upadajících průmyslových oblastí, zlepšení dostupnosti a rozvoje zvláštních přírodních a kulturních zdrojů (IP **8b**)
- Investice do vzdělávání, odborné přípravy a školení za účelem získávání dovedností a celoživotního učení (IP **10b**)
- Posilování institucionální kapacity orgánů veřejné správy a zúčastněných subjektů a účinné veřejné správy (IP **11**)
(MMR, 2014)

Z investičních priorit ERDF byly vymezeny konkrétní **specifické cíle** pro rozvoj přeshraniční spolupráce (tab. 17). Přeshraniční spolupráce se zaměří na posílení bezpečnosti, rozvoj přírodního a kulturního dědictví (vč. růstu zaměstnanosti v této oblasti), zlepšení dopravní dostupnosti a prostupnosti hranic, na vzdělání a spolupráci institucí (OPPS ČR-PR, 2014)

Tab. 17: **Návrh** na zaměření OPPS ČR-PR 2014-2020 – specifické cíle, aktivity a rozdělení finančních prostředků (EUR)

Priorita	Specifický cíl	Aktivity	Cílová skupina	EUR
5b	Zvýšení přeshraniční akceschopnosti při řešení krizových situací	Investice do přeshraničního integrovaného záchranného systému (komunikace, vozidla)	záchranné a bezpečnostní složky (záchranná služba, policie, hasiči)	12,21 mil. (5,4 %)
8b	Zlepšení podmínek pro zaměstnanost využitím potenciálu přírodních a kulturních zdrojů regionu	Podpora využití a obnova kulturních objektů a přírodních atraktivit (infrastruktura, marketing)	obce, kulturní instituce, orgány ochrany přírody	135,72 mil. (60 %)
10b	Zlepšení postavení osob vstupujících na přeshraniční trh práce	Spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, příprava společných kurzů, jazykové vzdělávání	školská zařízení	10,18 mil. (4,5 %)
11	Zvýšení intenzity spolupráce institucí a komunit v příhraničním regionu	Podpora spolupráce veřejné správy a NNO, tvorba přeshraničních sítí	veřejná správa, NNO	54,51 mil. (24,1 %)
	Technická pomoc			13,57 mil. (6 %)

Zdroj: OPPS ČR-PR, 2014: *Aktuální stav přípravy Programu* (3.4.2014); *Intervenční logika* (27.3.2014).

Finální verze Programu bude Evropské komisi předložena ve 3. čtvrtletí 2014, příjem první projektů proběhne nejdříve v 1. čtvrtletí roku 2015 (OPPS ČR-PR, 2014).

8.4 STRATEGICKÁ ČÁST

Cílem této kapitoly je vytyčit perspektivy česko-polské přeshraniční spolupráce v zájmovém území pro období 2014-2020. Kapitola čerpá převážně z následujících strategických dokumentů:

- **Strategie rozvoje polsko-české spolupráce v Euroregionu Praděd na léta 2014 – 2020**
- Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009 – 2020
- Program rozvoje Olomouckého kraje (2012 – 2015)
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku
- Strategia rozwoju turystycznego pogranicza nysko – jesenickiego na obszarze Powiatu nyskiego
- Strategia Rozwoju Powiatu Prudnickiego (do roku 2015)
- Strategické plány měst (Krnov, Jeseník, Głubczyce, Prudnik, Nysa)

Důležitým zdrojem a inspirací jsou výsledky dotazníkového šetření, které bylo primárně zacíleno na starosty obcí. Klíčová otázka byla položena:

Jaké konkrétní projekty navrhujete pro rozvoj vaší obce (resp. SO ORP / powiatu) a pro posílení přeshraniční spolupráce v novém programovém období 2014 – 2020?

Dotazníkovému šetření se podrobně věnuje **kapitola č. 9**.

Přehledné odpovědi starostů (představitelů) obcí na tuto otázku přináší příloha č. 4.

V této kapitole jsou rovněž zmíněny vybrané projekty vytvořené účastníky česko-polského workshopu ve Vidnavě (7.-11.4.2014) uspořádaného v rámci projektu Edu2Work.

Cílem strategické části bylo vytvoření **projektové mapy** – obrázek č. 47. Projektová mapa obsahuje návrh projektů pro období 2014 – 2020 v zájmovém území. Čísla uvedená u navrhovaných projektů v závorkách se vztahují výhradně k této mapě a k seznamu budoucích projektů v příloze 2.

8.4.1 Posilování dostupnosti

Jedním z výrazných problémů zájmového území je špatná dopravní dostupnost exponovaných oblastí, zejména Osoblažského výběžku a horských sídel (viz kapitola 5.3.3). Po vstupu České republiky a Polska do Schengenského prostoru se výrazně zlepšila prostupnost státní hranice (zejména v Javornickém výběžku), přesto na některých místech je situace stále neuspokojivá (jižní část Osoblažska). V zájmovém území dosud nebyla zavedena funkční přeshraniční veřejná doprava s výjimkou železničního spojení Krnov – Głuchołazy – Jeseník. Samotná peážní trať se však řadí ke kritickým úsekům dopravní infrastruktury v regionu. Cílem navržených projektů je zlepšení přeshraniční dostupnosti pro zvýšení potenciálu ekonomického a sociálního rozvoje celého území.

• Zlepšení dopravní dostupnosti obcí na Osoblažsku

A. Vybudování silniční infrastruktury Slezské Rudoltice – Dobieszów (1)

Předmětem realizace projektu je vybudování přeshraniční silniční komunikace mezi obcemi Slezské Rudoltice a vsí Dobieszów o délce 2,2 km a rekonstrukce navazující okresní silnice, která spojuje Dobieszów se státní silnicí č. 38. Na české straně je nutná rekonstrukce místní komunikace v úseku Slezské Rudoltice – státní hranice. Realizace projektu by přinesla výrazné zlepšení dopravní dostupnosti Osoblažska ve směru od Krnova. Současná trasa z Krnova do Slezských Rudoltic po českém území měří 29 km, nová trasa by zkrátila cestu na polovinu. Využití nové trasy: individuální doprava, mezistátní linková autobusová doprava, vozidla integrovaného záchranného systému (výrazné zkrácení jízdních dob).

B. Vybudování silniční infrastruktury Slezské Pavlovice – Laskowice (2)

Cílem projektu je propojení nejsevernější obce Osoblažského výběžku se vsí Laskowice (silnicí č. 40) přeshraniční komunikací o délce 1,9 km. Realizace projektu by přinesla zlepšení dostupnosti ve směru na Prudnik a Biało – využití pro cestovní ruch a dojížděku za maloobchodem (Strategie Euroregionu Praděd 2014-2020, 2013). Projekty přeshraničních komunikací v dotazníkovém šetření podporují starostky Dívčího Hradu a Osoblahy.

• Zavedení pravidelné přeshraniční veřejné dopravy (3)

V současné době není přeshraniční doprava (s výjimkou peážní trati) provozována. Před vlastním zavedením by proběhla analýza potenciálu využití přeshraniční dopravy (cestovní ruch, dojíždka do práce) a vypracován plán vzájemné koordinace jízdních řádů. Cílem je vytvoření přeshraničního funkčního regionu. Po zavedení přeshraničních spojení se očekává zvýšení cestovního ruchu (Strategie Euroregionu Praděd 2014-2020, 2013).

Návrh linek přeshraniční veřejné dopravy

1. 🚆 Krnov – Głuchołazy – Jeseník / Głuchołazy – Nysa
2. 🚆 Ostružná – Jeseník – Nysa – Opole / Wrocław
3. 🚆 Ostrava – Krnov – Głuchołazy – Nysa – Opole / Wrocław (TEN-T)
4. 🚆 Třemešná ve Slezsku – Osoblaha – Račławice Śląskie
5. 🚌 Krnov – Głubczyce
6. 🚌 Krnov – Prudnik

Páteřní dopravu v návrhu zajišťuje železniční linka Krnov – Głuchołazy – Jeseník, ve stanici Głuchołazy bude umožněn přestup na obnovený spoj Głuchołazy – Nysa. V turistické sezóně je vhodné zavedení přímých vlaků na lince Ostružná – Nysa – Opole. Opolské vojvodství uvažuje o zavedení přímého víkendového spoje Wrocław – Mikulovice (Rynek Kolejowy, 2014), podobně může vzniknout dálkové spojení Ostrava – Krnov – Opole / Wrocław. Nezbytné jsou značné investice do železniční infrastruktury – zajištění konkurenceschopnosti spojení. K získání finančních prostředků by výrazně přispělo zařazení trati do transevropské sítě TEN-T. Pro zlepšení dopravní dostupnosti a zvýšení cestovního ruchu je dále navrhováno prodloužení osoblažské úzkorozchodné dráhy do polských Račławic (viz dále). Z autobusových linek je navrhováno spojení Krnov – Głubczyce a Krnov – Prudnik (partnerská města). Tyto linky lze na rozdíl od železničních spojů zavést velmi rychle – prodloužením polské autobusové linky Głubczyce – Pietrowice do Krnova a české autobusové linky Krnov – Bartultovice do Prudniku. Obdobně lze zavést i další spojení, např. Javorník – Paczków.

Zavedení přeshraniční hromadné dopravy doporučuje *Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury Moravskoslezského kraje (2008) – cíl Posilování vnitřní soudržnosti území česko-polského pohraničí* (posílení mikroregionálních vazeb, rozvoj cestovního ruchu, pracovní dojíždka).

• Revitalizace peážní trati Jindřichov ve Slezsku – Głuchořazy – Mikulovice (4)

Peážní trať o délce 17 km je dlouhodobě v nevyhovujícím technickém stavu. Tuto problematiku řeší projekt *Revitalizace přeshraniční trati železničního spojení mezi Mikulovicemi – Głuchořazy (PL) – Jindřichovem ve Slezsku* (vedoucí partner: Gmina Głuchořazy, partneři: PKP PLK, KIDSOK), který byl připraven k podání na poslední výzvu OPPS ČR-PR 2007-2013 ke dni 31.1.2014. Od projektu však nakonec odstoupil správce polské železniční infrastruktury – Polskie Linie Kolejowe (PKP PLK).

Cílem zmíněného projektu je zvýšení traťové rychlosti, zvýšení bezpečnosti provozu (modernizace zabezpečovacího zařízení) a výstavba dvou nových zastávek (Głuchořazy Centrum a Pokrzywna v rekreační oblasti Gór Opawskich). Plánovaný rozpočet projektu je 2 475 000 EUR (Olomoucký kraj, 2013).

Moravskoslezský kraj a Opolské vojvodství podporují zařazení dopravního multimodálního koridoru Ostrava – Krnov – Nysa – Opole do transevropské dopravní sítě TEN-T (Moravskoslezský kraj, 2012). Projekt rekonstrukce železniční trati v dotazníkovém šetření navrhovali starosta Jindřichova („*Rekonstrukce železnice Šumperk – Głuchořazy – Krnov*“) a starostka Jeseníku, která podpořila „*napojení na další železniční trasu do polského vnitrozemí*“. Projekt revitalizace železniční trati podporuje také *Obywatelski Komitet Obrony Kolei na Opolszczyźnie* (OKOKO).

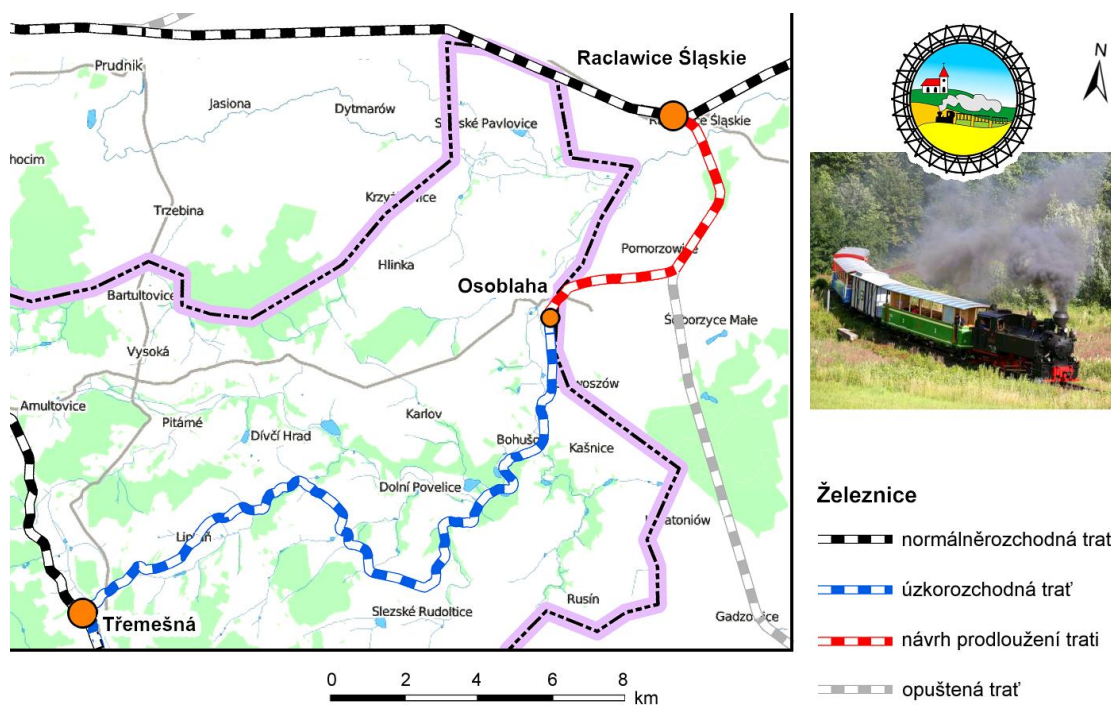

Obr. 44: Železniční stanice Głuchořazy

Autor: Michael Cestr

• Prodloužení úzkorozchodné dráhy Třemešná – Osoblaha do Polska (5)

Předmětem realizace projektu je prodloužení úzkorozchodné dráhy Třemešná ve Slezsku – Osoblaha do stanice Raclawice Śląskie. Prodloužením trati o 8 km vznikne unikátní mezistátní úzkorozchodná dráha a dojde k propojení železničních tratí č. 292 (Krnov – Šumperk) a č. 137 (Kędzierzyn-Koźle – Nysa), jak ukazuje obrázek č. 45. Nová trať částečně využije těleso zrušené železnice Głubczyce – Raclawice Śląskie a také příhradový most nad řekou Osoblahou (Slezské zemské dráhy, 2014). Hlavním cílem projektu je zvýšení cestovního ruchu (provoz historických vlaků v letní sezóně) a propojení české a polské železniční sítě a s tím související zlepšení dopravní dostupnosti regionu.

Obr. 45: Návrh na prodloužení úzkorozchodné dráhy Třemešná – Osoblaha do Polska
Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1. Logo: Mikroregion Osoblažsko, 2014.

Nositelem projektu je společnost Slezské zemské dráhy, která na trati provozuje sezónní historické vlaky. Projekt podporují zástupci českých příhraničních obcí a města Prudniku a je součástí *Strategie rozvoje polsko-české spolupráce v Euroregionu Praděd na léta 2014 – 2020*.

Projekt může společně s dalšími investicemi (především rekonverze zámků) přispět k vytvoření silné turistické destinace.

8.4.2 Ochrana životního prostředí

Strategie rozvoje polsko-české spolupráce v Euroregionu Praděd (2013) v oblasti životního prostředí stručně uvádí tyto investiční priority:

- *Ochrana, podpora a rozvoj kulturního a přírodního dědictví*
- *Zachování a obnova biologické rozmanitosti, ochrany a obnovy půdy a podpory ekosystémových služeb, včetně sítě NATURA 2000 a ekologických infrastruktur*

SWOT analýza *Strategie Euroregionu Praděd* v této oblasti za silnou stránku označuje *čisté životní prostředí*, ale zároveň tvrzení, že *formy ochrany přírody nejsou ohrožením pro rozvoj cestovního ruchu*. Za hrozbu uvádí *degradaci přírodních a krajinných hodnot (zejména na české straně)*.

Strategický plán rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009 – 2020 vymezuje v oblasti životního prostředí specifické strategické cíle (včetně návrhů projektů):

- *Podstatně zlepšit kvalitu ovzduší v kraji a rozvíjet technické podmínky nezbytné pro kvalitní životní prostředí (ekologizace průmyslových podniků, šetrné kotle v domácnostech, výsadba izolační zeleně, výstavba kanalizací a ČOV...)*
- *Podporovat druhovou rozmanitost, ekologicky stabilní krajinu včetně postindustriální a udržitelné zemědělství (ÚSES, revitalizace říčních systémů, záchranné stanice živočichů, protierozní opatření)*
- *Rozvíjet kulturu chování, odpovědnosti a ohleduplnosti k životnímu prostředí (naučné stezky, školní vzdělávací systémy)*

Program rozvoje Olomouckého kraje uvádí jen obecné cíle do roku 2015: *vytýčení lokalit Natura 2000, regulace a monitoring kvality ovzduší, postupný přechod k centrálně řešenému nakládání s odpady, ochrana spodních i povrchových vod, zemědělského a lesního půdního fondu, vydávání stanovisek k projektům z hlediska vlivu na životní prostředí (Olomoucký kraj, 2011)*.

Oblastí životního prostředí se zabývá také *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku (2012)*, ve které je vymezen cíl *Vysoká kvalita životního prostředí* – strategie navrhuje výstavbu ČOV, kanalizací, podporu nízkouhlíkové ekonomiky, ochranu biodiverzity a krajiny a racionální využívání přírodních zdrojů.

V dotazníkovém šetření navrhli projekty v oblasti ochrany životního prostředí, konkrétně **výstavbu kanalizace a ČOV (6)**, tři představitelé obcí (Uhelná, Velká Kraš, Zátor).

Jedním z důležitých témat ochrany životního prostředí jsou **revitalizace vodních toků** (s cílem zvýšení protipovodňové ochrany a ekologické stability krajiny). Tématem se zabýval také workshop projektu Edu2Work ve Vidnavě (2014), konkrétně pracovní skupina zaměřená na přeshraniční ekosystémové služby. Příkladem projektu v této oblasti je **revitalizace Centrálního parku v Krnově (7)**. Projekt navrhuje realizaci odsazené hráze s cyklostezkou a paralelním říčním korytem s vodními prvky (obr. 46). Cílem projektu je zajištění účinné protipovodňové ochrany města a vytvoření nové rekreační zóny v blízkosti centra města (Atelier Fontes, 2010).

Obr. 46: Návrh revitalizace Centrálního parku v Krnově

Zdroj: Atelier Fontes, 2010

8.4.3 Cestovní ruch

Oblast cestovního ruchu patří ke stěžejním tématům přeshraniční spolupráce. Zájmové území se vyznačuje vysokou turistickou atraktivitou především v oblasti přírodního dědictví. Ve strategických dokumentech je cestovnímu ruchu věnována značná pozornost.

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje v této oblasti uvádí specifický strategický cíl *Stát se krajem špičkových „služeb pro 5 milionů“ – rozšířit nabídku volnočasové infrastruktury a služeb pro obyvatele kraje a návštěvníky ze sousedních regionů*, mezi konkrétními projekty strategie jmenuje rozvoj úzkorozchodné železnice Třemešná ve Slezsku – Osoblaha, včetně prodloužení do Polska. *Program rozvoje Olomouckého kraje* deklaruje pouze obecnou podporu cestovního ruchu.

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego zdůrazňuje značný potenciál rozvoje v oblasti cestovního ruchu (historické památky měst, Nyské a Otmuchówské jezero, Góry Opawskie) a zmiňuje potřebu meziregionální spolupráce při tvorbě turistických produktů.

Strategie rozvoje Euroregionu Praděd představuje operační cíl **zavedení společné turistické značky** jako hlavní rozvojové příležitosti euroregionu. V euroregionu jsou v obecné rovině navrženy následující strategické projekty:

- *Rozvoj komplementární turistické nabídky na česko-polském pohraničí*
- česká strana – zimní sporty, pěší turistika; polská strana – vodní sporty; propojení – cyklistické trasy
- *Propagace cestovního ruchu v euroregionu Praděd*
- webové stránky v 5 jazykových mutacích, moderní logo, publikace, turistické balíčky, reklamní kampaň – TV, časopisy, světové turistické portály
- *Investice do cestovního ruchu v partnerství veřejného a soukromého sektoru*
- realizace PPP projektů – hotely, aquaparky, sjezdovky
- *Malá turistická infrastruktura v euroregionu Praděd*
- rozvoj drobné přeshraniční turistické infrastruktury (např. odpočívadla)
- *Vytvoření úzkokolejného spojení Osoblaha – Raclawice Śląskie* (viz výše)

Strategia rozwoju turystycznego pogranicza nysko – jesenińskiego na obszarze Powiatu nyskiego (2009) zakládá koncepci rozvoje cestovního ruchu na principu „*Léto na Nysku, zima v Jeseníkách*“ – na polské straně zdůrazňuje potenciál vodních nádrží a řek, na české straně CHKO Jeseníky. Propagace regionu je založena na tradici Nyského knížectví a na geografické poloze – „Země jezer a hor“ (Górskie Pojezierze).

Strategia Rozwoju Powiatu Prudnickiego (2000) klade důraz na rozvoj agroturistiky, aktivní turistiky a církevní turistiky. Hlavním centrem cestovního ruchu jsou Góry Opawskie a město Prudnik.

Strategický plán rozvoje města Jeseníku (2012) označuje potenciál území města v oblasti cestovního ruchu za málo využitý a se zhoršující se tendencí (podle vývoje počtu návštěvníků). Strategickými záměry jsou *redefinice produktu cestovního ruchu města a tvorba podmínek pro rozvoj suprastruktury a související infrastruktury*.

Strategický plán rozvoje města Krnova (2009) uvádí konkrétní aktivity pro rozvoj cestovního ruchu v rámci dvou opatření: *Rozvoj turistických atraktivit ve městě* (zlepšení orientačního systému, zpřístupnění kláštera a věže radnice) a *Rozvoj infrastruktury cestovního ruchu* (rekonstrukce hotelu Slezský dům, rozvoj kongresové turistiky – Palác Silesia).

Strategia rozwoju gminy Głubczyce (2001) uvádí vysoký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, z lokalit konkrétně uvádí přírodní park Las Głubczycki, autokemp a přírodní koupaliště v Pietrowicích a cyklistické trasy.

Metodicky nejdokonalejší strategii rozvoje cestovního ruchu má Powiat nyski, který se jako jediný z územních jednotek podrobně věnuje také propagaci – tvorbě marketingových značek a turistických produktů. Důraz je kladen na jedinečnost destinace.

Návrh marketingových značek (vychází z lokální či regionální identity):

- **Krnov** – Slezský Manchester, Město textilu a varhan; Krnovské knížectví
- **Jeseník** – Město Vincenze Priessnitze
- **Nysa** – Slezský Řím
- **Paczków** – Polské Carcassonne
- **Slezské Rudoltice** – Slezské Versailles

Návrhy konkrétních projektů v oblasti cestovního ruchu:

- **Rozvoj sítě přeshraničních cyklostezek – podpora cykloturistiky**

- A. Dražní stezka Krnov – Głubczyce (8)**

- Projekt zahrnuje vybudování cyklistické stezky na tělese zaniklé železniční trati z Krnova do Głubczyc. Cílem projektu je bezpečné a atraktivní spojení partnerských měst pro cyklisty – posílení přeshraniční spolupráce obou měst.

- B. Cyklostezka Mikulovice – Głuchołazy (9)**

- Cílem projektu je vybudovat bezpečné cyklistické spojení obou obcí. Stezku je vhodné vést kolem řeky Bělé s napojením na stávající síť cyklotras.

- C. Cyklistické propojení Rychlebských stezek a Otmuchówa (10)**

- Cílem projektu je vytvoření funkční přeshraniční cyklotrasy, která propojí dvě destinace cestovního ruchu: Rychlebské stezky (Černá Voda) a Otmuchówské jezero. Cyklotrasa je vedena přes Vidnavu a PR Vidnavské mokřiny, kde je doporučováno vybudování dřevěné vyhlídky. V Otmuchówě projekt počítá s vybudováním půjčovny a servisu jízdních kol (Edu2Work Vidnava, 2014).

Projekty přeshraničních cyklistických stezek v dotazníkovém šetření navrhuje 35 % představitelů obcí (viz kapitola č. 9).

- **Multifunkční hala včetně zimního kluziště a krytého bazénu Jeseník (11)**

Projekt multifunkční sportovně-kulturní haly byl v dotazníkovém šetření navržen starostkou Jeseníku. Projekt přináší zlepšení kulturní a sportovní infrastruktury a rozšíření nabídky cestovního ruchu. Projekt je vhodné financovat z IROPu.

- **Výstavba aquaparku v Krnově a rekonstrukce koupaliště v Głubczycích (12)**

Projekt počítá s přestavbou městských lázní v Krnově na aquapark a rekonstrukcí koupaliště v Głubczycích – vytvoření komplementární nabídky pro celoroční rekreaci. Projekt v dotazníkovém šetření navrhl projektový manažer Krnova.

- **Rekonverze a revitalizace zámků na Osoblažsku (13)**

Nejcennější zámky se nachází ve Slezských Rudolticích a Dívčím Hradě. Rudoltický zámek prochází postupnou revitalizací a je přístupný veřejnosti. Dívčí Hrad je vlivem zanedbané údržby (Ministerstvo zdravotnictví) v nevyhovujícím stavu. Rekonverze zámku s využitím evropských fondů (IROP či OPVS) by přinesla růst cestovního ruchu – turistické centrum Osoblažska, muzeum, ubytování na zámku.

8.4.4 Prevence rizik

Oblasti prevence rizik je v příhraničí věnována velká pozornost. *Strategie Euroregionu Praděd* (2013) definuje v této oblasti specifický strategický cíl *Zúžení spolupráce v rámci integrovaného záchranného systému (IZS)*. Strategie zdůrazňuje potřebu osvobození vozidel IZS od dálničních poplatků, unifikaci komunikačního systému a zavedení přeshraničního systému varování obyvatelstva před mimořádnými událostmi. Tento systém je samozřejmě nutné vytvořit v celém česko-polském pohraničí – je žádoucí spolupráce všech euroregionů.

Projekt na vytvoření **společného záchranného systému (17)** včetně modernizace objektů, pořízení nových vozidel a vybavení v dotazníkovém šetření navrhl projektový manažer Města Krnova, rozvoj záchranných systémů preferuje také starosta Hošťálkov. Starosta Zlatých Hor navrhuje přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotní péče (rychlá záchranná služba).

8.4.5 Ostatní projekty

Mezi ostatními navrhovanými projekty můžeme jmenovat kulturní, společenské a volnočasové akce, projekty institucionální spolupráce a spolupráce v oblasti vzdělávání. V návrzích představitelů obcí (dotazníkové šetření) se objevují projekty rekonstrukcí sportovišť, pořádání přeshraničních trhů, společných akcí pro mládež a seniory či vytvoření společného informačního systému.

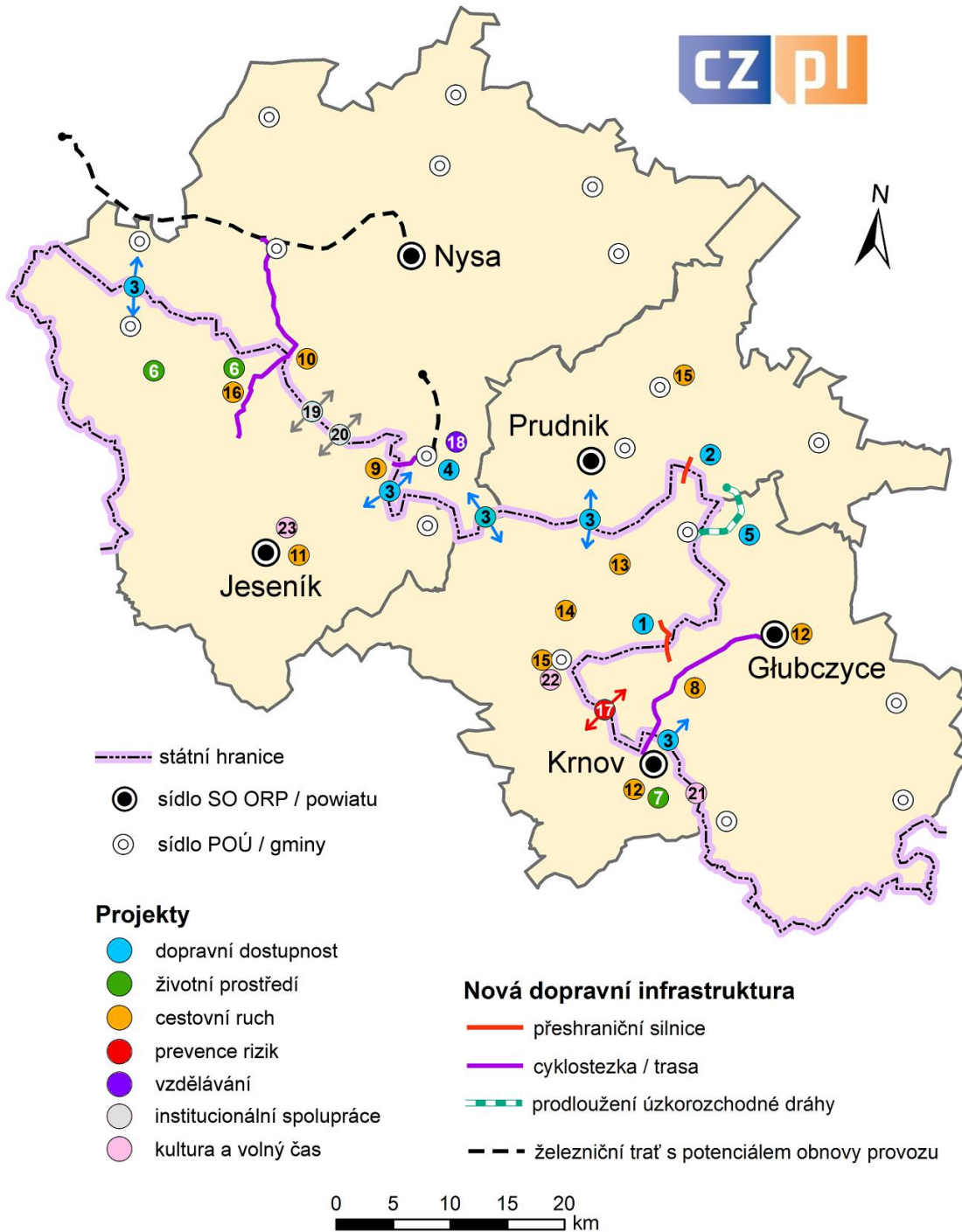
Strategie Euroregionu Praděd (2013) navrhuje následující strategické projekty:

- *Platforma pro výměnu informací o odborných specializacích a vytváření přeshraničních center pro certifikaci* (cíl: zvýšení zaměstnanosti)
- *Vytvoření nástrojů pro přívětivou a efektivnější veřejnou správu*
- *Aktivizace občanské společnosti* (zvýšení aktivity NNO)
- *Aktivizace VŠ a vědeckých institucí* (realizace vědecko-výzkumných projektů)

V rámci workshopu Edu2Work byl vytvořen projekt přeshraničního **vzdělávacího centra v Gluchołazech (18)**, které by se zaměřilo na kulturně-vzdělávací program pro žáky základních a středních škol (včetně jazykové výuky), o víkendech na programy pro rodiny s dětmi. Vzdělávací centrum klade důraz na práci v týmech a metodu „Škola hrou“ (Edu2Work Vidnava, 2014).

• Přeshraniční karta Euroregionu Praděd (20)

Cílem projektu je zavedení přeshraniční karty, která bude fungovat jako elektronická peněženka a zároveň jako slevová karta. Kartu bude možné využít převážně v kulturních zařízeních či ve veřejné dopravě a přinese výrazné zjednodušení plateb (Edu2Work Vidnava, 2014 - *Síťování*).

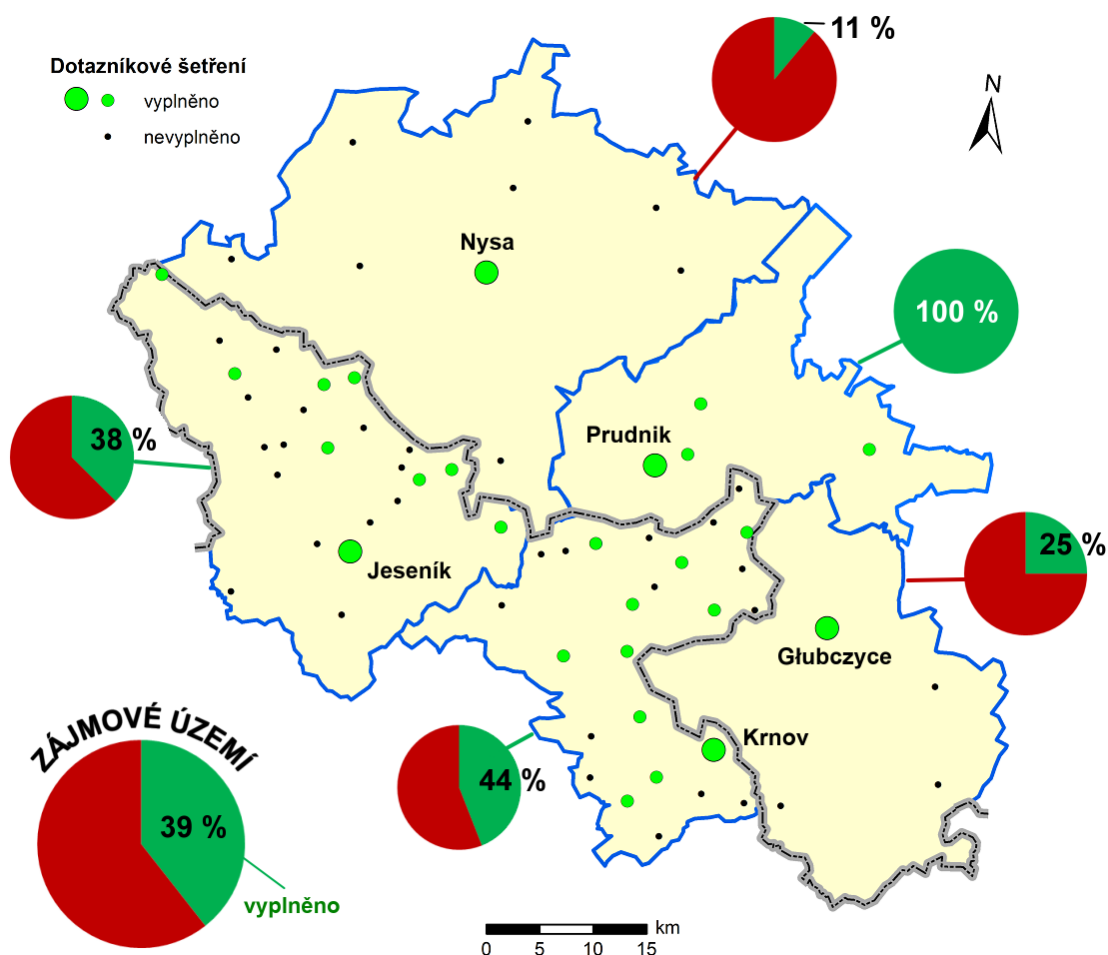

Obr. 47: Projektová mapa: návrhy projektů v novém programovém období 2014 – 2020
Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1. Seznam návrhů projektů viz příloha č. 2.

9 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dotazníkové šetření *Hodnocení možnosti využití projektů česko-polské přeshraniční spolupráce*, které bylo cíleno na představitele (starosty) všech českých a polských obcí v zájmovém území, proběhlo v **1. čtvrtletí roku 2014**. Termín dotazníkového šetření byl stanoven tak, aby bylo možné hodnotit již ukončené projekty v rámci programového období 2007–2013 a aby bylo zjištěno co nejvíce informací k připravovaným projektům v období 2014–2020.

V zájmovém území se nachází celkem **66 obcí** (na české straně 49 obcí, na polské straně 17 gmin). Žádosti o vyplnění dotazníku vyhovělo **26** představitelů obcí (20 českých a 6 polských obcí). Podíl vyplněných dotazníků činí **39 %** (na české straně 41 %, na polské straně 35 %). Zapojení obcí do výzkumu znázorňuje obrázek č. 48.

Obr. 48: Výzkum přeshraniční spolupráce – zapojení obcí do dotazníkového šetření
Vytvořeno v programu ArcGIS 10.1.

Průběh dotazníkového šetření

Pro podporu výzkumu byly vytvořeny webové stránky <http://cz-pl.euweb.cz> v české a polské jazykové mutaci. Webové stránky obsahují základní informace o projektech OPPS ČR-PR 2007–2013 (včetně mapy projektů) a on-line dotazník vytvořený službou **Google Drive** (dotazník je rovněž v příloze č. 3). Žádosti o vyplnění dotazníku byly odesílány primárně prostřednictvím elektronické pošty, ve většině případů na e-mailovou adresu starosty/starostky (v některých případech na podatelnu). Žádost byla starostům odesílána opakovaně (až třikrát). Vzhledem k nulové odezvě z polské strany byly osobně navštíveny tyto úřady:

- Urząd Miasta i Gminy Głubczyce – *vyplnil projektový manažer*
- Urząd Miasta i Gminy Prudnik – *vyplnil projektový manažer*
- Urząd Miasta i Gminy Nysa – *vyplnila projektová manažerka*
- Starostwo Powiatowe w Głubczycach
- Starostwo Powiatowe w Prudniku
- Starostwo Powiatowe w Nysie

Na úřadech powiatů byla podána žádost o rozeslání dotazníků na gminy oficiální cestou. Této žádosti bylo vyhověno, úspěšná byla jen v případě prudnického powiatu.

Na české straně proběhlo osobní setkání se starosty na Správní radě Mikroregionu Krnovsko dne 12.3.2014, k osobním setkáním se starosty došlo také na Jesenícku (Vidnava, Javorník). Ani osobní setkání nebylo vždy zárukou vyplnění dotazníku (Úvalno, Javorník). Za důvody nevyplnění dotazníku lze označit pracovní vytíženost, ale také nezáměr o čerpání z evropských fondů či přeshraniční spolupráci, v některých případech i neochotu („*blížící se komunální volby*“). Dotazník nejrychleji vyplnili zástupci obcí: Slezské Rudoltice, Krnov, Zlaté Hory, Hradec-Nová Ves, Uhelná, Černá Voda a Třemešná (do týdne od žádosti).

Dotazník se skládá ze čtyř povinných otázek, z nichž dvě se týkají hodnocení programového období 2007–2013 a dvě budoucího rozvoje obcí a přeshraniční spolupráce v období 2014–2020. Pro rozlišení oblastí podpory jsou použity barvy:

- Doprava ■ Životní prostředí ■ Cestovní ruch ■ Prevence rizik
- Vzdělávání ■ Institucionální spolupráce ■ Kultura

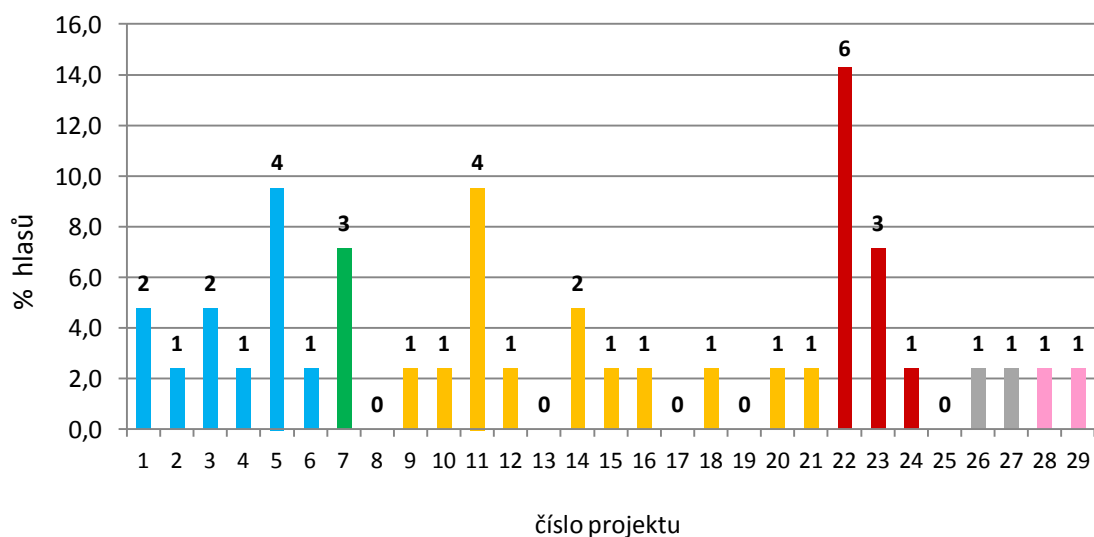
Analýza výsledků dotazníkového šetření

Otázka č. 1 byla položena:

CZ: Které z projektů OP Přeshraniční spolupráce 2007–2013 (dle seznamu) považujete pro rozvoj vaší obce či správního obvodu ORP / powiatu za nejužitečnější (uved'te prosím 1 – 3 projekty), stručně zdůvodněte.

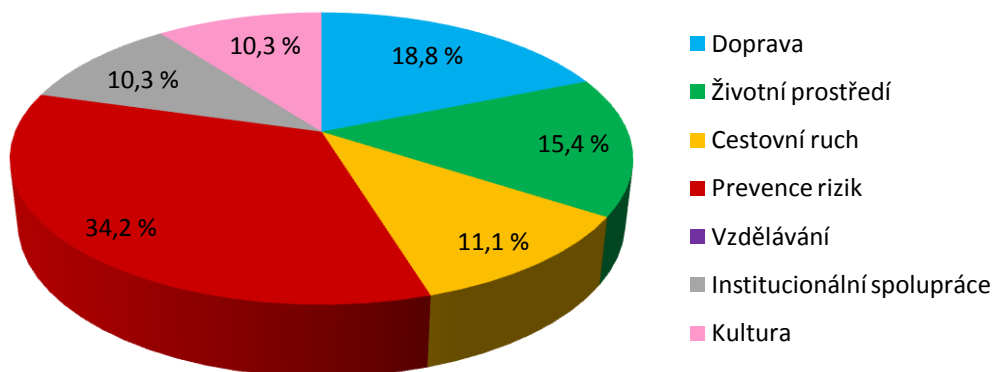
1

Představitelé obcí své odpovědi vybírali ze **seznamu realizovaných projektů** (viz příloha 1). Číslování projektů je shodné s projektovou mapou na straně 65 (obrázek č. 24). Možnost vybrat tři projekty využilo pouze osm respondentů, naopak pět respondentů jako odpověď výslovně uvedlo „žádný“, což zřejmě vypovídá o nedostatečné schopnosti dohlédnout za hranice své obce. Projekty získaly celkem 42 hlasů, za nejužitečnější byl označen projekt č. 22 *Vytvoření logistického základu pro přeshraniční působení záchranných složek* (6 hlasů), který byl realizován na území Prudniku a Města Albrechtic. Z oblasti dopravní dostupnosti byl za nejužitečnější označen projekt č. 5 *Navrácení přeshraniční funkce cesty Prudnik – Rylovka*, z oblasti cestovního ruchu projekt č. 11 *Slezsko bez hranic – rozhledny a vyhlídková místa*. Rozložení hlasů mezi projekty názorně ukazuje obrázek č. 49. Tabulka č. 18 přináší zdůvodnění projektů.

Obr. 49: Rozložení hlasů představitelů obcí mezi projekty OPPS ČR-PR 2007-2013

Po přepočtení na oblasti podpory (se zohledněním rozdílného počtu projektů v jednotlivých oblastech) zjistíme, že představitelé obcí považují v rámci realizovaných projektů za nejužitečnější projekty v oblasti **prevence rizik** (obrázek č. 50) – získaly průměrně 3,3 hlasů. Na druhém místě jsou projekty dopravní infrastruktury (průměrný zisk 1,8 hlasů), na třetím projekty cestovního ruchu (1,1 hlasů na projekt).

Obr. 50: Oblasti podpory OPPS ČR-PR 2007 – 2013 – hodnocení užitečnosti projektů

Tab. 18: Zdůvodnění realizace projektů podle starostů (představitelů) obcí

Číslo	Zdůvodnění	Autor
3	<i>Pro přeshraniční styk je nutná kvalitní dopravní infrastruktura</i>	P. Viazanička Černá Voda
5	<i>Došlo nejen k vybudování funkční silnice, ale ke skutečnému propojení pohraničních oblastí</i>	R. Zwojewski Prudnik
7	<i>Odkanalizování celé části Krnova, kde byly septiky s přepady, které ústily přímo do řeky. Polská strana řešila obdobný problém</i>	M. Skalka Krnov
7	<i>Zabezpečení řeky Opavice z hlediska protipovodňové ochrany</i>	P. Maleńczyk Głubczyce
11	<i>Rozšíření sítě vyhlídkových věží destinace Slezsko bez hranic má značný vliv na posilování česko-polského partnerství</i>	K. Grelich-Deszczka Biata
11	<i>Nová rozhledna, nové možnosti pro využití jak turistů tak místních obyvatel, vhodné místo pro setkávání...</i>	J. Hanusová M. Albrechtice
12	<i>Projekt přispěl ke zvýšení počtu turistů</i>	T. Mazur Głogówek
14	<i>Realizací projektu bylo dosaženo turistické aktivity v rámci příhraničních oblastí, které mají dlouhou historii a bohatou kulturní tradici.</i>	V. Adámek Jindřichov
16	<i>Projekt napomáhá zvyšování cestovního ruchu, tudíž podporuje zaměstnanost ve městě Jeseník</i>	M. Fomiczewová Jeseník
22	<i>Vytvoření logistického základu zvýšilo pocit bezpečí v oblasti dosahu projektu</i>	R. Zwojewski Prudnik

Poznámka: Číslování projektů odpovídá číslům v seznamu projektů 2007-2013 – viz příloha č. 1.

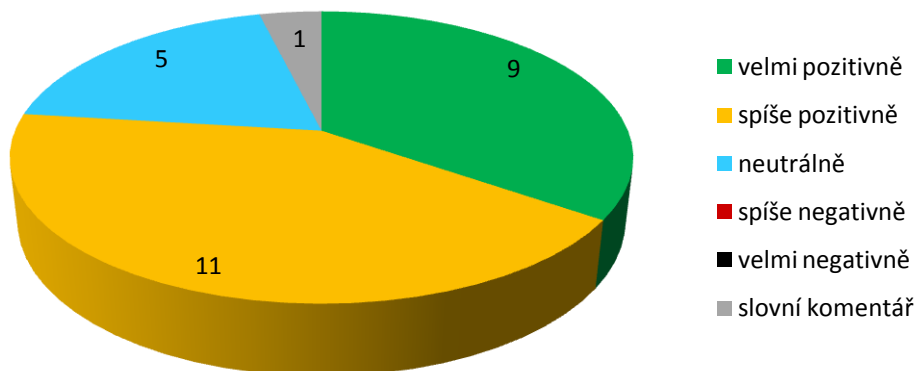
Otázka č. 2 byla položena:

Jak celkově hodnotíte projekty OP Přeshraniční spolupráce 2007–2013?

- a) velmi pozitivně b) spíše pozitivně c) neutrálně d) spíše negativně
e) velmi negativně f) vaše slovní hodnocení _____

2

Většina respondentů (42 %) byla s projekty OP Přeshraniční spolupráce *spíše spokojena*, 35 % představitelů obcí bylo *velmi spokojeno*. *Neutrálně* hodnotí projekty pět starostů (Brantice, Mikulovice, Slezské Rudoltice, Třemešná, Uhelná). Žádný ze zapojených respondentů nemá negativní pohled na přeshraniční projekty. Starostka Zátoru uvedla slovní komentář: „*Nemohu hodnotit, nevyužíváme společné projekty*“.

Obr. 51: Hodnocení projektů OP Přeshraniční spolupráce 2007 – 2013

Samotné projekty jsou hodnoceny většinou pozitivně, přesto se v malých obcích objevují problémy s velkou administrativní zátěží a financováním evropských projektů (nutnost předfinancování). Tento problém vyjadřuje komentář starosty Jindřichova: „*V rámci přípravy a realizace projektu je do budoucna zapotřebí zjednodušit administrativu řízení projektů a urychlit financování v rámci dotací pro dotčené obce.*“ Malé (české) obce jsou většinou odkázány na spolupráci se silnějším projektovým partnerem, velké investiční akce si často vůbec nemohou dovolit, což ve svém vyjádření potvrzuje starostka Býkova-Láryšova: „*Na akce typu kanalizace nemáme z našeho malého rozpočtu dostatek finančních prostředků a vysoké půjčky se nám banky zdráhají půjčit.*“

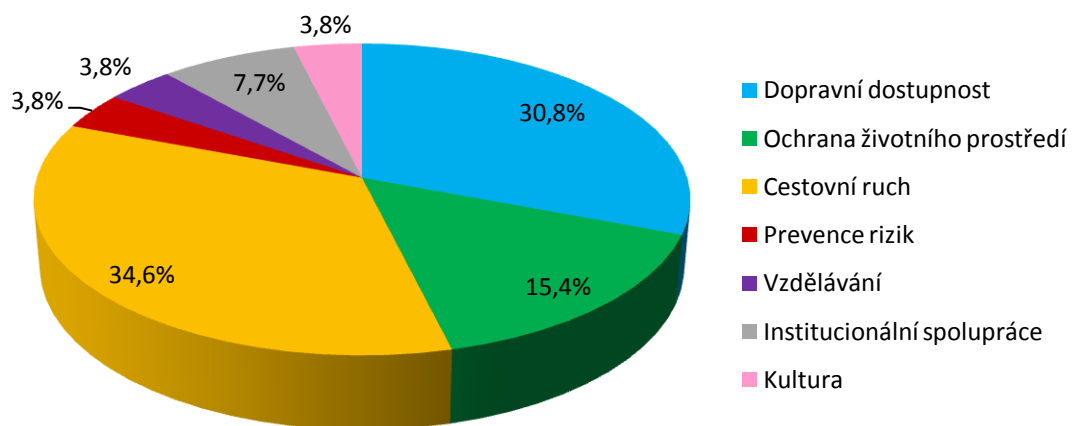
Otázka č. 3 zní:

Jakou oblast podpory přeshraniční spolupráce byste jako starosta (starostka) obce v novém programovém období 2014-2020 preferoval/a?

- a) dopravní dostupnost - rekonstrukce silniční a železniční sítě...*
- b) ochrana životního prostředí - budování kanalizace, ČOV, péče o zeleň a krajinu*
- c) cestovní ruch - rekonstrukce a zpřístupnění památek, cyklostezky, propagační materiály*
- d) prevence rizik - koordinace a vybavení záchranných složek na obou stranách hranice*
- e) vzdělávání - spolupráce škol na obou stranách hranice pro vyšší uplatnitelnost na trhu práce*
- f) územní spolupráce česko-polských institucí*
- g) společenské, kulturní a volnočasové akce*

3

Preference projektů v oblastech cestovního ruchu a dopravní dostupnosti jsou celkově téměř vyrovnané, na české straně převládá podpora výstavby a rekonstrukce dopravní infrastruktury, na polské straně výrazně podpora cestovního ruchu (5 z 6 respondentů). Rozložení odpovědí znázorňuje obrázek č. 52.

Obr. 52: Preference oblastí podpory přeshraniční spolupráce v období 2014 – 2020

4. otázka zní:

Jaké konkrétní projekty navrhujete pro rozvoj vaší obce (resp. SO ORP / powiatu) a pro posílení přeshraniční spolupráce v novém programovém období 2014-2020?

4

Tab. 19: Výsledky – návrhy projektů pro rozvoj obcí a přeshraniční spolupráce (výběr):

	Návrh	Autor
DOPRAVA	<i>Propojení cest Slezské Pavlovice - Polsko – dva směry (2)</i>	B. Mruzíková Dívčí Hrad
	<i>Rekonstrukce železničního spojení Jeseník-Głucholazy-Jindřichov (4)</i>	M. Fomiczewová Jeseník
ŽP	<i>Vybudování kanalizace a ČOV (6)</i>	3 respondenti Uhelná, V.Kraš, Zátor
CESTOVNÍ RUCH	<i>Výstavba přeshraničních cyklostezek (8, 9, 10)</i>	9 respondentů
	<i>Multifunkční sportovně kulturní hala včetně zimního kluziště a krytého bazénu v Jeseníku (11)</i>	M. Fomiczewová Jeseník
	<i>Výstavba aquaparku v Krnově a rekonstrukce koupaliště v Glubczycích (12)</i>	M. Skalka Krnov
	<i>Výstavba lyžařského vleku s možností letní volnočasové aktivity - bobová dráha (14)</i>	R. Kocián Třemešná
	<i>"Spotkania zabytkami" - propagace Bialy a M. Albrechtic (15)</i>	K. Grelich-Deszczka Biała
	<i>Modernizace venkovního areálu koupaliště ve Velké Kraši (16)</i>	V. Kočí Velká Kraš
RIZIKA	<i>Společný záchranný systém - hasiči, protipovodňová ochrana - rekonstrukce budov, nákup vybavení, hasičských automobilů... (17)</i>	M. Skalka Krnov
	<i>Spolupráce v oblasti zdravotní péče - rychlá záchranná služba (17)</i>	M. Rác Zlaté Hory
	<i>Společný informační systém (19)</i>	M. Rác Zlaté Hory
KULTURA	<i>Společná rekonstrukce hřišť (česká i polská strana) s navázáním sportovních aktivit (21)</i>	M. Skalka Krnov
	<i>Vybudování venkovního zázemí pro společné setkávání (22)</i>	J. Hanusová M. Albrechtice
	<i>Přeshraniční společné trhy s regionálními produkty (23)</i>	M. Fomiczewová Jeseník

Zdroj: Dotazníkové šetření. Kompletní přehled viz příloha č. 4. Čísla v závorce uvádí polohu na obr. 47.

V oblasti posilování dopravní dostupnosti byly nejčastěji navrhovány projekty silniční infrastruktury, dvakrát zazněl návrh na rekonstrukci železniční trati (peážní úsek). Projektům dopravní infrastruktury jsou věnovány strany 102 – 105. Objevily se také obecné návrhy – např. *zvýšení bezpečnosti na cestách*. V cestovním ruchu výrazně dominovaly návrhy na výstavbu cyklistických stezek – navrženo devíti respondenty (35 %), konkrétně byl jmenován projekt stezky Jeseník – Mikulovice – Gluchořazy. Projekty cestovního ruchu jsou řešeny na stranách 108 – 110. Projekty v oblasti prevence rizik navrhují dva představitelé obcí. V oblasti kulturní a společenské spolupráce bylo navrženo velké množství projektů – je to oblast spolupráce, kterou můžou obce nejvíce ovlivnit a také nejlépe financovat. Výběr navržených projektů pro programové období 2014 – 2020 je popsán v tabulce č. 19, kompletní přehled výsledků je v příloze č. 4.

Slovní hodnocení projektů – komentáře

Několik respondentů využilo možnosti a podělilo se o svůj názor či zkušenosti s realizací projektů:

- *„Neformální spolupráce je více než projekt.“* – L. Juřík (Uhelná)
- *„Máme k sobě velice blízko, je zde i výhoda podobnosti jazyka tak se dovedeme dorozumět bez překladatele.“* – J. Hanusová (Město Albrechtice)
- *„Všechno velmi dlouze trvá, někdy je asi komplikovaná domluva mezi sousedními lokalitami na území Polska“* – B. Mruzíková (Dívčí Hrad)
- *„V rámci přípravy a realizace projektu je do budoucna zapotřebí zjednodušit administrativu řízení projektů a urychlit financování v rámci dotací pro dotčené obce.“* – V. Adámek (Jindřichov)
- *„Hlavní podstatou česko-polských projektů je možnost získat materiální vybavení na dovybavení obce nebo jejich příspěvkových organizací. Je to jediná cesta jak obdržet peníze na věci, na které obce těžko budou mít někdy vlastní peníze.“* – R. Kocián (Třemešná)

Tyto názory ukazují, že přeshraniční spolupráce není bezproblémová. Je nutné snížit administrativní zátěž obcí, zlepšit systém financování projektů, zlepšit komunikaci mezi projektovými partnery, ale také se zamyslet, zda mají být finance z evropských fondů jedinou motivací k opravdové přeshraniční spolupráci mezi lidmi.

10 ZÁVĚR

Poloha zájmového území na hranici dvou států a složitý historický vývoj se přímo odrazil v sociálních a ekonomických charakteristikách území. Po pádu železné opony a integraci České republiky a Polska do Evropské unie (zejména vstupu do Schengenského prostoru) dochází ke snižování bariérové funkce státní hranice, která se stává místem kontaktů a setkávání. Uzavřená periferní území se proměňují ve společný otevřený prostor plný příležitostí k rozvoji. Vývoj posledních 25 let umožnil plnohodnotný rozvoj přeshraniční spolupráce.

Cílem práce bylo provést komplexní socioekonomickou analýzu území, která přinesla cennou komparaci územních jednotek na obou stranách hranice. Zjištění, že polská strana se potýká s obdobnými problémy jako strana česká (problémy s transformací ekonomiky, vysoká nezaměstnanost, negativní migrační saldo) je příležitostí ke společnému koncepčnímu řešení těchto problémů. Území se vyznačuje vysokou periferností a exponovaností (zejména horské obce Jeseníků a Osoblažsko), což se odráží ve špatné dopravní dostupnosti území, ale i k nedostatečnému zajištění záchranných služeb. Přeshraniční spolupráce je velkou příležitostí k rozvoji této oblasti, jak ukazují příklady zprovoznění lokálních přeshraničních silničních spojení či spolupráce místních hasičských záchranných sborů. Samotné Jesenícko je dnes kvůli fyzickogeografickým podmínkám více otevřeno polské straně než českému vnitrozemí.

Z hlediska finanční podpory (česko-polské) přeshraniční spolupráce ze strany Evropské unie lze pozorovat rostoucí význam této oblasti v rámci celé kohezní politiky, což dokazuje trojnásobný vzrůst objemu prostředků na česko-polské pohraničí mezi obdobími 2000 – 2006 (prostředky Phare CBC a Interreg III A) a 2007 – 2013 (Operační program Přeshraniční spolupráce).

Na česko-polskou přeshraniční spolupráci bylo v letech 2007 – 2013 alokováno 219,5 milionů EUR z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Cílem práce byla deskripce a hodnocení realizovaných projektů v zájmovém území. V kapitole bylo popsáno 29 velkých česko-polských projektů, jejichž celkový rozpočet přesáhl 33 milionů EUR. Projekty na podporu dopravní dostupnosti přinesly nově rekonstruované příhraniční komunikace. V oblasti životního prostředí byl realizován nákladný, ale

užitečný projekt na výstavbu kanalizace a ČOV s cílem ochrany hraniční řeky Opavice. Největší zastoupení měly projekty cestovního ruchu. K nejužitečnějším projektům v této oblasti lze jistě zařadit projekt „*Odkaz Vincenze Priessnitze v česko-polském přihraničí*“, který přinesl vybudování hydroterapeutických center v Jeseníku a Głuchołazech či projekt „*Slezsko bez hranic – rozhledny a vyhlídková místa*“, díky němuž vznikla unikátní dvojrozhledna. Pro zachování kulturního dědictví je velmi cenný projekt renovace klášterů v Krnově a Głogówku (restaurování nástěnných maleb). Jako velmi užitečné lze hodnotit i projekty v oblasti prevence rizik.

Důležitým faktorem při hodnocení evropských projektů je jejich trvalá udržitelnost, která je problematická zvláště u neinvestičních akcí. Dalším faktorem je vyváženost investičních akcí na obou stranách hranice. Toto hledisko naplnil například již zmíněný projekt renovace klášterů, nikoliv však projekt na podporu textilních tradic Krnova a Prudniku, jehož investice byly příliš soustředěny na polskou stranu, čímž projekt ztrácí svou přeshraniční dimenzi. Vzhledem k ekonomické situaci zájmového území je k zamyšlení fakt, že zde bylo realizováno 14 projektů pro rozvoj cestovního ruchu, ale zároveň žádný projekt v oblasti podpory podnikatelského prostředí.

Klíčovou kapitolou diplomové práce byla strategická část, která si kladla za cíl geograficky determinovat perspektivy budoucí česko-polské přeshraniční spolupráce, včetně konkrétních návrhů projektů. Na základě výzkumného šetření, které proběhlo formou dotazníku u představitelů obcí, bylo definováno 15 strategických projektů, další návrhy vyplynuly převážně ze strategických dokumentů obcí, krajů, vojvodství a euroregionu Praděd. Výsledkem strategické části je mapa navrhovaných projektů přeshraniční spolupráce v období 2014 – 2020.

Výzkumné šetření využilo metody kvalitativního výzkumu. Cílem bylo zjistit názory představitelů obcí na realizované projekty přeshraniční spolupráce (tj. skutečný dopad těchto projektů na rozvoj obce) a navrhnout projekty pro rozvoj obce a přeshraniční spolupráce v programovém období 2014 – 2020.

Programové období 2014 – 2020 je na svém začátku. Nezbývá než vyslovit přání, aby nové projekty OPPS přispěly k udržitelnému rozvoji celého regionu. Zkrátka, aby finanční podpora Evropské unie byla znát nejen na velkých infrastrukturních projektech, ale i v každodenním životě a vzájemných vztazích.

11 SUMMARY

The thesis deals with the subject of cross-border cooperation on the Czech-Polish border, specifically in a selected part of Praded and Silesia euroregions. Location area on the border of two states and complicated historical development was reflected in the social and economic characteristics of the area (high unemployment, negative migration balance, poor accessibility).

The process of European integration was the major impulse for the development of the cross-border cooperation in Europe. After the fall of the Iron Curtain in 1989 and the integration of the Czech Republic and Poland to the European Union (including the accession to the Schengen Area) have decreased barrier function of the state border, which became the place of contacts and meetings. Closed peripheral areas are transformed into a common open space that offers many opportunities for regional development.

The thesis deals with the evaluation of the Poland-Czech Republic Cross-border Cooperation Operational Programme 2007 – 2013, specifically evaluation of projects in the field of transport infrastructure, the environment, tourism, risk prevention, institutional cooperation, education and culture in the area of interest. The aim of the thesis was to determine the perspectives of the Czech-Polish cross-border cooperation and regional development of the selected area in the future.

The thesis is based on the analysis of relevant geographical sources as well as on primary sources from the Ministry of Regional Development of the Czech Republic and Ministry of Infrastructure and Development of Poland and the European Union.

12 POUŽITÉ ZDROJE

Použitá literatura

BENDA, J. *Útěky a vyhánění z pohraničí českých zemí 1938-1939: migrace z okupovaného pohraničí ve druhé republice*. Praha: Karolinum, 2013. 544 s. ISBN 978-80-246-2119-7.

BLUCHA, V. *Město mezi dvěma řekami - Krnov: čtení o pozoruhodné historii města zvaného Kyrnow, Jegerdorf, Carnovia, Jägerndorf, Karniów*. Vyd. 1. Krnov: Město Krnov, 2007. 173 s. ISBN 978-80-239-5542-2.

FRIEDMANN, J. *Regional Development Policy: a case study of Venezuela*. Cambridge, 1966. 279 s.

GORYCZKOVÁ, N. et al. *Slavné vily Moravskoslezského kraje*. 1. vyd. Praha: Foibos, 2008. 197 s. ISBN 978-80-87073-09-4.

HAGGETT, P. *Geography: a modern synthesis*. 2nd ed. New York: Harper & Row, 1975. 483 s. Harper & Row series in geography. ISBN 0-06-042576-8.

HAVLÍČEK, T., CHROMÝ, P. *Příspěvek k teorii polarizovaného vývoje území se zaměřením na periferní oblasti*. Praha: ČGS, 2001. Geografie–Sborník ČGS, 106, č. 1, s. 1–11

HAVLÍČEK, T., CHROMÝ, P., JANČÁK, V., MARADA, M. *Vybrané teoreticko-metodologické aspekty a trendy geografického výzkumu periferních oblastí*. In: *Problémy periferních oblastí*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, 2005. ISBN 80-86561-21-6. S. 15.

HALÁS, M. *Hranica a prihraničný región v geografickom priestore (teoretické aspekty)*. In: *Geographia Slovaca* 18, s. 49–55. Bratislava: GÚ SAV, 2002. ISSN 1210-3519.

HAMPL, M.: *Pohraniční regiony České republiky: Současné tendence rozvojové diferenciaci*. Geografie - Sborník ČGS, 105, č. 3. Praha: Česká geografická společnost, 2000. s. 241 - 254.

HEIGL, F. *Ansätze einer Theorie der Grenze*. In *Schriftenreihe der Österreichischen Gesellschaft für Raumforschung und Raumplanung*. Wien, 1978.

HORSKÁ, P., MAUR, E., MUSIL, J. *Zrod velkoměsta: urbanizace českých zemí a Evropa*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2002. 352 s. ISBN 80-7185-409-3.

CHRISTALLER, W. *Die zentralen Orte in Süddeutschland. Eine ökonomisch-geographische Untersuchung über die Gesetzmässigkeit der Verbreitung und Entwicklung der Siedlungen mit städtischen Funktionen.* Jena, 1933. 331 s.

JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. et al. *České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování?* Praha: Academia, 2004. 297 s. ISBN 80-200-1051-3.

MAIER, J. *Staatsgrenzen und ihr Einfluss auf Raumstrukturen und Verhaltensmuster.* Bayreuth: Inst. f. Geowissenschaften, Univ., 1990. 249 s.

MARTINEZ, O.J. *The dynamics of border interaction. New approaches to border analysis.* In: Schofield C. (ed.) *Global Boundaries. World Boundaries.* London: Routledge, 1994. s. 1–15.

NOVOTNÁ, M., ed. *Problémy periferních oblastí.* Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, 2005. 184 s. ISBN 80-86561-21-6.

RŮŽKOVÁ, J. et al. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005.* 1. vyd. Praha: Český statistický úřad, 2006. 2 sv. (759, 623 s.). ISBN 80-250-1277-8.

ŘEHÁK, S. *Do jaké Evropy přicházíme se svými kraji ?* Geografie - Sborník České geografické společnosti, Praha: Česká geografická společnost, 2000, roč. 105, č. 3, s. 288-294. ISSN 1212-0014.

RYŠKOVÁ, M. *Sdílné město: krnovské textilky v pohledu památkové péče.* Ostrava: Národní památkový ústav, 2008. 114 s. ISBN 978-80-85034-44-8.

ŠINDLER, P. *Základy politické geografie.* 1. vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1986. 1 sv.

ZAPLETAL, L. *Geografie města Krnova.* 1. vyd. Krnov: MNV, 1969. 181 s.

ZAPLETAL, L., KUBALEC, B. *Geografie okresu Krnov.* Krnov: Odbor pro šk. a kult. rady ONV, 1959. 198 s.

Internetové zdroje:

Association of European Border Regions (AEBR). 2014. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z:

<http://www.aebr.eu>

Atelier Fontes [online]. 2010. [cit. 2012-03-15]. Krnov – variantní řešení PPO: Dostupné z:

<http://www.fontes.cz/detail-krnov.html>

BussinessInfo.cz [online]. 2003 [cit. 2014-03-10]. Euroregiony. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>

BusinessInfo.cz [online]. 2013 [cit. 2014-04-05]. Struktura nových OP 2014-2020. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/struktura-novych-operacnich-programu-na-roky-2014-2020-v-cr-37475.html>

Cross-border Friendship Database [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z:

<http://cbfd.czso.cz/cbfd>

CRR ČR [online]. 2014. [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://www.crr.cz>

Český statistický úřad [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

Deutsche Verwaltungsgeschichte [online]. 2006. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z:

<http://www.geschichte-on-demand.de>

Edu2Work [online]. 2014. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <http://edu2work.upol.cz>

Euroregion Praděd [online]. 2014. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.europraded.cz>

Euroregion Pradziad [online]. 2014. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z:

<http://www.europradziad.pl/index2.php>

Euroregion Silesia [online]. 2014. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: [http://www.euroregion-](http://www.euroregion-silesia.cz)

[silesia.cz](http://www.euroregion-silesia.cz)

Euroregion Silesia [online]. 2014. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: [http://www.euroregion-](http://www.euroregion-silesia.pl)

[silesia.pl](http://www.euroregion-silesia.pl)

Evropská komise [online]. 2014. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu>

Evropská komise [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. ESÚS. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/funds/gect/index_cs.htm

Evropská komise [online]. 2014. [cit. 2014-04-06]. Strategie Evropa 2020. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_cs.htm

EUR-Lex [online]. 2013. [cit. 2014-04-06]. Nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) č. 1299/2013 ze dne 17. prosince 2013. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1299&qid=1397571731938&from=CS>

EUR-Lex [online]. 2013. [cit. 2014-04-06]. Nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) č. 1301/2013 ze dne 17. prosince 2013. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1301&qid=1397572045784&from=CS>

EUR-Lex [online]. 2013. [cit. 2014-04-06]. Nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1303&qid=1397572429943&from=CS>

Europejska Współpraca Terytorialna [online]. 2014. [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <http://ewt.gov.pl>

Fresky v klášterním kostele Narození Panny Marie v Krnově [online]. 2014. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.fresky.cz>

Geofabrik [online]. 2014. Download. Dostupné z: <http://download.geofabrik.de>

Główny Urząd Statystyczny [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.stat.gov.pl/gus>

GUS - Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań. 2011. Dostupné z: http://www.stat.gov.pl/gus/nsp_PLK_HTML.htm

Gmina Głubczyce [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Przemysł. Dostupné z: <http://glubczyce.pl/152/12170/przemysl.html>

HBI [online]. 2013. [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.hbi.cz>

Interreg IIIA [online]. 2006. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.interreg3a.cz>

Interreg Polska [online]. 2004. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.interreg.gov.pl/Co+to+jest+INTERREG+III>

Jesenická rozvojová o.p.s. [online]. 2014. [cit. 2014-03-07]. Dostupné z:
<http://www.jesenicko.eu>

Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (KSSE) [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z:
<http://www.ksse.com.pl>

Klasztor Franciszkanów i Prenowicjat w Głogówku [online]. 2014. [cit. 2014-03-22]. Dostupné z:
<http://www.glogowek.franciszkanie.pl>

Krnovsko-Hlubčické virtuální muzeum [online]. 2006. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z:
<http://muzeum.krnov.cz>

KRRR! 70 mm film fest Krnov [online]. 2014. [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: <http://www.krrr.cz>

Mapa Dotacji UE [online]. 2014. [cit. 2014-01-15].
Dostupné z: <http://www.mapadotacji.gov.pl>

Město pro byznys [online]. 2013. [cit. 2013-12-29]. Dostupné z:
<http://www.mestoprobyznys.cz>

Město Zlaté Hory [online]. 2014. [cit. 2014-03-15].
Dostupné z: <http://www.zlatehory.cz>

Miasto i Gmina Głubczyce [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z:
<http://www.glubczyce.pl>

Miasto i Gmina Nysa [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.nysa.eu>

Miasto i Gmina Prudnik [online]. 2014. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.prudnik.pl>

Ministerstwo Infrastruktury a Rozwoju [online]. 2014. [cit. 2014-04-06]. Fundusze Europejskie 2014 – 2020. Dostupné z:
http://www.mir.gov.pl/fundusze/fundusze_europejskie_2014_2020/strony/start.aspx

MIKS [online]. 2014. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.mikskrnov.estranky.cz>

Ministerstvo financí ČR [online]. 2003. [cit. 2014-03-10]. Prohlášení. Dostupné z:
<http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2003/2003-10-24-tiskova-zprava-6401-6401>

Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju [online]. 2014. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z:
<http://mir.gov.pl>

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. 2014. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz>

MKZNDK [online]. 2013. [cit. 2014-02-01]. Institucionální spolupráce Jeseník – Nysa. Dostupné z: <http://www.jeseniknysa.cz>

MOK Głubczyce [online]. 2014. [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: <http://www.mokogl.phpnet.us>

Moravskoslezský kraj [online]. 2014. [cit. 2014-03-20]. Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/dop_01.html

Moravskoslezský kraj [online]. 2014. [cit. 2014-03-20]. Revize transevropské sítě TEN-T. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/dop_revize_dop_site.html

Metodická podpora regionálního rozvoje [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Regiony se soustředěnou podporou státu. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/sub1.html>

Muzeum Ziemi Prudnickiej [online]. 2014. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.muzeumprudnik.pl>

Nadace Partnerství [online]. 2012. [cit. 2012-03-15]. Drážní stezky. Dostupné z: <http://www.nadacepartnerstvi.cz/greenways/drazni-stezky>

NOWAKOVÁ, M. *Krnovsko v poválečném procesu odsunu a osídlování* [online]. Diplomová práce. Brno: Pedagogická fakulta MU, 2010. 83 s. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/185715/pdf_m/Masarykova_univerzita.pdf

Občanské sdružení Flemmichova vila [online]. 2013. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://flemmichovavila.estranky.cz>

Obec Bílá Voda [online]. 2014. [cit. 2014-04-16]. Sbor dobrovolných hasičů. Dostupné z: <http://www.bilavoda.cz/spolky-sdruzeni/hasici>

Obec Holčovice [online]. 2003. [cit. 2014-03-11]. Historie obce. Dostupné z: <http://holcovice.sweb.cz/historie.htm>

Obec Hlinka [online]. 2014. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.obechlinka.cz>

Oficiální stránky města Krnova [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.krnov.cz>

Olomoucký kraj [online]. 2013. [cit. 2014-04-16]. Usnesení se Zastupitelstva kraje. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/3485/usneseni-z-08-zasedani-zok-konaneho-dne-19-12-13.doc>

Omya [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.omya.cz>

OpenStreetMap [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.openstreetmap.org>

Operační program Přeshraniční spolupráce ČR–PR 2007–2013 [online]. 2014. [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.cz-pl.eu>

Orienteering Park Praděd [online]. Dostupné z: <http://www.orienteeringpark.eu>

OTČENÁŠEK, J. *Migranti z Řecku v Česku* [online]. Praha: MVČR, 2001. 13 s. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/images/pdfka/publikace/Rekove2.pdf>

Polskie Linie Kolejowe [online]. 2014. [cit. 2014-03-02]. Mapa Interaktywna. Dostupné z: <http://mapa.plk-sa.pl>

Portal Funduszy Europejskich [online]. 2014. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl>

Portál MPSV [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Zaměstnanost. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz>

Powiat Nyski [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://powiat.nysa.pl>

Powiat Prudnicki [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.powiatprudnicki.pl>

Priessnitzovy léčebné lázně a.s. [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.priessnitz.cz>

Programy Europejskiej Współpracy Transgranicznej [online]. 2014. [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.ewt.gov.pl>

POK Prudnik [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.pok-prudnik.pl>

Poutní místo Cvilín [online]. 2014. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.kostelcvilin.cz>

PUP Prudnik [online]. 2014. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.pup-prudnik.pl>

Regionální informační servis [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.risy.cz>

Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego [online]. 2014. [cit. 2014-02-15].
Dostępne z: <http://rpo.opolskie.pl>

Regiopedia [online]. 2011. [cit. 2014-03-25]. Historia firmy Frotex. Dostępne z:
<http://opolskie.regiopedia.pl/wiki/historia-firmy-frotex>

RR Moravskoslezsko [online]. 2013. [cit. 2013-11-05]. Dostępne z:
<http://www.rr-moravskoslezsko.cz/>

Rychleby – regionální informační server [online]. 2014. [cit. 2014-03-17]. Dostępne z:
<http://www.rychleby.cz/index.php?id=hranicky.html>

Rychlebské stezky [online]. 2014. [cit. 2014-03-15].
Dostępne z: <http://www.rychlebskestezky.cz>

Rynek Kolejowy [online]. 2014. [cit. 2014-04-16]. W grudniu pojedziemy pociągiem z Grodkowa do Czech? Dostępne z: http://www.rynek-kolejowy.pl/51842/w_grudniu_pojedziemy_pociagiem_z_grodkowa_do_czech.html

Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [online]. 2011. Dostępne z: <http://www.scitani.cz>

SK Prudnik [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostępne z: <http://www.skprudnik.eu>

Śląska Biblioteka Cyfrowa [online]. 2014. [cit. 2014-02-10]. Dostępne z:
<http://www.sbc.org.pl/dlibra>

Slezské zemské dráhy [online]. 2014. [cit. 2014-04-06]. Dostępne z:
<http://www.osoblazsko.com>

Slezsko bez hranic [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostępne z:
<http://www.silesiatourism.com>

Slezský kámen [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostępne z: <http://www.kamen.cz>

Slezská žula [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostępne z: <http://www.slezskazula.cz>

Svatý Benedikt [online]. 2013. [cit. 2013-11-05].
Dostępne z: <http://www.svaty-benedikt.cz>

Svaz průmyslu a dopravy ČR [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostępne z:
<http://www.spcr.cz/informace-z-teritoria/specialni-ekonomicke-zony-zakladny-pro-rozvoj-podnikani-v-polsku>

Svaz zakládání a údržby zeleně [online]. 2012. [cit. 2014-03-01]. Park a Zahrada roku 2012. Dostupné z: <http://www.szuz.cz/cs/zelen/akce/zahrada-a-park-roku/parky-a-zahrady-roku-2012>

Strukturální fondy [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz>

Szlak Marianny Orańskiej [online]. 2014. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.mariannaoranska.eu>

SZZ Krnov [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.szzkrnov.cz>

Top Farms [online]. 2014. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: http://www.topfarms.pl/top_farms_glubczyce/index.php?strona=ofirmie.php

TrainSim [online]. 2011. [cit. 2014-02-26]. Podsudecka Magistrala Kolejowa. Dostupné z: <http://www.pmk.trainsim.pl/?s=6>

Twierdza Nysa [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.twierdzanysa.com>

Významné firmy Olomouckého kraje [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/125/publikace-vfok-2010.pdf>

Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna (WSSE). [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.invest-park.com.pl>

WellnessNoviny.cz [online]. 2013. [cit. 2014-03-15]. Nová lázeňská kolonáda v Jeseníku. Dostupné z: <http://www.wellnessnoviny.cz/clanek/nova-lazenska-kolonada-v-jeseniku>

Władza Wdrażająca Programy Europejskie (WWPE). [online]. 2014. [cit. 2014-01-10]. Phare CBC. Dostupné z: http://www.wwpe.gov.pl/index.php?params%5Bsection_id%5D=8¶ms%5Bcategory_id%5D=71

Zakłady Piwowarskie Głubczyce S.A [online]. 2014. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.glubczyce.com.pl>

Zdař Bůh.cz [online]. 2014. [cit. 2014-03-15]. RD Jeseník, závod Zlaté Hory. Dostupné z: <http://www.zdarbuh.cz/reviry/rd-jesenik/rd-jesenik-zavod-zlate-hory>

Strategické plány

Strategie rozvoje polsko-české spolupráce v Euroregionu Praděd na léta 2014 – 2020.

Opole: Opolská nadace mezinárodních iniciativ, 2013. 94 s.

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009 – 2020 [online]. Dostupné z:

http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/rk_srk_9-20.html

Program rozvoje Olomouckého kraje (2012 – 2015). [online]. Dostupné z:

<http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/125/program-rozvoje-olomouckeho-kraje.pdf>

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku. [online]. Dostupné z:

<http://umwo.opole.pl/serwis/index.php?id=32>

Strategia rozwoju turystycznego pogranicza nysko – jesenického na obszarze Powiatu nyskiego [online]. Dostupné z:

http://powiat.nysa.pl/files/editor2/lza/D_Strategia_rozwoju_turystycznego_powiatu_nyskiego_2ba.pdf

Strategia Rozwoju Powiatu Prudnickiego (do roku 2015) [online]. Dostupné z:

<http://www.powiatprudnicki.pl/strona-StrategiaRozwoju.html>

Strategické plány měst (Krnov, Jeseník, Głubczyce, Prudnik, Nysa)

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Seznam projektů OPPS ČR-PR 2007 – 2013 v zájmovém území

Příloha č. 2: Návrh projektů přeshraniční spolupráce v období 2014 – 2020

Příloha č. 3: Dotazník

Příloha č. 4: Odpovědi představitelů obcí v dotazníkovém šetření – budoucí projekty

Příloha č. 1: **SEZNAM PROJEKTŮ - OP PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE ČR-PR 2007-2013**
v území SO ORP Krnov, Jeseník a Powiatu głubczyckim, prudnickim a nyskim

	Název projektu	Lokalizace projektu (obec / gmina)
1	Léto v Nyse, zima v Jeseníku - výstavba dopravní parkovací infrastruktury	Jeseník, Nysa
2	Zvýšení přeshraniční dostupnosti Vidnava - Paczków	Paczków, Javorník, Bernartice, Vidnava
3	Zvýšení přeshraniční dostupnosti Otmuchów - Mikulovice	Otmuchów, Vidnava, V. Kunětice
4	Zvýšení přeshraniční dostupnosti Nysa - Rejvitz	Głuchołazy, Zlaté Hory
5	Navrácení přeshraniční funkce cesty Prudnik - Rýlovka na základě Schengenské smlouvy	Prudnik, Lubrza, Hlinka
6	Rekonstrukce přeshraniční komunikace Jarnońtówek - Zlaté Hory	Zlaté Hory, Głuchołazy
7	Ochrana hraniční řeky Opavice z polské a české strany	Krnov, Głubczyce
8	Regenerace degradovaného lázeňského území v rámci česko - polské příhraniční spolupráce	Jeseník, Głuchołazy
9	Česko-polská kulturně-turistická základna Głubczyce-Krnov	Krnov, Głubczyce
10	Slezsko bez hranic - nová turistická destinace	SO ORP Krnov, Powiat prudnicki, Powiat głubczycki
11	Slezsko bez hranic - rozhledny a vyhlídková místa	Město Albrechtice, Biała, Głogówek
12	Objevujeme kulturní dědictví minoritních klášterů ve Slezsku - produkt kulturního a církevního cestovního ruchu	Krnov, Głogówek
13	Vytvoření přeshraničního materiálního základu pro ochranu textilních kulturních tradic Prudniku a Krnova	Krnov, Prudnik
14	Přeshraniční cyklostezka Prudnik - Jindřichov jako součást sítě cyklistických tras Euroregionu Praděd	Prudnik, Jindřichov
15	Přírodní dědictví měst Prudnik a Bruntál - nový přeshraniční produkt cestovního ruchu	Prudnik, Bruntál
16	Odkaz Vincenze Priessnitze v česko-polském příhraničí	Jeseník, Głuchołazy
17	Vítejte u nás - v nysko-jesenickém regionu	SO ORP Jeseník, Powiat nyski
18	Na stezkách bez hranic	SO ORP Jeseník, Powiat nyski
19	Rozvoj cestovního ruchu, rekreace a sportu v česko-polském pohraničí	Baborów, Hradec nad Moravicí
20	Přírodně historická stezka po stopách královny Marianny Oranžské	Złoty Stok, Bílá Voda
21	Přeshraniční stezka princezny Marianny Oranžské - 2. etapa	Złoty Stok, Bílá Voda, Javorník
22	Vytvoření základny přeshraniční spolupráce záchranných služeb	Prudnik, Město Albrechtice
23	Rozvoj záchranných systémů	Vidnava, Velká Kraš, Zlaté Hory, Głuchołazy
24	Integrovaný záchranný systém v příhraniční oblasti - spolupráce a dovybavení jednotek požární ochrany	Bílá Voda, Złoty Stok, Ząbkowice Śląskie
25	Spolupráce škol a veřejných institucí v česko-polském pohraničí v oblasti vzdělávání k vyšší uplatnitelnosti na trhu práce	celý region
26	Institucionální spolupráce mezi Městským kulturním zařízením Jeseník a Nyskim domem kultury	Jeseník, Nysa
27	Tradiční česko-polská kuchyně v Euroregionu Praděd - přiblížení vzdělávací nabídky partnerských škol v Prudniku a v Městě Albrechticích	Prudnik, Město Albrechtice
28	Hravé příhraničí	Krnov, Prudnik
29	Senioři v Schengenu	SO ORP Jeseník, Powiat prudnicki, Powiat nyski

Příloha č. 2: **NÁVRH PROJEKTŮ PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE V OBDOBÍ 2014 – 2020**
v území SO ORP Krnov, Jeseník a Powiatu głubczyckim, prudnickim a nyskim

	Název projektu	Lokalizace projektu (obec / gmina)
1	Vybudování silniční infrastruktury Slezské Rudoltice - Dobieszów	Slezské Rudoltice, Głubczyce
2	Vybudování silniční infrastruktury Slezské Pavlovice - Laskowice	Slezské Pavlovice, Lubrza
3	Zavedení pravidelné přeshraniční veřejné dopravy	celý region
4	Revitalizace peážní trati Jindřichov ve Slezsku – Głuchołazy - Mikulovice	Jindřichov ve Slezsku, Głuchołazy, Mikulovice
5	Prodloužení úzkorozchodné dráhy Třemešná – Osoblaha do Polska	Osoblažsko, Głogówek
6	Výstavba kanalizace a ČOV	Velká Kraš, Uhelná
7	Revitalizace centrálního parku v Krnově	Krnov
8	Drážní stezka Krnov - Głubczyce	Krnov, Głubczyce
9	Cyklostezka Mikulovice - Głuchołazy	Mikulovice, Głuchołazy
10	Cyklistické propojení Rychlebských stezek a Otmuchówa	Černá Voda, Vidnava, Otmuchów
11	Multifunkční hala včetně zimního kluziště a krytého bazénu	Jeseník
12	Výstavba aquaparku v Krnově a rekonstrukce koupaliště v Głubczycích	Krnov, Głubczyce
13	Rekonverze a revitalizace zámků na Osoblažsku	Dívčí Hrad, Slezské Rudoltice, Jindřichov
14	Výstavba lyžařského vleku s možností letní volnočasové aktivity – bobová dráha	Třemešná
15	Spotkania se zabytkami – propagace Biały a M. Albrechtic	Biała, Město Albrechtice
16	Modernizace venkovního areálu koupaliště ve Velké Kraši	Velká Kraš
17	Společný záchranný systém	celý region
18	Vzdělávací centrum Głuchołazy	Głuchołazy
19	Společný informační systém	celý region
20	Přeshraniční karta Euroregionu Praděd	Euroregion Praděd
21	Společná rekonstrukce hřišť s navázáním sportovních aktivit	Krnov – Głubczyce – Prudnik
22	Vybudování venkovního zázemí pro společné setkávání	Město Albrechtice
23	Přeshraniční společné trhy s regionálními produkty	Jeseník

Legenda pro přílohy č. 1 a 2:

- Doprava ■ Životní prostředí ■ Cestovní ruch ■ Prevence rizik
- Vzdělávání ■ Institucionální spolupráce ■ Kultura

Příloha č. 3: **DOTAZNÍK – HODNOCENÍ MOŽNOSTI VYUŽITÍ PROJEKTŮ
ČESKO-POLSKÉ PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE**

1) Které z projektů OP Přeshraniční spolupráce 2007–2013 (dle seznamu) považujete pro rozvoj vaší obce či správního obvodu ORP za nejužitečnější (uvedte prosím 1 – 3 projekty), stručně zdůvodněte.

č. projektu zdůvodnění

2) Jak celkově hodnotíte projekty OP Přeshraniční spolupráce 2007–2013?

a) velmi pozitivně b) spíše pozitivně c) neutrálně

d) spíše negativně e) velmi negativně

f) vaše slovní hodnocení _____

3) Jakou oblast podpory přeshraniční spolupráce byste jako starosta (starostka) obce v novém programovém období 2014-2020 preferoval/a? (ve vztahu k Vašemu okolí)

a) dopravní dostupnost – *rekonstrukce silniční a železniční sítě...*

b) ochrana životního prostředí – *budování kanalizace, ČOV, péče o zeleň a krajinu...*

c) cestovní ruch – *rekonstrukce a zpřístupnění památek, budování cyklostezek, propagační materiály*

d) prevence rizik – *koordinace a vybavení záchranných složek na obou stranách hranice*

e) vzdělávání – *spolupráce škol na obou stranách hranice pro vyšší uplatnitelnost na trhu práce*

f) územní spolupráce česko-polských institucí – *spolupráce kulturních institucí...*

g) společenské, kulturní a volnočasové akce

4) Jaké konkrétní projekty navrhujete pro rozvoj vaší obce (resp. SO ORP) a pro posílení přeshraniční spolupráce v novém programovém období 2014-2020?

1. _____

2. _____

3. _____

Vaše jméno a příjmení _____ **Obec** _____

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu!

Příloha č. 4: ODPOVĚDI PŘEDSTAVITELŮ OBCÍ V DOTAZNÍKOVÉM ŠETŘENÍ – PROJEKTY 2014 – 2020

	DOPRAVA	ŽIV. PROST.	CEST. RUCH	RIZIKA	KULTURA A OSTATNÍ
SO ORP KRNOV					
Brantice			cestovní ruch		územní spolupráce čs.-pol. Institucí společenské, kulturní a volnočas. akce
Dívčí Hrad	zvýšení bezpečnosti na cestách; v okolí propojení cest Slezské Pavlovice - Polsko (dvěma směry- západ a sever)				úprava prostranství
Holčovice					společné kulturní, společenské a sportovní aktivity
Hošťálkovy	infrastrukturní projekty			rozvoj záchranných systémů	kulturní akce
Jindřichov	Rekonstrukce železnice na trati Šumperk - Glucholazy - Krnov		Vybudování cyklotrasy pro propojení příhraničních oblastí		
Krnov			Výstavba aquaparku v Krnově a rekonstrukce koupaliště v Głubczycích (pokrytí letní sezony polskou stranou a zbytku roku českým partnerem).	Společný záchranný systém (hasiči, protipovodňová ochrana - rekonstrukce budov, nákup vybavení, hasičských automobilů atd., koordinace systému varování).	Společná rekonstrukce hřišť (česká i polská strana) s navázáním sportovních aktivit.
Město Albrechtice			vybudování cyklostezek		vybudování venkovního zázemí pro společné setkávání; tradice a zvyky, výměna zkušeností.
Osoblaha	Rekonstrukce cest k propojení s vesnicemi Polska v našem výběžku				

	DOPRAVA	ŽIV. PROST.	CEST. RUCH	RIZIKA	KULTURA A OSTATNÍ
Třemešná			Výstavba lyžařského vleku s možností letní volnočasové aktivity (bobová dráha).		Výstavní atelier pro pořádání výstav, Spolupráce základních škol (setkávání, besídky, soutěžní dopoledne)
Zátor		kanalizace, ČOV	cyklostezky, rekonstrukce a péče o kulturní památky		rekonstrukce starých objektů na výstavní síň (stará evangelická kaple); rekonstrukce sportovišť u škol a sportovních areálů
SO ORP JESENÍK					
Bílá Voda					
Černá Voda	Pokračování v obnově dopravní infrastruktury		Budování cyklostezek, Rekonstrukce památek		
Hradec-Nová Ves			Cyklostezka Jeseník - Mikulovice-Glucholazy; Cyklostezka Mikulovice-Vidnava-Javorník		
Jeseník	rekonstrukce železničního spojení Jeseník-Glucholazy-Jindřichov ve Slezsku, obnova aktivního výstupu i nástupu na polském území (nejen průjezd), napojení na další železniční trasu do polského vnitrozemí		multifunkční sportovní kulturní hala včetně zimního kluziště a krytého bazénu		Přeshraniční společné trhy s regionálními produkty
Mikulovice					společné kulturní, sportovní a školské akce pro mládež; spolupracující senioři (vzájemné vzdělávací a kulturní akce), vzájemně si pomáháme - spolupráce v oblasti pracovních nabídek a poptávky

	DOPRAVA	ŽIV. PROST.	CEST. RUCH	RIZIKA	KULTURA A OSTATNÍ
Uhelná	oprava účelové komunikace přes hranici	vybudování kanalizace a ČOV v obci (obec je jediná na vodním toku do Polska)			vybudování zázemí pro setkávání u státní hranice
Velká Kraš		decentrální odkanalizování obce	modernizace venkovního areálu KOUPALIŠTĚ ve Velké Kraši		navázání spolupráce na úrovni MŠ na obou stranách hranice (např. Velká Kraš - Kalków)
Vidnava					
Zlaté Hory			Přeshraniční cyklostezky	Spolupráce v oblasti zdravotní péče - rychlá záchranná služba	Společný informační systém
POWIAT GLUBCZYCE					
Głubczyce	opravy silničních komunikací		cyklostezky, rekreační trasy		
POWIAT PRUDNIK					
Biała			Projekt "Spotkania z zabytkami / Setkání s památkami" - propagace památek Bialy a M. Albrechtic		
Glogówek			Vytvoření sítě cyklistických stezek		
Lubrza	silniční infrastruktura	ochrana životního prostředí	cestovní ruch		sociální infrastruktura
Prudnik	východní obchvat Prudniku		společné produkty cestovního ruchu		společenské, kulturní a zábavné akce (festivaly, výstavy, koncerty)
POWIAT NYSA					
Nysa	parkoviště u jezera - II. etapa		turistické a cyklistické stezky		kulturní spolupráce